

קונמרם

אאלפך חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בלק

תורה לשמה

תורת שעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקישים: כוכביות [*]
< [#] סולמית
< [מספר שיעור]
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
(דרך המייל/פקס)
ישלח בקשה במייל
bilvavi231@gmail.com
מדרכי הקדושה עדיף לשלוח בקשה
דרך הפקס
03-5480529

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן ליצור קשר
עם מערכת
'בלבבי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
פקס: 03-5480529
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך בלק

עבודה

זלכביפדיה עבודת ה' בלק..... ז

מחשבה

זטלכביפדיה מחשבה בלק..... זט

זאוצר האותיות בלק..... ז

זאוצר האותיות בלק בן צור..... זד

זאוצר האותיות בלק בן ציפור..... מז

זאוצר האותיות תיקון חטא בנות מדין..... מט

זאוגיות במחשבה בלק..... נד

ר"א שערים

נזצירוף ב-ל / ב-ק / ל-ק..... נז

קבלה

נגלכביפדיה קבלה בלק..... נג

נסמילון ערכים בקבלה בלק..... סז

ארמית

עאמילון ערכים בארמית בלק-בלסיקי-בדולקי-בסילקון..... עא

מדור עבודה

בלביפדיה עבודת ה'
בלק

בלביפדיה עבודת ה' בלק

שורש ה' בא ללוק' דמם של ישראל שבבלק - חזרה לתפיסת דם דקלקול דמצרים

בחז"ל מבואר כמה וכמה לשונות מדוע בלק נקרא בלק, ללשון אחד אומרים חז"ל שבלק זה נוטריקון 'בא ללוק', שבלק בא ללוק את דמם של ישראל, - ולעניינא דידן, מונח כאן החזרה לתפיסת מצרים שהרי השורש ללוק דמם של ישראל היה אצל פרעה במצרים שהיה רוחץ בדם תינוקות של ישראל, כמו שאומרים חז"ל שכשהוא נצטרע הוא גזר לשחוט תינוקות של ישראל ע"מ לרוחץ בדם, ומידה כנגד מידה, המכה הראשונה על מצרים היתה מכת דם כנגד מה שפרעה היה רוחץ בדם של ישראל, והרי שבלק שבא ללוק את דמם של ישראל, היינו שהוא בא להחזיר אותם לתפיסת הדם שהתגלתה בפרעה שרחץ בדם תינוקות של בני ישראל.

ובהרחבה יותר, הרי קרוב ללשון הזו שאומרים חז"ל על בלק, כך אומרים חז"ל בלשון אחר גם על עמלק שהוא נקרא כן מלשון עם-לק שהוא עם שבא ללקק את דמם של ישראל - ולכן דייקא הוא נמשל לכלב (רש"י שמות יז, ח) שדרכו ללקק כלשון חז"ל "ככלב המלקק מן הים", וגם בעמלק נאמר "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתם ממצרים" (דברים כה, יז) שהזמן שהוא בא למלחמה על ישראל בכדי ללוק את דמם של ישראל הוא בצאתם ממצרים.

ומצד כך, בלק בא להחזיר הן את השורש שפרעה היה לק את דמם של ישראל ומתרחץ

סוד התנגדות בלק לישראל - בכדי להחזירם לתפיסת מצרים

בלק - "וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי ויגר מואב מפני העם" וגו' "הנה עם יצא ממצרים" וגו' (במדבר כא, ב ה) - בלק רואה את עם ישראל שיצא ממצרים והולך להיכנס לארץ ישראל והוא שוכר את בלעם שיקללם.

וכפשוטו כמו שאומרים חז"ל, בלק רואה את עם ישראל שהם נלחמים בסיחון ועוג ופורצים את גבולם, והוא חושש שמא הם יפרצו גם את גבולו, ולכן הוא קורא לבלעם לקלל את בני ישראל בכדי שבני ישראל לא יוכלו לפרוץ את גבולו*.

ובעומק יותר, בלק לא בא רק למנוע שבני ישראל לא יעברו דרכו אלא הוא ניסה למנוע את זה מהשורש, כלומר, הוא לא רק מונע אותם שהם לא יתקדמו הלאה מהמקום שהם נמצאים עכשיו אל תוך גבולו, אלא הוא בא למנוע אותם מהשורש ע"י רצונו להחזירם למצרים - וזה דייקא מה שמונח ב"הנה עם יצא ממצרים" - שהוא בא להחזיר אותם למצרים.

ולאו דווקא כפשוטו, להחזיר אותם בפועל למצרים, אלא להחזיר אותם למדרגת מצרים, לתפיסת מצרים.

נתבונן ונראה כמה וכמה פנים שמתגלים בבלק שמונח בהם התפיסה הזו של החזרת בני ישראל למצרים.

* ובדקות, לכן דייקא בלק יוצא לגבולות ארצו לקראת בלעם כמו שנאמר בקרא "וישמע בלק כי בא בלעם ויצא לקראתו אל עיר מואב אשר על גבול ארנון אשר בקצה הגבול" (במדבר כב, לו) ע"מ לחזק ולתקף את מקום הגבול.

ורפוא לישראל' שח"ו הם יהפכו ל'נגוף לישראל'

ובזה א"כ מצטרפים ב' הלשונות שהוזכרו מדברי חז"ל, שהוא נקרא בלק משום שהוא בא ללוק את דמם של ישראל ומשום שהוא בא להלקות את ישראל - כי הוא בא להלקות את ישראל ע"י החזרת עשרת מכות ח"ו על ישראל, שתחילתם היא מכת דם.

ומהשורש הזה מתגלה כאשר בלעם בא לקלל את בני ישראל - "ויהפוך ה' אלקיך את הקללה לברכה" (דברים כג, ו), כלומר - בלק מנסה ע"י בלעם להפוך את ה'רפוא לישראל' ל'נגוף לישראל', להפוך ברכה לקללה, ולכן כאשר הנס נעשה, זה היה באופן של 'ויהפוך ה' אלקיך את הקללה לברכה' - היפך הצד דקלקול שבלק בא להפוך את ה'רפוא לישראל' ל'נגוף לישראל', מאותו שורש מתגלה מצד התיקון "ויהפוך ה' אלקיך את הקללה לברכה".

וזה ברור - בלשון שאומרים כאן חז"ל 'נגוף למצרים ורפוא לישראל', לא מונח רק שלמצרים היה 'נגוף' ולישראל לא היו מכות, אלא דייקא 'רפוא לישראל', שעל כל מכה ומכה שירדה על מצרים, בני ישראל קיבלו אור של רפואה, כח שמרפא את ישראל, - וזה גופא השורש של "ויהפוך ה' אלקיך את הקללה לברכה" שהקללה נתהפכה לברכה, שכמו שמהמכה של מצרים גופא, נעשה רפואה לישראל, כך מהקללה של בלעם - לא רק שנעשה העדר של קללה אלא נעשה מציאות של ברכה.

הצטרפות בלק לבלעם - לעורר את השורש של עצת בלעם לפרעה שעבוד ישראל במצרים

ובלשון נוספת אומרים חז"ל שבלק נקרא בלק מלשון בא-קל [בהיפוך האותיות] שורש

בדמם, והן את כחו של עמלק שמיד לאחר שהם יוצאים בדרך בצאתם ממצרים הוא בא ללוק את דמם כהמשך לפרעה, ובלק בא להמשיך את ההמשך הזה הלאה.

והרי בלשון "ק' וכו'" מתחלפות משום ששתיים הם אותיות החיך וכשמחליפים את ה'ק' של בלק בכ' עולה כלב בבחינת עמלק שהוא כלב, וכפי שהוזכר שכלב דרכו ללקק, ולכן הוא בא ללוק את דמם של ישראל, וכפי שנתבאר שבה הוא בא להחזיר אותם למצרים ולהחזיר אותם לעמלק שבא להתנגד עליהם בצאתם ממצרים

בלק ש'בא להלקות' את ישראל - להפוך את ה'נגוף למצרים' ל'נגוף לישראל'

ובלשון נוסף אומרים חז"ל שהוא נקרא בלק מלשון בא-לק, שורש המילה מלקות והיינו שהוא בא להלקות את בני ישראל - והאופן שהוא בא להלקותם זה ע"י 'שבט פיו' של בלעם.

ומצד כך, לעניינא דידן, מהו היחס של החזרת בני ישראל למצרים שמונח כאן - הרי על ההלקאות שהיו במצרים, העשר מכות שהם על מצרים, אומרים חז"ל כידוע שזה היה באופן של 'נגוף למצרים ורפוא לישראל', ומצד כך, בלק שבא להלקות את בני ישראל ע"י בלעם שכחו בפיו, זה מהשורש של הפה-רע דפרעה שהיה במצרים, ובלק בא להפוך את מה שהתגלה במצרים במכות 'נגוף למצרים ורפוא לישראל', שכאן יתגלה להיפך, שיהיה כאן נגוף לישראל שהם אלו שיקבלו מכות.

ובעומק, לכן הוא גם נקרא בלק משום שהוא בא ללוק את דמם כפי שהוזכר לעיל, משם שהמכה הראשונה שהיתה במצרים היתה מכת דם, ומונח כאן שהוא בא להחזיר את העשר מכות שהיו במצרים באופן של 'נגוף למצרים

שמשעבדם במצרים וכן לעמלק שבא לעכב אותם בדרך יציאתם ממצרים, בפנים הנוספות, בלק בא להצטרף למי שהיה מהיועצים של פרעה שהוא בלעם, ומה שהוא מצטרף לבלעם היינו לכח של בלעם שבא לעכב אותם מלצאת ממצרים.

וברור ופשוט - על פרעה אומרים רבותינו שהוא אותיות פה-רע, וביחס דידן בפרטות - בלק בא להשתמש בבלעם שכחו בפיו לקלל לצרף אותו לכח הפה-רע של פרעה שהיה במצרים, וזה מה שמונח בכח ה'בא-קל', שבבלק, במה שבלק בא לקלל את בני ישראל ע"י בלעם.³

ומ"מ א"כ, אלו הם האופנים שבלק רוצה להחזיר את עם ישראל למצרים המתגלים בשמו בלק, כפי שנתחדד.

שורש ה'בל' שב'בלק' - לצרף את ישראל לגלות 'בבל'

ובפנים נוספות - עד השתא הוזכר המהלך שבלק בא להחזיר את בני ישראל לגלות מצרים - והרי כמו שידוע, ישנם בכללות ה'גלויות, שורש הגלויות זה גלות מצרים, ולאחר מכן, הגלויות שהיו לאחר כניסתם לארץ - בבל, מדי, יון ואדום, ולפי"ז, כשבלק בא לעכב את בני ישראל שלא יעברו בגבולו, מלבד המהלך שהוזכר עד השתא שהוא בא להחזיר אותם למצרים, במהלך נוסף - הוא בא להכניס אותם לתפיסה של הגלות הבאה שהם צריכים להיכנס אליה שהיא גלות בבל.

כלומר, ישנם שתי צדדים איך לעכב את כניסת בני ישראל לארץ ישראל, צד אחד הוא להחזיר אותם לגלות שהם היו בה ויצאו ממנה שזה גלות מצרים, והצד השני הוא למשוך את

המילה קללה, שהוא בא לקלל את בני ישראל, שזה נעשה ע"י בלעם שכחו בפיו.²

והרי ידועים עד מאד דברי חז"ל 'שלושה היו באותה עצה' שכשפרעה בא לגזור את השעבוד על בני ישראל במצרים, היו שלושה שהוא נתייעץ אתם, יתרו איוב ובלעם, וע"ז אומרים חז"ל יתרו שברח, זכה להתגייר, איוב ששתק נידון ביסורים, ובלעם הוא זה שהיה בעצה אחת עם פרעה.

וברור ופשוט לפי"ז - מה שבלק שוכר את בלעם אי"ז רק שבו הוא מצא אופן לקלל את ישראל ע"י מה שכחו בפיו אלא בעומק זה משום שהוא חיפש את מי שהיה באותו עצה לשעבד את בני ישראל ממצרים, וכפי שנתחדד לעיל שבלק לא בא רק למנוע מבני ישראל להיכנס אל תוך גבולו אלא לחדש תנועה הפוכה להחזיר את ה'הנה עם יצא ממצרים' למקום מוצאם, למצרים, ולכן הוא מחפש את מי שגרם לידי כך שהם ישתעבדו במצרים וישארו בגלות תחת מצרים.

וחידוד הדברים - הרי בלק דייקא שוכר את בלעם לקלל את בני ישראל ואינו יוצא למלחמה עם בני ישראל, ובוודאי, פשוטם של דברים הוא כמו שאומרים חז"ל שכיון שהוא ראה את המלחמה שישאל עשו עם סיחון ועוג, וגברה ידם של ישראל, הוא חשש שגם כאן תגבר ידם של ישראל ולכן הוא חיפש כח חדש, את בלעם שכחו בפיו - ובעומק, בכדי שע"כ הוא יעמוד 'זה לעומת זה' נגד משה רבינו שהוא 'דָּבָר אחד לדור'.

אבל בעומק, כפי שנתבאר, הוא בא להחזיר את בני ישראל למצרים - ומלבד מה שנתבאר לעיל שהוא בא להחזיר אותם לפרעה

² ו'כוחו בפיו' היינו שיש לו כח בפיו הן לברכה והן לקללה ובלק שוכר אותו בכדי לקלל את בני ישראל.

³ ולעומת ה'פה רע' דפרעה שמשמש בו בלק, מתגלה בבלק גם צד דתיקון כמו שאומרת הגמ' (סוטה מז.) לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה שלמה ולומדים זאת מבלק שבזכות שהקריב מ"ב קרבנות זכה שיצאה ממנו רות, שהיא שורש דגאולת ישראל, ורות לקחה חלק הטוב שבערפה עמה (ליקוטי הש"ס מאמר פסיעותיו של אברהם אבינו), וערפה היא צד דתיקון שכנגד הפרעה דקלקול מכח צד התיקון המסויים שהיה בקרבנות שהוא הקריב.

בלבל עמק, כי הקב"ה בלבל את עומק עצתם ומחשבתם להרע לבני ישראל.

ומ"מ א"כ, כשמתגלה ה'בלבל' מצד הקלקול במה שבלק ובלעם הצטרפו יחד ב'בלבל', הם מגלים בזה את כח הבלבול בבני ישראל, וזה עוד עומק נוסף בהתנגדות שלהם לישראל, - והעומק הגמור של כח הבלבול זה מה שמתגלה לבסוף בעצת בלעם על בני ישראל במעשה דשיטים לזנות את בנות מואב, שהרי ההגדרה של מי שבא על בת אל-נכר היא 'מבלבל זרעו' כיון שהוא מערב את זרעו במי שלא לו, ושורש הבלבול הזה נעשה מהצירוף של בלק ובלעם, שגרם לתערובת של גויים בתוך בני ישראל.

כלומר - יש אופן של תערובת ע"י גרים שמצטרפים לכנסת ישראל באופן של 'ערב-זעיר' ובאופן של 'ערב-רב', ויש אופן של תערובת ע"י שבני ישראל יוצאים החוצה אל בנות מואב שגורם ל'מבלבל זרעו', לתערובת בזרעו, והאופן הנוסף הזה לקלקל את בני ישראל נעשה מכח צירופם של בלק ובלעם אהדי כמו שנתבאר.

שורש ה'דבר והיפוכו' שמתגלה בבלק - בחינת סיתום דקלקול ובחינת פה דקלקול מלשון 'מבולקה'

אופן נוסף המבואר ברבותינו מתגלה בשם בלק' שהוא מלשון "בוקה ומבוקה ומבולקה" (נחום ב) ולשון זה מצינו בגמ' בחולין דף יט ובסנהדרין דף צ"ח "חילק ובילק", ובפשטות מה שמבואר שם בגמ' שהם שמות של שני אנשים שהיו פשוטי עם ופחותים, אבל ברש"י בסנהדרין שם מבואר ש'בילק' זה מלשון 'מבולקה', ומפרש שם רש"י ש'חילק ובילק' זה לשון חורבה להרחיב דבר, אלא ש'חילק' זה באופן שלוקחים את הדבר ומחלקים אותו

תוקף הגלות שהם עתידים לגלות אליה מארץ ישראל - שהיא גלות בבל.

ומצד התפיסה הזו הוא רוצה לחבר את גלות בבל עם גלות מצרים בכדי שע"י כן לא יהא להם כלל יציאה מן הגלות.

כלומר - מלבד מה שהוא רוצה להמשיך את גלות בבל שהיא תתחיל כבר מעתה, הוא רוצה גם לצרף את גלות בבל לגלות מצרים.

ומהו האופן שבלק בא לצרף אותם לגלות בבל? - הרי כמו שנתבאר בבל נקראת בבל משורש העבודה זרה של בבל שנקרא בל, ולעניינא דידן בלק שנקרא בלק הוא נוטריקון בל-קלקול, כלומר, מה שבשם שלו רמוז שם העבודה זרה של בבל - בל, זהו כחו של בלק שעל ידו הוא בא להכניס את בני ישראל לגלות בבל.

שורש הבלבול דקלקול שמכח הצטרפות בלק ובלעם

וביתר עומק, בכללות כשדנים על בלק יש כמה יחסויות איך לדון את עניינו של בלק בהתנגדותו על ישראל, יש את היחס של בלק לעצמוה שמתנגד לישראל, ויש את היחס של בלק ובלעם שהם מצטרפים ומתחברים יחד אהדי להתנגד לישראל, - עד השתא הוזכרו ארבע יחסויות המתגלות בבלק עצמו שמונחות בשמו - בלק, אבל כמו שמבואר בדברי חז"ל ישנו יחס חמישי לשם בלק מכח מה שהוא מצטרף לבלעם, שזה מה שמתגלה בשתי האותיות הראשונות של שם בלעם ובלק שע"י התחברותם יחד, זה עולה בבל, כי כח הבלבול דקלקול מתגלה מהצירוף של בלק ובלעם אהדי, וע"ז אומרים חז"ל שמכנגד הקב"ה בלבל את עצתם ואומרים ע"ז רבותינו להדיא שהאותיות של בלק בלעם יחד עולה

^ד בשיעור על שורש 'בלבל'.

^ה ובפרטות יש את היחס של בלק בן צפור.

^ו לא בצירוף אל בלעם אלא בבלק כשלעצמו.

העולם נסתם הפתוח [-מקום הטבור שדרכו הוא אכל] ונפתח הסתום" - שזה הפה, ונתבונן להבין מה שמונח כאן בעומק דברי חז"ל - שתפיסת הפה של האדם מצד שורש יצירתו מעיקרא היא תפיסה של פה סתום, - כפשוטו יש בפה דיבור ויש בפה שתיקה בבחינת 'נאלמתי דומיה החשיתי' וגו' ומצד כך, גם מה שאומרים חז"ל (חולין פט, א) 'מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישים עצמו כאילם' היינו שזה אומנותו של האדם שהוא צריך להתרגל אליה להיות אילם^ה וזוהי עבודתו של האדם - לקנות אילמות.

אבל בעומק, זה חזרה למצב הראשוני שהאדם נמצא בו במעי אמו באופן של פה סתום תחילת יצירתו מעיקרא, אלא שעל גבי כך התחדש שלב שני שכשהוא יוצא לאויר העולם נפתח הפה הסתום - וכמו שכל עובר הוא בבחינת 'פטר רחם' שהוא פותח את הרחם של האם ויוצא, כך גם נפתח הפתח - הפה של הולד עצמו כשהוא יוצא, והרי שצורת יצירתו של אדם בשורשו הוא באופן שפיו סתום, ורק שכשהוא יוצא לאויר העולם מתחדש תפיסה של 'נפתח הסתום' שיש בו את האופן שהוא יכול לדבר.

ולעניינא דידן - הרי כשבני ישראל היו במצרים, הם היו שם בבחינה של עובר במעי אמו כמו שדורשים חז"ל מלשון הפסוק (דברים ה, לד) "לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי" שבני ישראל במצרים היו כעובר במעי אמו, וכיון שעובר במעי אמו הפה שלו סתום, הרי שזו היתה הבחינה שהתגלתה בבני ישראל.

וכמו שמובן מאליו, זה עומק מה שמשה רבינו נעשה בעל מום בפיו במצרים - כבד פה וכבד לשון וערל שפתיים, שזה מום שהוא מעין פה סתום כיון שע"כ קשה עליו הדיבור, וזה בשורש עומק גלות מצרים, הפה

לחקים ו'בילק' עניינו בדבר שהיה סתום קודם לכן, ויוצרים נקב בדבר וע"כ נהיה בו פתח.

ונתבונן להבין לפי"ז בעומק - הרי כידוע עד מאד, מבואר בראשונים שבלשון הקודש ישנם שורשים שמשמשים במשמעות של דבר והיפוכו, ולפי"ז ביחס לסוגיא דידן - בלק, בילק משמש מחד, מלשון של פתיחת פתח ומאידך זה משמש בלשון של סתימת פתח.

ומצד כך, גם בבלק מתגלים שני האופנים הללו, מחד בלק זה מלשון סתימת פתח שהרי כפשוטו כח התנגדותו של בלק לישראל היה משום שראה שישראל פרצו את גבולותיהם של סיחון ועוג והוא פחד שהם יפרצו גם את גבולו^ה והרי שבלק רוצה להעמיד את סתימת הגבולות בכדי שלא יהא בהם פתח ופירצה, אבל מאידך הוא נקרא בלק כי הוא רצה להעמיד את סתימת הפתח זה לעומת זה, כנגד מי שבא לבלק את גבולותיו לפתוח את הפתח.

אבל ביתר עומק, הרי כמו שהוזכר בראשית הדברים, בלק אומר "הנה עם יצא ממצרים" משום שבלק רצה להחזיר את בני ישראל למצרים, ולעניינא דידן מה האופן שהוא רוצה להחזיר את בני ישראל למצרים - הרי כמו שאומרים חז"ל שמעולם לא היה עבד שיצא ממצרים והרי שמצרים הוא מקום סתום וסגור.

כשבני ישראל יוצאים ממצרים נפתח הפתח, ומצד כך במה שבלק בא להחזיר את בני ישראל למצרים מונח שהוא רוצה לסתום בחזרה את הפתח שנפתח בשעה שהם יצאו ממצרים ועל שם כן הוא נקרא בלק משום שהוא בא ליצור את הסיתום של אותו פתח.

ובעומק יותר, הרי כלשון חז"ל כידוע בעובר במעי אמו - "אוכל ממה שאמו אוכלת, שותה ממה שאמו שותה וכו' וכשהוא יוצא לאויר

^ה שלכן הוא יצא לקראת בלעם למקום הגבול כפי שנתבאר לעיל.

^ה וכמובן לא בדברי תורה כמו שאומרת שם הגמ' "יכול בד"ת, ת"ל צדק תדברון", אבל זולת הדברי תורה, האדם צריך להתרגל להיות אילם.

והיינו שבעומק, מה שהתחדש לאתון פה זה מכח שבלעם הולך לבלק שזה מלשון 'בילק' פתיחת פתח, וזה מה שגרם את החידוש של פה האתון, והרי שהפה הזה שביסודו הוא סתום והוא הופך להיות פתוח מצד הקלקול, הוא מתגלה דייקא מכחו של בלק כמו שנתבאר.

וזה א"כ 'חילק' ו'בילק', שמחדשים שני אופנים של פה דקלקול בעולם.

וכמו שהוזכר וחודד, מהכח הזה, בלק בא להצטרף לתפיסת גלות מצרים להעמיד את בני ישראל במקום שאין להם מציאות של פה אלא הם כעובר במעי אמו שפיו סתום.

וזה עומק התפיסה של הדבר והיפוכו שמונח בבלק - מחד הוא בא לסתום פה דישראל ולהחזיר אותו למדרגת עובר במעי אמו, ומאידך הוא בא לפתוח פה דקלקול שזה פי האתון.

ובדקות, כיון שבגלות מצרים, מצרים היתה סתומה וחתומה ויציאת מצרים היא כמו פטר רחם, לכן נצטוינו במצות "קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל", ומה שכפשוטו קידוש הבכורות הוא מכח "כי לי כל בכור ביום הכותי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי לי כל בכור" (במדבר ג, יג), בעומק כיון שעצם יציאת מצרים היא בבחינת 'פטר רחם' לכן הבכור שהוא פטר את הרחם מתקדש ביציאת מצרים.

ומ"מ א"כ, בלק בא לסתום את הפה שהתחדש לבני ישראל שיצאו ממצרים שבזה הוא רוצה להחזיר אותם למדרגת פה סתום בגלות מצרים, ובלק בא לפתוח פה דקלקול במה שהאתון פותחת את פיה ע"י מעשה דקלקול.

והרי שמצד מהלכי הקלקול מתגלים שתי פיות, מה שהאדמה פותחת את פיה ומה שהאתון פותחת את פיה.

סתום שהתגלה בפרעה - פה-רע, שהוא סתום מה'פה-טוב' מכח ה'פה-רע'.

זוהי התפיסה של גלות מצרים, תפיסה של פה סתום, ולפי"ז היציאה ממצרים היא בבחינת 'נפתח הסתום', פתיחה של הפה ולכן מתגלה ביציאת מצרים מצות סיפור יציאת מצרים - "למען תספר באזני בנך וכן בנך", אז כפשוטו, היה לבני ישראל פה ורק שהתחדש להם מצות סיפור יציאת מצרים, אבל בעומק, קודם לכן לא היה להם פה וביציאת מצרים נברא להם פה חדש.

כלומר - כמו שמצינו בבליעת קורח שהתחדש פה חדש - פה לאדמה, כך גם כאן ביציאת מצרים התחדש לבני ישראל פה חדש.

הפה דקלקול שמתגלה מכח בלק - פי האתון והפה דקלקול שמתגלה מכח קרח - פי הארץ

ולפי"ז נתבונן להבין עמוק מאד - הרי לשון הגמ' בסנהדרין ובחולין שהוזכר שיש 'חילק' ויש 'בילק', ולעניינא דידן - הלשון 'חילק' זה שורש המחלוקת דקורח, ולשון 'בילק' זה בלק כמו שנתבאר, כלומר היו שנים שהתנגדו למשה רבינו ולכנסת ישראל, היה את ה'חילק' שזה המחלוקת של קורח והיה את ה'בילק' שזה ההתנגדות של בלק.

וכנגד ה'חילק', המחלוקת של קורח, התחדש פה דקלקול חדש במה שהאדמה פתחה את פיה ובלעה את קורח, וכנגד ה'בילק' שבבלק, ג"כ התחדש פה דקלקול חדש, במה שבלק מצטרף לבלעם שהתחדש אצלו פה דקלקול חדש אצל אתונו - ושורש הדבר הוא במה שבלעם בא על אתונו שזה שורש מה שחידש פה לאתון - אבל הרי לא התחדש פה לאתון אצל בלעם כשלעצמו מכח מה שהוא בא על אתונו אלא דייקא כשבלעם בא לקלל את בני ישראל בשליחות בלק, אז נתחדש לאתון הפה,

הסתום' שמתחדש לאדם פה עדיין יש בפתחה הזו של הפה עמל, כיון שביסודו, הפה סתום.

והרי מבואר בגמ' בסוכה (מב, א) קטן היודע לדבר אביו מלמדו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, תורה ציוה לנו משה וגו', שתחילת הדיבור של האדם צריך להיות בדברי תורה, כלומר - מתחילתו כשהוא עובר במעי אמו, פיו היה סתום, וכשהוא נולד, מתחילה אצלו פתיחת הפה במה שהתינוק בוכה עוד לפני דיבורו, וההרחבה של פתיחת הפה היא כשהוא מתחיל לדבר, וע"ז נאמר הדין שבתחילת הדיבור אביו פותח לו את הפה דייקא בדברי תורה.

ונתבונן לפי"ז להבין ברור - כמו שכל תינוק כשנפתח פיו לאחר לידתו הוא אינו מדבר אלא רק בוכה, כמו"כ במדרגת עובר במעי אמו כשהתגלה אצל הכנסת ישראל במצרים, גם תחילת פתיחת הפה לא היה פה שמדבר אלא בוכה שזה מה שמתגלה בתחילה בלידתו של משה (שמות ב, 1) - "והנה נער בוכה" וכן נאמר שם אצל בני ישראל (שם שם כג) - "ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה", אבל זה רק ניצוץ של התחלת פתיחת פה באופן של פה שמשמיע קול, אבל הפה עדיין אינו פתוח ביחס ל'ה' מוצאות הפה' המתגלות בדיבור, וכשאינו דיבור חסר את עיקר מה שיוצא מהפה - 'מוצאות' הפה, והרי שחסר עיקר פתיחת הפה.

אבל כשבני ישראל יוצאים ממצרים ומקבלים את התורה - שם נפתח עיקר כח הדיבור אצל בני ישראל בעשרת הדיברות, והגילוי של זה הוא אצל משה שנקרא 'דָּבָר אחד לדור', וכמו שבני ישראל אומרים שם למשה (שם כ, טז) "דבר אתה עמנו ונשמעה".

ולכן גם קטן היודע לדבר אביו מלמדו 'תורה ציוה לנו משה' כיון שמכח כך הוא פותח את פיו, - וכמו שאצל משה מתגלה שבתחילה במצרים היה פיו סתום במה שהוא היה כבד

ה'קב' שב'בלק' - התנגדותו של בלק ל'אדם רוצה בקב שלו' המתגלה מצד התיקון בעמל התורה

ואופן נוסף המתגלה בשם בלק, הוא באותיות ק' וב' שנמצאים בשמו, והרי כמו שידוע קב מצד הקדושה זה ר"ת קדושה וברכה מיסוד דברי חז"ל על הפסוק (בראשית לב, כג) "ויעבור את מעבר יבק" ש'יבק' זה ר"ת יחוד ברכה קדושה. וכנגד הקב מצד התיקון עומד קב חרובין [כמו שמיסוד בדברי רבותינו ונתבאר אצלם בהרחבה גדולה] ולפי"ז בבלק שמתגלה מצד הקלקול 'בא-קל' [היפך ה'לק] שהוא בא לקלל, היינו שהיפך הקדושה והברכה זה הופך אצל בלק למציאות של קללה.

ולשון קב מצינו בדברי חז"ל הידועים "אדם רוצה בקב שלו" וכפשוטו כמו שאומרת הגמ' בפרק המפקיד (דף לח, א), זה קאי על היבול העולה מעבודת הקרקע של האדם שבגלל שהאדם עמל בו, לכן כשהשדה מצמיחה את פירותיה "אדם רוצה בקב שלו יותר מתשעה קבין של חבירו" [ולכן מבואר שם הדין שכשהוא מפקיד את פירותיו אצל חבירו הוא מעדיף שחבירו לא ימכור את פירותיו ויביא לו את דמיהם אף אם פירותיו מתחסרים ויהיו לו פחות פירות].

אבל בעומק, הרי לשון הפסוק כידוע "כל עמל אדם לפיהו", ומצד כך, כיון שהסיבה שאדם רוצה בקב שלו זה מכח שהוא עמל בו, א"כ עיקר ה'אדם רוצה בקב שלו' מתגלה בדיבורו של האדם ששם - כלשון הפסוק שהוזכר - הוא עיקר העמל של האדם.

ונתבונן להבין - הרי לכאן בדיבורו של האדם אין עמל, כיסוד החובת הלבבות הידוע שהאבר הקל שישנו באדם זהו הלשון, וא"כ למה נאמר בקרא 'כל עמל האדם לפיהו' ובעומק, זה מבואר לפי יסוד הדברים שנתבאר לעיל בתפיסת הפה, שכיון שביסוד הפה מתחילתו הפה היה סתום בשעה שהאדם היה עובר במעי אמו - לכן גם כשהוא נולד ונפתח

האדם - א"כ זהו ה'אדם רוצה בקב שלו' מצד התיקון.

ולעומת כך בלק, קב-לי שמתגלה בו ה'קב' מצד הקלקול, הוא מתנגד ל'אדם רוצה בקב שלו' - אבל זה לא שהוא מתנגד ל'אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבין של חבירו' כפשוטו שזה קאי על מה שהאדם זורע בקרקע וזה צומח עבורו, אלא עיקר התנגדותו היא ל'קב' של 'כל עמל האדם לפיהו' ששם עיקר מדרגת ה'קב' - ר"ת קדושה וברכה שמתגלה בעיקר במקום הפה, ולחלק הזה בעומק, בא בלק להתנגד.

והרי שבעומק בלק מתנגד ליציאת מצרים עצמה, ולדרך שלאחר היציאה - שכמו שנתבאר הוא מצטרף גם להתנגדותו של עמלק שהיתה אז, אבל יתר על כן, הוא בא להתנגד למתן תורה ששם מתגלה עיקר כח הדיבור.

והרי תכלית יציאת מצרים היא קבלת התורה כמו שנאמר בקרא (שמות ג, יב) "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה". וא"כ כיון שבלק בא להחזיר אותם למצרים היינו שבא להחזיר אותם מכל כח החמישים יום שהיו מיציאת מצרים ועד למתן תורה, - זהו א"כ הכח שמגלה בלק בכדי להחזיר את בני ישראל בחזרה למהלכי הקלקול.

צד הקלקול של פי ה'אתון' המתגלה מכח בלק שמתנגד ל'אות-נ' -

אותיות הפה שהתגלו ביום החמישים

ומצד כך כמו שהוזכר לעיל², מה שהפה שנפתח מצד הקלקול הוא באתון, אותיות אות-נ' היינו שזה פה שעומד כנגד אותיות הפה שהתגלו ביום החמישים.

פה וכו' - אם כי לא סתום לגמרי - וכשבני ישראל יוצאים ממצרים ומקבלים את התורה, הפה של משה נפתח במתן תורה והוא מתרפא מסתימת פיו, כך מתגלה אצל כל קטן וקטן שכשהוא עובר במעי אמו פיו סתום מעין מה שהיה ביציאת מצרים, - ולאחר מכן יש לו בחינה של מתן תורה במה שאביו מלמדו 'תורה ציוה לנו משה', וזה פתיחת הפה שלו.

ומכנגד, עומד בלק מצד הקלקול שבא להקריב מ"ב קרבנות בשביל לעכב את המ"ב של בני ישראל שמתגלה במצות תלמוד תורה 'ודברת בם - ולא בדברים בטלים'.

וא"כ, כפי שנתבאר, מה ש"כל עמל אדם לפיהו" זה משום שהפה ביסודו הוא סתום ולכן יש עמל בפתיחה של דבר שביסודו הוא סתום, - והעמל הזה שבתחילת פתיחת הפה צריך להיות דייקא בדברי תורה.

וא"כ תפיסת הפה, זה השורש העמוק שמתגלה כשבני ישראל יוצאים ממצרים ומגיעים להר סיני שזה כח פתיחת הפה של 'ודברת בם' שהיה במתן תורה, ומכנגד בא בלק בכדי לעכב את כל מהלכי פתיחת הפה הללו. ולכן הוא מקריב מ"ב קרבנות בכדי לסתום את אותו פה. וכפי שנתבאר לעיל, הוא מתנגד לבחינת ה'מבולקה' הזו של פתיחת פה מצד התיקון ובא לסתור חס ושלום את הדיבור של פה שמתגלה במדרגתו של משה - תורה ציוה לנו משה, והוא רוצה ליצור פתיחת פה מצב הקלקול בפי האתון³.

וכשהאדם זוכה שמתקיים בו 'כל עמל האדם לפיהו' ועיקר עמלו הוא בדברי תורה, אזי מתגלה דייקא בפה שלו ה'אדם רוצה בקב שלו' בדברי תורה שהוא מדבר, שכיון ש'כל עמל האדם לפיהו' זה קאי על הדברי תורה של

¹ שיתבאר לקמן בשורש 'בם'.

² וכמו שנתבאר לעיל שזהו ה'חילק ובילק' - פתיחה של פי הארץ בקורח ופי האתון בבלק.

³ בשורש אתון.

שהקללה נהפכה לברכה, בעומק מונח בזה שכח פתיחת הפה הופכת להיות פתיחת פה דתיקון במקום פתיחת פה דקלוקל. כלומר, קללה היא בבחינת ה'פה-רע' דפרעה וברכה היא בבחינת הפה דתיקון, וכשהפך הקב"ה את הקללה לברכה שזה בחינת ה'קב' מצד התיקון קדושה וברכה של 'כל עמל האדם לפיהו' - אז חוזר ונתקן כח הדיבור שגנוז בקומתן של ישראל שעיקר עסקם הוא 'ודברת בם' - ולא בדברים בטלים' ועי"כ הם מכניעים את בלק שהעמיד מכנגד את המ"ב קרבנות.

זהו התוקף של בני ישראל שמתגלה, ו'פרשת בלק' הופכת להיות דברי תורה, בפרשת בלק מתגלה שמדרגת כח הסיתום של הדיבור של בלק עצמו - הוא גופא הופך להיות חלק מפרשיות התורה. חלק מדיבורי התורה עצמם, ובזה ה'ודברת בם' הוא בבלק עצמו, פתיחת פה דתיקון בבחינת 'פתח פיך ויאירו דבריך' (ברכות כב, א), 'כי חיים הם למוציאיהם בפה' (עירובין נד, א).

ולכן הוא מצרף אליו את בלעם שעיקר כחו בפיו, ומדרגת הפה הזו נופלת למדרגת פי האתון, אות נ' כיון שבלק בא להפיל את כח הדיבור של ה' מוצאות הפה שהתגלו ביום החמישים, - ובלק מתנגד לזה והוא רוצה להחזיר את קומתם של ישראל לקודם מתן תורה ולקודם יציאת מצרים, למציאות שהיתה שם של 'עובר במעי אמו' שהפה היה סתום.

ולכח הזה הוא מצרף אליו את ה'זה לעומת זה' של משה שזה בלעם שכחו בפיו ובזה הוא בא להתנגד לכח הדיבור במשה שנתרפא במתן תורה בכדי להחזיר אותו להיות בעל-מום בדיבורו שהוא יהפוך בחזרה לכבד פה וכבד לשון וערל שפתיים שאינו יכול לדבר כראוי שזה בחינת סיתום הפה.

זה כוחו של בלק שבא לעכב את קומתם של ישראל מלהגיע לגבולו ע"י מה שהוא בא לעקור את ישראל משורשם ולהחזירם למהלכי הקלוקל דמעיקרא - וזה מונח בלשון חז"ל שבלק בא לקעקע ביצתן של ישראל, כלומר לעוקרם משורשם, - הוא לא מעוניין רק בכך שעם ישראל לא יעברו בגבולו אלא הוא בא לבטל כללית את כל שורש קומתם של ישראל.

ה'ודברת בם' המתגלה בפרשת בלק עצמה - היפך כח הסיתום של הידובר של בלק עצמו

אבל כשהתקיים "ויהפוך ה' אלקיך את הקללה לברכה" (דברים כד, ו) מלבד כפשוטו

מדור מחשבה

בלבביפדיה מחשבה

בלק

אוצר האותיות

בלק

אוצר האותיות

בלק בן צור

אוצר האותיות

בלק בן ציפור

אוצר האותיות

תיקון חטא בנות מדין

סוגיות במחשבה

בלק

בלביפדיה מחשבה בלק

צירוף ב-ל שורש השם בלק

מילים אלו באים לבטאות מציאות של ריק והעדר, שיממון וכילוי, כמבואר ברש"י ושאר המפרשים שם.

ענין זה רמוז גם בפירוק המילה בלק לקב ול', קב כענין האמור בגמרא (ברכות יז:) 'כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני די לו בקב חרובים'. 'קב חרובים' משמעו דבר מועט עד כדי ריק והעדר, כענין בוקה ומבלוקה וחורבן. זהו הקב הנמצא בתיבת בלק, קב דחורבן.

עיקרו של החורבן מגיע מצד הנקבה [נקב, קב-נ], בבחינת "האישה אשר נתת עמדי היא נתנה לי ואוכל" (בראשית ג, יב), וכן 'נבראה אישה נברא שטן עמה' (בר' יז, ו), היינו שהנקבה היא שורש הקלקול והחורבן.

והנה האשה כידוע היא בבחינת המקבל, לעומת הזכר שהוא בבחינת הנותן. בלק בהיפוך האותיות עולה גם כן 'קבל', המורה גם כן על שורש הבוקה ומבלוקה, העדר שממון וקו חרובים, וחורבן כענין הנקבה.

בלק - בקע, מתוך הגוי יוצא הישראל
שורש נוסף למילה בלק הוא מהלשון 'בליקה' וכענין בקיעה. בנביא ישעיה איתא (כד, א) 'הנה ה' בוקק הארץ ובולקה', כלומר, לעתיד לבוא עתיד הקב"ה לבקוע את הארץ ולעשותה חלקים חלקים. כענין זה מורה השם בלק על דבר הנבקע*.

בגמרא בכמה מקומות (פסחים נ: נזיר כג: ועוד) מובא 'לעולם יעסוק האדם בתורה ובמצוות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

בלק - בעל ק'

שורש השם בלק הינו אותיות ב-ל-ק, בפירוק המילה בלק, בל-ק, מונח הכינוי 'בעל ק', דבר זה מתבטא בכחו של בלק שהיה קוסם, כמבואר במדרש (במ"ר כ, יח) שבלק היה בעל קסמים ובעל נחש יותר מבלעם שהיה נמשך אחריו כסומא. בלעם עיקר כחו היה בפיו, ככתוב (במדבר כג, יב) "הדבר אשר ישים ה' בפי אותו אשמור לדבר", ובעיניו שהיה בעל עין הרע, כמבואר במשנה (אבות פ"ה מ"ט) 'מתלמידיו של בלעם הרשע עין רעה וכו'.

בעל ק' ענינו, בעל קסמים, כאשר התיבה קסם מורכבת מק', וכן ס' מ' שיחד עולים בגמטריא לכדי ק'. הרי שתי בחינות של ק', ק' כפשוטו, וק' מאותיות ס"מ.

ובגמרא בחגיגה (יב:) איתא, מתחילה קומתו של אדם הראשון הייתה מקצה העולם ועד קצהו, מן השמיים לארץ. כיוון שחטא, עמד הקדוש ברוך הוא ומעטו, "אחור וקדם צרתני, ותשת עליי כפך" (תהלים קלט, ה), ונעשה ק' אמה [כ"ף בגימטריא עולה ק'].

כמוכן יש ק' של שורש של קדושה בסוד הברכה, ויש את הק' דקלקול, סוד הקללה, עמד ומיעטו על ק' אמה. ק' אמה הללו הם שורשו של עשיו, ששרו הוא השטן הס"מ כידוע. וזהו הסם המתגלה בתיבת קסם, אותיות ס' ומ' העולים יחד למנין ק'.

בלק - בוקה ומבלוקה

שורש המילה בלק בלשון התורה הינו מהלשון האמור בנחום (ב, יא) "בוקה ומבלוקה".

* שורש המילה בקע, 'אז יבקע כשחר אורך', יעקב אותיות יבקע. 'אז יבקע' לעתיד לבוא. כמבואר בדברי רבותינו.

היה מה שהקריב מ"ב קרבנות. והנה כוונתו בקרבנות אלו היה בגדר שלא לשמה, ואף פחות מכך, שהרי עשה כן לצורך הקללות, שכן אמר לו בלעם לבנות לו מזבחות ולהקריב עליו קורבנות כדי לעורר את הקללה. ואולם כשם שהשלא לשמה נהפך ללשמה, כך גם אותה הקללה נהפכה לברכה, מעין הכתוב (במדבר כג, ו) "ויהפוך השם אלוֹקֶיךָ את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלוֹקֶיךָ".

זהו יחס נוסף שמצינו בבלק שהשלא לשמה נהפך ללשמה, היינו הקרבנות והקללות שהיו שלא לשמה, כשנתעורר האור של הלשמה נהפכו לברכות. ומכאן יסוד הדבר שלמדו חז"ל שכשהאדם עושה מעשה טוב גם אם הוא שלא לשמה, עתיד להיות נהפך ללשמה.

לשמה - נותן, שלא לשמה - מקבל - בלק

עומק הגדרת עשיית מעשה שלא לשמה, הינה שהאדם עושה את הדבר לצורך עצמו להיות מקבל. בשונה מהעושה מעשה לשמה, שעושה את הדבר לצורך גבוה ולהיות נותן. מעתה ברור ששורש השלא לשמה יתגלה אצל בלק, אותיות 'קבל', שעומק השלא לשמה הוא הווית האדם כמקבל ולא כנותן.

זהו צד הקלקול הנמצא בשורש בלק, לעומת זאת צד התיקון שבו הוא הלשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. מציאות הלשמה הינו היפך ממציאות השלא לשמה, כאשר האדם עושה מעשה לשמה, הרי עיקר המעשה אינו לצורך עצמו אלא לצורך אחרים. הדוגמה הפשוטה לכך כפי שמובא בגמרא (עירובין לב:) שנוח לו לחבר שיחטא חטא קל ולא יעשה חבירו עם הארץ חטא חמור. עומק ההארה המתגלית במעשה זה, היא הארה של מסירות נפש, שבו מתגלה האדם כנותן ולא כמקבל.

בני קהת נושאי הארון - שורש התיקון דבלק

בצד התיקון של בלק, צד הלשמה שבו יש

שבשכר מ"ב קורבנות שהקריב בלק הרשע זכה ויצאה ממנו רות'.

יש להתבונן בדברי הגמרא, שהרי בפשטות ענין זה אמור על ישראל, וכענין שאמרו בגמרא (ב"ב י:) שבן ישראל האומר סלע זה לצדקה בשביל שיחיו בני, בשביל שאזכה לעולם הבא, הרי זה צדיק גמור. ואילו על אומות העולם נאמר (משלי יד, לד) "חסד לאומים חטאת", שכל צדקה וחסד שאומות העולם עושין, חטא הוא להן שאינם עושין אלא להתגדל בו. הרי שאותה פעולה שעושין שלא לשמה, בישראל הרי הוא צדיק גמור, ואילו בנכרי הוא חטא.

ולפי זה גם דברי הגמרא הללו שמתוך שלא לשמה בא לשמה, לכאורה אינו אלא בישראל. אך צ"ב שמקור הילפותא הוא מבלק. אמנם הביאור פשוט, שאין הכוונה לעכו"מ כפשוטו, שבאמת אצל הנכרים לא שייך עיקר הדבר שעוסק בתורה ובמצות. אלא הכוונה היא לגר שנתגייר, ובענין זה לבלק שיצא ממנו רות, כי מתחלה היה גנוז בו נשמת רות, ולכך שייך אצלו מכתה של רות, מתוך שלא לשמה בא הלשמה, שלאחר שנתגיירה מתקיים אצלה הלשמה של הנכרי. הגוי שנהפך להיות ישראל, הופך משלא לשמה ללשמה.

כשהגוי עוסק בתורה על מנת להתגייר, שמלמדים אותו מקצת מצות חמורות וקלות, על לימוד זה נאמר שמתוך שעוסק בתורה ובמצות שלא לשמה בא לשמה. מתוך שעוסק שלא לשמה בגיותו, בא הלשמה לאחר שמתגייר.

ושורש הדבר מתגלה בבלק דייקא, ששורש שמו מלשון בקיעה, היינו שמתוך הגוי נבקע ויוצא אדם חדש, ישראל. זוהי מדרגתו של בלק שמתוכו נבקע ויצאה רות, שנתגיירה ונהפכה לישראל, וממנה שורש הארת המשיח.

השלא לשמה נהפך ללשמה - הקללה נהפכה לברכה

אותו מעשה טוב שעשה בלק שלא לשמה,

נעשית לו סם חיים' - נהפך להיות לשמה. 'לא זכה' ועשה המעשה לקנטר, 'נעשית לו סם המות', וטוב לו שלא נברא.

שתי הבחינות הללו בבלק

והנה כאשר בא בלק לבלעם ומבקש ממנו לקלקל את ישראל, שעל זה נאמר שעשה שלא לשמה, זוהי הבחינה הראשונה של השלא לשמה שעושה כן לצורך עושר וכבוד, וכפי שמדוקדק בפסוקים שבלק שולח לבלעם שרים רבים ונכבדים האומרים לבלעם "כה אמר בלק בן ציפור אל נא תמנע מהלוח אלי כי כבד אכבדך מאוד" וגו'. ובלעם משיב להם "אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי השם לעשות קטנה או גדולה". כלומר, בשליחת השרים הנכבדים ובתוכן דבריהם מנסה בלק לשכנע את בלעם לעשות את בקשתו, וזאת על ידי הגדלת כבודו ועושרו של בלעם. זוהי הבחינה של השלא לשמה של עושר וכבוד.

בשלב הזה בו כוונת עשייתם של בלק ובלעם היתה לשם עושר וכבוד, בזה נהפך השלא לשמה ללשמה, ונהפכו הקללות לברכות, שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

אלא שהיתה גם בחינה נוספת בבקשתו של בלק, וכפי שמבואר בפסוקים שאמר בלק "עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוך השור את ירק השדה". וכמו כן שינה בלק בלשונו ותחת שאמר בתחילה "לכך נא ארה לי את העם הזה" חזר ואמר "לכך קבה לי אותו", בבחינת קבע בקע ומבולקה. זוהי מדרגת השלא לשמה בבחינת הלקנטר, ולא לצורך עושר וכבוד סתמיים. במדרגה זו אין את הסגולה שבה השלא לשמה נהפך ללשמה אלא 'לא זכה נעשית לו סם המוות', ומתוצאת הדבר היה ש"את בלעם בן בעור הרגו בחרב". נמצא ששתי בחינות אלו של שלא לשמה, מתגלות אצל בלק, האחת של עושר וכבוד,

את הארה של מסירות נפש, נמצא שורשו בני קהת נושאי הארון. שכן תיבת בלק הינה ראשי תיבות של 'קהת בן לוי', אצל בני קהת מתגלה שורש זה של מסירות נפש בעשיית המעשה לשמה, שכיון שהיו נושאים את הארון היו מתמעטים, שהיה הארון מכלה בהם.

מעשה זה של נשיאת הארון, שעשו בני קהת לשמה, ומתוך כך גם מסרו נפש כפשוטו, שהיה הארון מכלה בהם, הינו משורש אור זה המתגלה בצד התיקון של בלק, צד הלשמה והמסירות נפש.

שתי בחינות בשלא לשמה - עושר וכבוד ולקנטר

בכל מעשה שאדם עושה שלא לשמה מצינו שתי בחינות, בחינה אחת היא הבחינה הנ"ל שאמרו חז"ל 'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה'. בזה השלא לשמה הוא שעוסק בתורה ובמצות לצורך עושר וכבוד, "בשמאלה עושר וכבוד" (משלי ג, טז), היינו מעשה שעושה לצורך עצמו ולא לצורך זולתו או לצורך גבוה. בבחינה זו נהפך השלא לשמה ללשמה.

אך ישנה בחינה נוספת, והיא שאמרו בגמרא (תענית ז.) 'כל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות, שנאמר (דברים לב, ב) "יערף כמטר לקחי". וביארו התוספות (שם ד"ה וכל) שבחינה זו נאמרה במי שעוסק בה כדי לקנטר, ובאופן זה השלא לשמה אינו נהפך ללשמה, אלא מוביל לאבדון ומוות, ועליו אמרו חז"ל (פלה רבתי ה, א) 'נוח לו שנתהפכה שלייתו על פניו', וטוב לו שלא נברא.

שתי בחינות אלו, הם שאמרו בגמרא (יומא עב:) "וזאת התורה אשר שם משה" (דברים ד, מד) 'זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם המוות', היינו, אם עשה את המעשה שלא לשמה באופן הראוי, לשם עושר וכבוד, 'זכה

והיא 'זכה נעשית לו סם חיים', והשניה של הלקנטר, ו'לא זכה נעשית לו סם המות'. שתי בחינות אלו של סם, סם החיים וסם המות, מתגלים בפירוק השם בלק לק' וס"מ, וכפי שהוזכר שהס"מ הוא הסם המתגלה בתיבת קסם, שהוא מידתו של בלק שהיה קוסם.

המדרגה התחתונה היא השלא לשמה של הלקנטר, בה סם הוא סם המוות, ומדרגה זו היא המובילה למיתה, מאחר והיא מדרגת שרו של עשיו - הס"מ, מלאך המוות.

אך המדרגה שלמעלה ממנה היא השלא לשמה של העושר והכבוד, בבחינת 'בשמאלה עושר וכבוד', בה הסם הוא סם החיים, והיא המובילה למדרגה שלמעלה ממנה היא מדרגת הלשמה, תכלית כל המדרגות כולם.

בלק - גמר,

אחר השלא לשמה בא הלשמה

במאמר חז"ל הנזכר 'לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה' מבואר, שהלשמה העתיד לבוא מונח כבר במדרגת השלא לשמה, כמבואר בגר"א.

בדרך רמז, הרי שבאותיות הבאות סדר האותיות שאחרי בל"ק, נמצא המילה 'גמר' [ב-ג, ל-מ, ק-ר]. כלומר, בבלק מונח הכח להגיע לגמר, לסוף. בכח השלא לשמה המתגלה במדרגת בלק, מונח הלשמה - גמר הדבר ותכלית הכל. ובדייקא אותיות אלו נמצאות בסדר אחר אותיות 'בלק' ולא קודם להם, שמתוך השלא לשמה בא הלשמה, אחר מציאות השלא לשמה, מגיע הלשמה.

וזוהו שאמר בלעם "תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו", בקשה זו ביקש בלעם. עומק הדבר, מונח במהותו של בלעם, שכל הוויתו ושורשו הוא השלא לשמה של לקנטר, להרוס ולקלקל, ללא תועלת, וכנ"ל שמתלמידיו של בלעם הוא עין הרע, שהינה מידה רעה ללא צורך ותועלת עצמית של

עושר וכבוד, אלא סתם לקנטר. בלעם היודע דעת עליון מכיר במציאות מדרגתו שהינה סם המות המובילה למות וחורבן, ולכך מבקש הוא לזכות לאותה מידה של שלא לשמה המתגלה אצל בלק, היינו מדרגת השלא לשמה של העושר והכבוד, שהינה סם חיים המובילה למדרגה שלמעלה ממנה, מדרגת הלשמה. ולזה דקדק ואמר "ותהי אחריתי כמהו", היינו שתהיה אחריתו לשמה, על ידי שיזכה למדרגת השלא לשמה של 'בשמאלה עושר וכבוד' המובילה באחרית דבר למדרגת הלשמה.

שלא לשמה - העדר - בלק 'בל'

לעיל התבאר ב' בחינות בשלא לשמה, האחת שעושה לשם עושר וכבוד, והשני שעושה לקנטר. ועל הראשונה נאמר מתוך שלא לשמה בא לשמה. ובעומק לקנטר, אין שום תכלית למעשה זה, אלא הוא שלילה והעדר גמור.

שורש תיבת בלק באותיות 'בל', לשון העדר ושלילה, לכך ברור שיסודו באותה מציאות של מעשה שלא לשמה, לקנטר, שבו נמצא שורש כח השלילה בבחינת ה'בל'. אולם כיון שהיה בבלק גם כח נוסף של שלא לשמה לשם עושר וכבוד, והוא נתעלה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, מכח כך היה אף תיקון פורתא למדרגת בל הנמוך יותר, ואף בו נעשה תיקון של מתוך שלא לשמה בא לשמה.

חיבור בלק ובלעם - קין והבל

בלק נתחבר עם בלעם לקלקל את ישראל, פשוט וברור שחיבור זה אינו מקרי ויש לו שורש ביסודם. החיבור הראשון והקדום ביותר בעולם היה של האחים קין והבל, וכידוע מדברי האריז"ל (ליקו"ת בלק, ענין בלק ובלעם, שער הפסוקים בלק סי' כב, ובעוד מקומות) שבלק ובלעם הינם ענפים של אותו החיבור, בלעם שורשו בהבל, וקלל את ישראל בסוד הבל הפה, ובלק שורשו בקין, וזו אות ק' שבשניהם.

הדברים, 'אם תטיב', כלומר, אם השלא לשמה יהיה באופן המוטב והראוי, במדרגה של עושר וכבוד, אזי 'שאת' מתוך השלא לשמה יבוא הלשמה, 'זכה נעשית לו סם חיים', כענין שנמצא בבלק שיצא מחלציו. אך 'אם לא תטיב', כלומר, שהשלא לשמה יהיה באופן הגרוע והמקולקל של הלקנטר בלבד, אזי 'לפתח חטאת רובץ', שורש המיתה והס"מ, לא זכה נעשית לו סם המות'.

לכך ארה לי את העם הזה - פירוד משורש קין

בשתי לשונות ביקש בלק מבלעם לקלקל את ישראל, בראשונה אמר "לכה נא ארה לי את העם הזה", ואחר כך שינה בלשונו ואמר "לכה נא קבה לי את העם הזה".

שורש תיבת 'ארה' הוא מלשון ליקוט פירות, כענין שנאמר (תהלים פ, יג) "למה פרצת גדריה ואורה כל עוברי דרך", וכן נאמר (שה"ש ה, א) "אריתי מורי עם בשמי". וכן אמרו בגמרא (ב"ב פב:) שהמוכר אילן לחבירו קנה הלוקח גם את הקרקע שסביבו כמלא רוחב האורה וסלו. ופירש רשב"ם (שם ד"ה כמלא), שאורה הוא המלקט תאנים, בדומה לבוצר בענבים, גודר בתמרים, מוסק בזיתים, וקוצר בתבואה.

טעם הדבר שהמלקט תאנים נקרא 'אורה' מבואר בחשק שלמה, שהוא משום שדרך התאנים שכל אחת מבשילה בזמן אחר, ומלקט את זו היום, ולמחר מלקט תאנה אחרת. ואורה הוא מלשון ארור ופירוד, שהפירות נפרדים זו מזו, היפך הברכה וההמשכה בשאר האילנות, שכל הפירות גדלים ומבשילים יחד.

זהו טעם הסובר שעץ הדעת בו חטא אדם וחוה היה תאנה, שמאותו העץ בו חטאו נטלו עלים ויתפרו להם חגורות. מהות חטא עץ הדעת היה ענין הפירוד, ולכך נענש הנחש

כאשר קין קם על הבל אחיו והרגו, עומק הדבר אינו שעשה מעשה ופעולה חדשים, אלא שמתוך ההבל עצמו יצר את אותה נקודת הביטול, והיינו שלקח את ההבל והפכו ל'בל', להעדר.

מעתה בלק ששורשו בקין, מתגלה אצל מידה זו של ה'בל' והעדר, כאותה שנתגלתה אצל קין שהפך את ההבל ל'בל', למציאות של ביטול והעדר.

ומבני בניו של קין מפורש בזה"ק (תיקו"ז קיח ע"ב), שהיה יתרו, שלכך נקרא 'הקיני' מצאצאיו של קין, ותיקן חטאו של קין. והנה יתרו הינו שורש כל הגרים הבאים לחסות תחת כנפי השכינה, בדומה לרות שהינה השורש השני של כל הגרים. ולכך יתרו הינו אותיות רות עם האות 'י' המרמזת על השכינה שבאו לחסות בצילה.

הרי שכאותו מהלך שמצינו בבלק שיסודו ב'בל' והעדר, ומתוך השלא לשמה זה של ההעדר מתגלה הלשמה ברות, שורש הגרים. כך מצינו גם בקין, שיסודו ב'בל' והעדר, במה שהפך את ההבל ל'בל', ומתוך שלא לשמה זה של ההעדר מתגלה הלשמה ביתרו הקיני, שורש הגרים.

וביתר דקות, כפי שנתבאר לעיל אותו מעשה טוב שעשה בלק שלא לשמה היה שהקריב מ"ב קורבנות. הראשון בעולם שהקריב קרבן לה' היה קין. קרבנו של קין היה מפרי האדמה, היינו ממה שיוצא מבקיעת הארץ, כענין ה'בוקה ומבולקה' שמתגלה בשמו של בלק שמשמעו בקיעת הארץ. וכאשר הקריב מ"ב קורבנות, בזה בא הארת מב של תיקון לאותיות מ-ב שבבלעם.

על כך אומר הקב"ה לקין "אם תטיב שאת, ואם לא תטיב לפתח חטאת רובץ", עומק

² וכן ידוע מדברי הארז"ל (ע"ח שע"ג פ"ה) שבמילה הבל רמזו קין, בפירוק המילה לה' בל, היינו ה' פעמים 'בל' העולים יחד ק"ס, גימטריא קין.

בתורה. והתורה הרי נקראת 'תורה אור', זכר. וכנגדו ממדרגת ה'קבה' ששורשה בבלק עצמו, אותיות קבל - מקבל ונקבה, נתיילדה רות שורש הגרים מצד הנקבה.

'נקבה עלי שכרך ואתנה' - נקבה שלא לשמה

במעשה יעקב ולבן, אומר לבן ליעקב "נקבה עלי שכרך ואתנה". והנה שורש תיבת 'נקבה' מלשון נקב, וצריך לבאר, מה שייכות מילה זו בהקשר לענין זה.

ואולם כפי שהובא לעיל, הרי שבכל מעשה שעושה האדם אפשר שיהיו שתי בחינות, לשמה ושלא לשמה. ונתבאר, שהשלא לשמה הוא בהיות האדם מקבל ולא נותן, ותכלית מעשיו לטובת עצמו לעושר וכבוד וכיוצא בזה, בחינת המקבל זוהי בחינת הנקבה. לעומת זאת הלשמה הוא כאשר האדם נותן ואינו מקבל, ותכלית מעשיו אינם לטובת עצמו אלא לזולתו, זוהי בחינת הזכר.

מעשה כאשר בא לבן ליעקב כביכול מתוך מטרה טובה לשלם לו שכר עבודתו, מגלה לנו התורה בעצם מילותיו של לבן מהי מטרתו האמיתית, שאינה לצורך זולתו ולטובת יעקב, אלא לצורך עצמו, שלא לשמה.

מטעם זה דייקא מבלק יצאה רות שהינה שורש הגרים מצד הנקבה, שכן בבלק התגלתה מדרגה זו של השלא לשמה, של ה'משמאלה עושר וכבוד', צורך עצמו ולא זולתו, בזה מאיר ממנו הארה זו של הנקבה.

מדרגת ה'לשמה' - אוצר של מתנת חינם לעתי"ל

אך כל זה במדרגה התחתונה, אבל במדרגה היותר עליונה, מתגלה האור דלעתיד לבוא שלמעלה מהשלא לשמה, היינו מדרגת הלשמה.

שכידוע באור דלעתיד לבוא יש בו שתי

להיות נפרד מבני האדם, וכפי שנאמר "ואיבה אשית בינך ובין האשה" וגו'. פירוד זה מתגלה בפירות אותו העץ שחטאו בו, עץ התאנה, שאכלו מפריו ולקו בפירוד.

שורש הפירוד שנתגלה בחטא אדם הראשון, המשיך אצל קין בנו, שאותו קרבן שהביא קין מפרי האדמה מביא רש"י מהמדרש שזרע פשתן היה. וכידוע מדברי חז"ל (זבחים יח:) שהפשתן טבעו שמכל גרעין עולה קנה אחד בלבד, 'עולה בד בבד', כלומר, שעולה יחידי יחידי, עלמא דפירודא.

מעשה ברור שיתגלה קלקול זה של הפירוד גם אצל בלק שבא משורש קין, ומדוקדק מה שאומר בלק לבלעם "לכה ארה לי את העם הזה", עומק דבריו שיקללם בבחינת ארור, היינו בבחינת התאנה והפירוד, שורש קין.

'ארה' - זכר, קיין, יתרו, לעומת 'קבה' - נקבה, בלק, רות

אלא שכל זה אמר בלק בתחילה כשבא משורש קין, שורש הפירוד, אך בשלב הנוסף שינה בלשונו ואמר 'לך קבה לי את העם הזה', לשון זה אמר מדין בלק עצמו, משורש אותיות ה'קב' בתוכו.

עומק החילוק בין מדרגת ה'ארה', שהוא הארור והפירוד המתגלים בתאנה ובפשתן, ויסודם משורש קין, למדרגת ה'קבה', שיסודו משורש בלק עצמו, הינו שמדרגת ה'ארה' הוא בבחינת הזכר כמו שמורה הלשון 'ארה' כענין 'אור' שהינו זכר (נוטריקון זך אור').

לעומת זאת מדרגת ה'קבה' הוא בבחינת הנקבה, כשורש תיבת 'קבה'.

ונתבאר לעיל ששורש כל הגרים הינו בשנים, יתרו ורות, זכר ונקבה. מעשה, ברור שממדרגת ה'ארה' ששורשה בקין, נתיילד יתרו שורש הגרים מצד הזכר. שכן אמרו במכילתא (מסכתא דעמלק פרשה א) ששבעה שמות היו לו, ונקרא 'יתר' על שם שיתר פרשה אחת

זה הרי שהמצות יסודם בשלא לשמה, לעומת התורה שיסודה לשמה, והיא גופא הלשמה המתגלה ברות, התורה עצמה.

למשמעות ה'תור' ביחס לתורה, ישנם שתי בחינות, האחת היא כענין האמור באסתר "ובהגיע תור אסתר" וגו', היינו, סדר ושלבים, שכן הוא אופן לימוד התורה וידיעתה, שלב אחרי שלב.

הבחינה הנוספת היא כאותו ענין האמור במרגלים 'לתור את הארץ', כלומר, לתור, לחפש, ולבחון. וכמאמר חז"ל (ירושלמי ר"ה ג, ה), 'דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר', ונצרך לתור אחריהם ולהשיגם.

כאשר אדם מחפש דבר מסוים, נמצא הוא בתנועת החיפוש להגיע לאותו הדבר, עדיין לא הגיע הוא למה שהוא חפץ בו, אבל תכלית תנועתו לבוא לאותו הדבר. ענין זה מקביל את שתי הבחינות של התורה, מלשון 'לתור' ומלשון 'תור', שלב אחרי שלב, כן היא תנועת החיפוש שנעשית שלב אחרי שלב.

זוהי משמעות ה'תור' ביחס לתורה. ואולם במשמעות הפשוטה, הרי שתורה נקראת כן מלשון הוראה, בבחינת הר המוריה שמשם יוצאת הוראה לעולם. ובכך נקראת תורה מלשון הורה, מורה, מוריה, וכן על זה הדרך.

עומק ההבחנה בין הבחינה הפשוטה של ההוראה לבחינה הנוספת של ה'תור' על שתי הבחינות האמורות בו, 'לתור' ו'תור', הינו שההוראה ופסק הדין היא נקודת התכלית של האדם, כשהוא נבון ואינו יודע את הדין הרב 'מורה' לו את הדין למעשה, בשלב זה האדם נמצא בגמר הדבר.

לעומת זאת בבחינה האחרת של ה'תור' הרי שהאדם נמצא בשלב הראשון בשלב המבוכה, מחפש ותר אחר הדין, ומברר את הדברים שלב אחרי שלב, עדיין הוא אינו בגמר הדבר ובתכליתו, אלא צועד הוא לאיטו עד שיגיע לתכלית.

מדרגות, המדרגה התחתונה היא 'היום לעשותם ומחר לקבל שכרם' (עירובין כב.). וזו הבחנה של רות, נקבה שיוצא ממנה משיח, שהוא בבחינת ולמחר לקבל שכרם, 'נקבה עלי שכרך ואתנה'.

אבל המדרגה היותר עליונה דלעתיד לבוא, היא 'אוצר מתנת חנם', שהוא למעלה ממצייאות השכר. מצד המדרגה הזו, זו מדרגת יתרו שייתר פרשה אחת בתורה. מה שהוא יתר פרשה אחת בתורה, 'ואתה תחזה', זה שורש מציאות הדבר שמתגלה ההארה שלמעלה ממדרגת ה'נקבה עלי שכרך ואתנה', היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם. זה עומק המדרגה העליונה, במדרגת הלשמה.

שתי בחינות בתורה שלא לשמה ולשמה

אולם במציאותו של בלק עצמו, ישנה את כל מציאות החורבן, שכן מורה שמו 'בלק' אותיות 'בק' - 'קב', בבחינת 'קב חרובים', העדר ושלילה. זוהי הבחינה של השלא לשמה, וכנ"ל.

אך כאשר מתוך השלא לשמה בא הלשמה, נעשה מציאות של התיקון של החורבן של הבריאה, וחוזרת כל הבריאה כולה ונתקנת, ושורש כל החורבן שהיה במקבילים, חוזר ונתקן.

ותכלית השלא לשמה שנהפך ללשמה ביחס של בלק, מתגלה ברות, וכפי שנתבאר בהרחבה. שורש השם רות מובא בגמרא (ב"ב יד:) שהוא מלשון 'רוויה', שיצא מרות דוד המלך שרְוָהוּ לקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות.

אך בעומק, רות הינו אותיות 'תור', בהיפוך האותיות. לשון זה מצינו בתורה ביחס למרגלים שבאו 'לתור את הארץ'. אך גם התורה עצמה יש בה את השורש 'תור'. זהו הענין שאמרו חז"ל 'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא הלשמה', ביחס

לשמה, ומתוך כך יגיע ללשמה, היינו תכלית האור של שאר התורה. ובסגולת פרשת בלעם להביא את האדם למדרגת הלשמה של כל התורה כולה.

ושני חלקי התורה הללו, גם השלא לשמה שבפרשת בלעם, וגם הלשמה שבשאר התורה, כתבם משה רבינו. אך עיקר מדרגתו שלו היתה כמוכּן הלשמה, וכפי שמורה שמו 'משה' שהוא אותיות ל-שמה, ואותיות 'השם' שכן כל לשמה היינו לשם ה'.

וכן שלמה המלך שיצא מרות, והרבה בחכמתו מאוד "ויחכם מכל האדם", מונח בשמו האותיות 'לשמה', לומר שעסק בחכמת התורה במדרגת הלשמה.

מדרגת משה רבינו - הלשמה מאיר לשלא לשמה

והנה מאחר שמה רבינו היה במדרגת הלשמה, היה מן הראוי שלא נמצא אצלו את הבחינות של השלא לשמה, היינו עושר וכבוד. וצריך תלמוד מה שאמרו בגמרא (נדרים לח.) שממשה רבינו למדנו שאין השכינה שורה אלא במי שהוא גבור עשיר חכם ועניו.

אך עומק הדבר שאצל משה רבינו מתגלה מהלך הפוך, שעל דרך כלל אצל רוב בני האדם, שמתוך השלא לשמה, היינו מתוך העושר והכבוד, בא הלשמה. אך עושרו של משה רבינו לא בא מבחינת השלא לשמה, אלא אדרבא מבחינת הלשמה, שכן אמרו בגמרא (עב) שמפסולתן של הלוחות נתעשר משה.

כלומר, ממדרגת הלשמה, מדרגת התורה עצמה, בה נמצא משה רבינו, מאותה המדרגה גופא נתעשר משה, מפסולת הלוחות הם התורה עצמה. אצל בלק מצינו את המהלך של המתת לעילא, מהשלא לשמה של העושר והכבוד, בא הלשמה, אך אצל משה רבינו מצינו את המהלך ההפוך של המעילא לתתא, מהלשמה עצמו בא העושר והכבוד.

שתי ההבחנות הללו מתגלים בעיקר הגדרת הלשמה והשלא לשמה, במדרגה של השלא לשמה האדם איננו בשלב התכלית, אלא נמצא הוא בתנועה של חיפוש במהלך של שלב אחר שלב, לקראת התכלית הסופית, היא הלשמה. שכן מתוך שלא לשמה בא הלשמה, ולכך השלא לשמה הינו מדרגה ושלב לקראת הלשמה. זוהי מדרגת ה'תור' המתגלית בתורה. לעומת זאת במדרגת הלשמה הרי שהאדם נמצא בשלב הגמר, בתכלית הדבר, זוהי ההוראה המתגלית בשורש התורה, ההוראה ופסק הדין הוא גמר הדבר ותכליתו.

כאשר האדם עוסק בבירור הסוגיה ועדיין איננו בשלב ה'הלכתא', הרי שבדקות עומד הוא בהגדרת השלא לשמה, הוא תר ומחפש אחר ההלכה שלב אחרי שלב. אך כשהסיק את ההלכה מתוך הסוגיא, והגיע לפסק ההלכה וההוראה, נמצא הוא במדרגת הלשמה. זהו הלשמה היוצא מתוך השלא לשמה, ההלכה היוצאת מתוך בירור הסוגיא.

פרשת בלעם - שורש השלא לשמה

בגמרא (ב"ב טו.) מובא, שמה רבינו כתב ספרו, ופרשת בלעם. פרשת בלעם היינו כל השתלשלות המעשה שביקש בלק מבלעם לקלל את ישראל, והקללות עצמם, וכו'. והנה ספרו של משה היינו התורה שבכתב, חמשה חומשי תורה. ויש להתבונן, מה הדגשה בכך שכתב גם את פרשת בלעם.

ולהנ"ל הדברים ברורים, שכן עומק ההארה מפרשת בלעם הינה בחינת השלא לשמה, המתגלת בבחינת בלק ובמעשיו, כפי שנתבאר. ובזה נתייחדה פרשה זו שבו נמצאת בחינת השלא לשמה לעומת כל התורה כולה שהיא בבחינת הלשמה.

מעתה מתגלה באור חדש מה שאמרו חז"ל 'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה', היינו שיעסוק בפרשת בלעם, שהיא בחינת השלא

את התורה, הרי שמיד חזר ומסרה לישראל, היינו תכלית הקבלה טובת הזולת, ולא טובתו העצמית.

קיבוץ אומות העולם אצל בלעם

בגמרא בזבחים (קטז.) איתא 'נתקבצו כולם [היינו כל אומות העולם] אצל בלעם הרשע ואמרו לו מה קול ההמון אשר שמענו, שמא מבול בא לעולם, וכו', אמר להם חמדה טובה יש לו בבית גנזיו שהיתה גנוזה אצלו תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם וביקש ליתנה לבניו שנאמר ה' עוז לעמו יתן. פתחו כולם ואמרו ה' יברך את עמו בשלום, ע"כ דברי הגמרא.

פשר הענין שהתקבצו כל האומות דוקא לבלעם, מבואר על פי הדברים הנ"ל, שבכלל כל התורה ישנה גם את פרשת בלעם יסוד השלא לשמה. מכח כן באו כל האומות להתקבץ דיקא לבלעם למקום השלא לשמה, מדרגתם של אומות העולם דכל מאן דעבדין לגרמייהו עבדין, כנזכר לעיל.

ניצוץ השלמה בשלא לשמה

ידועים דברי הגר"א שיסוד הדבר שאמרו חז"ל שמתוך שלא לשמה בא השלמה, היינו שבשעה שעוסק בשלא לשמה כבר יש בו הניצוץ של השלמה, ומכח הארת ניצוץ זה מתבטל השלא לשמה ונהפך כולו ללשמה.

נמצא אם כן, שלעולם מדרגת השלא לשמה אינה כפשוטו, אלא היא בבחינת תערוכת יחד עם השלמה, שלא לשמה ולשמה מעורבים יחד.

בניו של בלק כנגד בניו של בלעם

והנה כפי שהוזכר מבני בניו של בלק יצאה רות שהינה שורש הגרים. בהקבלה לכך מצינו בזה"ק (כי תשא קצא ע"א), שבראש הערב רב שיצאו ממצרים היו שני מכשפים בניו של בלעם הרשע, והם שעשו את העגל. מדרגת השלא לשמה המתגלה אצל בלק

שורש הדברים, במאמר חז"ל הידוע (שמו"ד מה, ו) שבשעה שעלה משה רבנו למרום, הראה לו הקדוש ברוך הוא את כל האוצרות, עד שהראה לו אוצר גדול, שאל משה רבנו למי זה, אמר לו הקדוש ברוך הוא יש מי שאני נותן לו משכרו ויש מי שאין לו ואני עושה לו בחנם, והיינו אוצר של מתנת חנם.

אוצר של מתנת חנם זהו אור הלשמה מדרגתו של משה רבינו, וממדרגה זו משתלשל גם הבחינה של ה'בשמאלה עושר וכבוד'.

מטעם כן מצינו במשה רבינו שאף שהיה במדרגת הלשמה, ולכך כתב את כל התורה. עדיין הוסיף וכתב גם את פרשת בלעם. ולכאורה הוא תמוה, שכיון שהיה במדרגת הלשמה, מה לו לכתוב את פרשת בלעם מדרגת השלא לשמה.

אכן למה שנתבאר הדברים פשוטים, שאצל משה רבינו מתגלה מהלך זה שמתוך הלשמה בא השלא לשמה, ולא כפשוטו שנחית חד דרגא ח"ו, אלא בבחינת האור שקיים בשלא לשמה שבא מכח הלשמה המאירה אותה. וכשעוסק בלשמה זוכה גם לעושר והכבוד מפסולתן של הלוחות, התורה עצמה.

זוהי הארת המעליא לתתא המתגלה אצל משה רבינו, בה מדרגת הלשמה מאירה את השלא לשמה, היפך בחינת המתתא לעילא המתגלה אצל בלק, בה תכלית השלא לשמה להגיע ללשמה. ומכח משה שמאיר מלעילא לתתא לשלא לשמה, אזי יש כח לעלות מתתא לעילא לשמה.

וזהו עומק הדבר שמשה רבינו פירש מאשתו במתן תורה, היינו, שמתן תורה נתגלה אצלו בחינת הלשמה, היא בחינת הזכר ובחינת הנותן, 'מתן תורה', ולא בחינת השלא לשמה שהיא בחינת הנקבה והמקבל. ואף שהיה בו גם ענין הקבלה, שכן נקרא 'קבלת התורה', אין זה בחינת מקבל כפשוטו, שאף שקיבל

אור התיקון המסויים המתגלה גם במדרגת בלעם, הוא מאותו ענין שהוזכר שמה כתב ספרו ופרשת בלעם, כלומר, למרות שמצד עצמותם אין להם צד תיקון כלל, בא משה רבינו ותיקנם. וכן כמו שהוזכר לעיל, במ"ב קורבנות שהקריב בלק תיקן אותיות מ"ב שבבלעם.

מטעם כן מצינו במעמד הר סיני שגם הערב רב היו שם אלא שעמדו מרחוק, והיינו מחמת התיקון פורתא שתיקנם משה רבינו. לעומת זאת, נשמות הגרים הבאים משורש רות ובלק, עמדו עם נשמות כל כלל ישראל. והיינו מאחר שבמדרגת בלק יש צד תיקון גדול גם במדרגת השלא לשמה, מהארת השלמה המאיר בתוכו, ובכך עיקר השלא לשמה נהפך לתיקון ולא לקלקול.

אמנם עדיין ישנו חילוק בין מדרגת ישראל בקבלת התורה, למדרגת הגרים, שישראל שהיו שם בעצמותם, קיבלו את התורה במדרגת השלמה, ואילו הגרים שהיו רק בבחינת הנשמות והמזל, קיבלו את התורה במדרגת השלא לשמה, אך בצד התיקון שלה שמתוך השלא לשמה בא השלמה. ובמדרגה התחתונה היו הערב רב שהיו שם אך עמדו מרחוק, שהם קיבלו את התורה לפי דרגתם, והיינו מדרגת השלא לשמה דלקנטר, שנתקן מעט בצירוף למדרגת שלא לשמה, לשם עושר וכבוד, כנ"ל.

שורש התיקון בל ק'

כפי שהוזכר, ההגדרה של בלק, הינה 'בל', העדר. דבר זה מתבטא גם במושג גר שהינו היפך התושב. משמעות של שלילה, ומחוסר יחס למקום. זהו ההגדרה של הַבֵּל המתגלה במדרגת הגרים, והוא שורש מדרגת הגרים ושורש רות ושורש דוד המלך 'גר אנוכי בארץ' המתגלה בהם מציאות של ביטול, מציאות ה'בל'. והאור הגנוז במדרגת בלק וממילא

הינה תיקון דשלא לשמה, לשם עושר וכבוד, ועל ידי זה נתקן פורתא אף שלא לשמה גמור של לקנטר, כנ"ל. לעומת זאת מדרגת השלא לשמה המתגלה אצל בלעם הינה רק הקלקול דשלא לשמה, לקנטר.

מעתה אותו עירוב של ניצוץ דלשמה הקיים בכל שלא לשמה, אינו יכול להתקיים אלא במדרגת השלא לשמה דבלק, שם תכלית השלא לשמה הוא תיקון המביאה ללשמה, ובכך ניצוץ השלמה מאיר ומועיל להופכו ללשמה. שלכך באמת לבסוף נתהפך השלא לשמה ויצאה ממנו רות בבחינת השלמה, 'זכה נעשית לו סם חיים'.

אך במדרגת השלא לשמה דבלעם, שהיא מדרגת הקלקול על מנת לקנטר בלבד, בזה הרי אין תכלית השלא לשמה כדי להגיע ללשמה, ותכליתו מיתה והעדר, וכמו שאכן מצינו שאת בלעם בן בעור הרגו בחרב, היינו 'לא זכה נעשית לו סם המוות'. ולכך במדרגה זו אין קיום כלל לניצוץ השלמה, שעצם הקלקול של תכלית הלקנטר אינה מאפשרת את קיום הארת השלמה.

וזוהו שורש מציאות הערב רב המתגלה בבני בניו של בלעם, שכל תפיסת הערב רב הינה להשחית להזיק ולכלות. שורש העדר והביטול הקיימים במדרגת השלא לשמה של הלקנטר, שבמדרגה זו אין תכלית להגיע ללשמה, אלא רק העדר וביטול. ולכך מתגלה מציאות זו של הערב רב דוקא בבניו של בלעם, לעומת בלק שאצלו מתגלה המציאות של השלמה ברות.

שורש התיקון בערב רב

לאמור, אזי היה מן הדין שביציאת מצרים ישארו הערב רב ולא יעלו לארץ ישראל עם שאר העם, כיון שאין להם שום צד של תיקון, אך לא כן מצינו, שהרי ביציאת מצרים מפורש בפסוקים שגם ערב רב עלה עמם. ומוכרח שהיה להם גם צד מסויים של תיקון.

של השלילה, חוזר ומתגלה הַבֵּל דתיקון שהוא בבחינת ל"ב אלוקים דמעשה בראשית, וחוזרים ומתגלים הל"ב פליאות נתיבות חכמה, שהם שורש האור השלם שמאיר רצונו וחכמתו יתברך שמו. פליאות נתיבות חכמה, היינו שרצונו וחכמתו נתגלה בעולם. והוא שורש התיקון השלם של מדרגת הלב, מדרגת הַבֵּל. נעוץ סופן בתחילתו, 'לעיני כל ישראל - בראשית'. האות הראשונה היא ב' והאות האחרונה היא ל', כלומר במדרגה הפשוטה נמצא שכל התורה כולה היא במדרגת בַּל. וזהו הטעם לכך שרוב המצות הם מצות 'לא תעשה', היינו 'בל'. אבל כשנבוא לתכלית של ה'נעוץ סופן בתחילתם', והיינו 'לעיני כל ישראל - בראשית', היינו שיתגלה הסדר של לַב, ולא בַּל. זוהי המדרגה של 'רחמנא ליבא בעי', צור לבבי וחלקי, הויה לעולם, שבה הקדוש ברוך הוא ליבם ישראל.

במדרגת כל הגרים, הוא האור של המתוך שלא לשמה בא הלשמה.

וכן נתבאר, שפירוק השם 'בלק' לַבֵּל ק', הוא שורש הנפילת בחטא אדם הראשון, 'ותשת עליי כפך', היינו שנפל למדרגת ק' אָמָה.

לפי זה בלק דתיקון השלם, שהוא שורש הארת משיח, היוצא מרות, הינה ה'גר אנוכי בארץ', היינו שאין מקומו כן בעולם הזה, אלא 'אתהלך לפני השם בארצות החיים'.

שורש ה'בל' ק' המתגלה בבלק הינו שלילת הק', כלומר, שלילת אותה הנפילה של 'ותשת עליי כפך'. כאשר נשללת מדרגה זו של הנפילה, חוזר הדבר למדרגת אדם הראשון קודם החטא, למדרגת מתן תורה.

כאשר אדם הראשון אכל מעץ הדעת טוב ורע, עומק המעשה היה, שצירף את השלא לשמה ללשמה. לפי זה 'עץ החיים' ו'עץ הדעת טוב ורע', הינו, עץ החיים הוא הלשמה, ועץ הדעת טוב, הוא השלא לשמה של עושר וכבוד, שמתוך שלא לשמה בא הלשמה. ועץ הדעת רע הוא השלא לשמה של הלקנטר שכמעט אין בו צד של טוב ותיקון כלל, אלא קלקול ורע. ולכך נאמר לו כי ביום אכלך ממנו מות תמות, היינו מאחר ומתגלה בו שורש הקלקול המוביל למות 'לא זכה נעשית לו סם המות'. והוא הקלקול שבגיניו הפך להיות 'ותשת עליי כפך'.

מעתה, שורש התיקון מונח בבלק בפירוק בַּל ק', הינו, שכאשר הַבֵּל מתגלה בשלמותו

ב-ל בלק בלבביפדיה מחשבה
מספר שיעור בקול הלשון 33474607

אוצר האותיות בלק

ב-ל. בלק

איתא בחז"ל (פס"ז קכו.) שבלק נקרא כך משום ש"בא ללוק דמם של ישראל", עוד אמרו חז"ל שהוא מלשון 'בוקה ומבולקה', וידועים דברי חז"ל שבלק היה קוסם יותר מבלעם, וידע איפה עתידה להיפרץ פרצה בישראל.

בלק מקור למדרגת 'שלא לשמה בא לשמה'

והנה, על בלק אמרו חז"ל (סוטה מז.): "אמר רב יהודה אמר רב: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות ואף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה, שבשכר ארבעים ושנים קרבנות שהקריב בלק מלך מואב, זכה ויצתה ממנו רות, שיצא ממנו שלמה שכתוב ביה אלף עולות יעלה שלמה, ואמר רבי יוסי בן חוני: רות בתו של עגלון בנו של בלק היתה".

נמצא שהמקור להאי דינא ד'מתוך שלא לשמה בא לשמה', הוא משורש בלק. הדבר ברור שלא בכדי למדו חז"ל עניין זה מבלק דייקא, אלא נראה שבאו ללמדנו שכל עצמותו של בלק היתה 'שלא לשמה', ואעפ"כ זכה להעמיד תולדות שמציאותן היתה 'לשמה'.

בדרך רמז נראה לומר כי חז"ל (מדרש אגדה בובר) אמרו שבלק בא ללוק דמם ככלב. ידועים דברי הגמרא (נדרים כד.) "לא כלבא אנא דמיתהנינא מינך ולא מיתהנית מינאי", המקבל ואינו נותן נקרא 'כלב', ולעומת זאת (שם): "לאו מלכא אנא דמהנינא לך ואת לא מהנית לי", מלך נותן ולא מקבל. 'קבל' הוא אותיות 'בלק', דהיינו שבלק הוא כולו מקבל, ולכך הוא נקרא כלב. בכללות אפשר לומר ש'לשמה' פירושו נותן, שהרי כל 'לשמה' פירושו שאינו עושה

זאת לתועלת עצמית, וכל תועלת עצמית היא להיות 'מקבל', והיינו ש'בלק' הוא מציאות שכל כולו 'שלא לשמה', ולכן ממנו דייקא למדו את היסוד 'מתוך שלא לשמה בא לשמה'.

משה רבינו - תכלית ה'לשמה'

משה רבינו קיבל תורה מסיני, ובתהלים נאמר (תהלים צ, א): "תפילה למשה", 'למשה' אותיות 'לשמה', אין מי שלמד תורה וקיים מצוות לשמן יותר ממשה רבינו. גם ביחס למשה רבינו נאמר משה 'קבל', שהן אותיות 'בלק', אלא שאצל משה רבינו הקבלה היא כל כולה לשמה, שכן את כל מה שקיבל - מסר לאחרים, וכמאמר הגמרא שאפילו ב'פלפולה של תורה' נהג טובת עין ומסרה לישראל (נדרים לח.). נמצא שכל הקבלה כולה היתה לשם נתינה, ולא לעצמו כלל, בעוד שאצל בלק זוהי קבלה דקלקול, כל כולה לעצמו.

כנגד משה רבינו עומד בלעם, וכמאמר חז"ל (עיין ר"ה כא.): "ולא קם נביא עוד בישראל אשר ידעו ה' פנים אל פנים" (דברים לד, י), אבל באוה"ע קם, ומיהו, בלעם". נמצא שבלעם הוא העומד כנגד משה רבינו, כוחו של בלעם הוא במה שיודע לכוון השעה שבה הקב"ה כועס (ברכות ז.).

כשבלק קורא לבלעם לקלל את ישראל, בלק הוא הכוח 'שלא לשמה', והוא מבקש מבלעם שהוא ה'לשמה' להצטרף אליו, בבחינת 'מתוך שלא לשמה בא לשמה'. הצירוף של בלק ובלעם הוא הצירוף של 'לא לשמה' יחד עם 'לשמה'. כל הקרבנות שהקריב בלק היו הכנה לקלל את ישראל על ידי בלעם, בלק מכין מזבחות לבלעם, ומכך נוצר בסוף יסוד של

'לשמה' שנולדה ממנו רות.

אם כן, הלימוד ש'מתוך שלא לשמה בא לשמה' נלמד מהצירוף של בלק ובלעם, שכן בלק הוא ה'לא לשמה' ובלעם הוא ה'לשמה', וכמו שנתבאר.

המעשה באלישע והנערים

והנה, ידוע המעשה באלישע (מלכים ב, יז ואילך) אחרי שביקש מאליהו הנביא שתהיה עליו פי שנים ברוחו, הגיעו אליו אנשי המקום ואמרו לו שהארץ טובה אבל המים רעים, ואלישע שם מים על גבי המים ונרפאו המים, והיינו כעין מעשה דמשה רבינו שהמתיק את המים במרה (שמות טו, כה).

לאחר מכן עלה אלישע לבית אל והיושם נערים קטנים שאמרו לו "עלה קרח", ואמרו חז"ל שאותם 'נערים קטנים' היו "מנוערים מן המצוות" ו"קטני אמנה" (סוטה מו:), ומחמת כן כתוב שאלישע קילל אותם. ומבואר בגמרא (שם): "ויפן אחרי ויראם ויקללם בשם ה', מה ראה, אמר רב: ראה ממש, כדתניא, רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל מקום שנתנו חכמים עיניהם, או מיתה או עוני; ושמואל אמר: ראה שכולן נתעברה בהן אמן ביום הכיפורים, ורבי יצחק נפחא אמר: בלורית ראה להן כאמוריים, ורבי יוחנן אמר: ראה שלא היתה בהן לחלוחית של מצוה. ודלמא בזרעייהו ניהוה הוה, אמר רבי אלעזר: לא בס ולא בזרעם עד סוף כל הדורות". מחמת קללה זו יצאו ב' דובים מהיער והרגו את הנערים, שהיו מ"ב במספר, ודרשו (שם מו:) שמיתתם היתה מכח אותם מ"ב קרבנות שהקריב בלק בשעה שביקש מבלעם לקלל את ישראל.

נמצא שבתוך מעשיו של בלק ישנם ב' מהלכים שונים, האחד הוא 'מתוך שלא לשמה בא לשמה', ועל ידי הקרבנות זכה שתצא ממנו רות, שממנה נולד דוד המלך שהקריב מאות ואלפי קרבנות להקב"ה. המהלך השני הוא

במה שהתכוון לקללה, ומחמת כוונתו הנ"ל הרגו הדובים מ"ב נערים ביריחו, כנגד אותם מ"ב קרבנות.

מ"ב הקרבנות ועניין מ"ב המסעות

בעומק, מ"ב הקרבנות שהקריב בלק הם כנגד מ"ב המסעות של כלל ישראל מיציאת מצרים ועד כניסתם לארץ ישראל. חז"ל אומרים "התקן עצמך בפרוזדור כדי שתיכנס לטרקלין" (אבות ד, טז), ה'שלא לשמה' הוא הפרוזדור, האמצעי, בעוד שה'לשמה' הוא ה'טרקלין', התכלית.

ארץ ישראל היא התכלית, היא ה'טרקלין', שם מקומו של עם ישראל, וכל המסעות ממצרים ועד לארץ ישראל הם ה'פרוזדור', ההיכי תמצי להגיע לטרקלין. נמצאו מ"ב המסעות מקבילים למ"ב 'מסעות' בכוחות הנפש של האדם, בדרך ממדרגת 'שלא לשמה' עד למדרגת 'לשמה'. כשראה בלק את עם ישראל מנצח את סיחון ועוג, ביקש לקללם ב'מ"ב מסעות', דהיינו בשלב בו הם נמצאים במדרגת 'שלא לשמה', לפני שיכנסו לארץ ישראל שהיא 'לשמה'.

בדרך נוספת, עד למדרגת 'לשמה' האדם עוסק בתורה 'שלא לשמה'. אותיות 'שלא' הן אותיות 'אשל', שהן ר"ת "אכילה, שתיה, לווייה", ובסוגיא דידן לגבי עגלה ערופה הנידון הוא בעיקר 'לויה', שכן עגלה ערופה באה על ש"לא בא לידינו ופטרנוהו ולא ראינוהו והנחנוהו, לא בא לידינו ופטרנוהו בלא מזונות, לא ראינוהו והנחנוהו בלא לווייה". ה'הולך בדרך' הוא מי שנמצא בדרכו ל'לשמה', ושם עלול לפגוע בו הרוצח, שהרי טרם הגיע ליעדו.

עוד יש לבאר, כי 'נערים קטנים' שאין בהם לחלוחית של מצוה פירושו שהם חסרים את הכח שמביא את המעשה ל'לשמה', דהיינו, כל מעשה 'שלא לשמה' צריך נקודת קיום שורשית על מנת שאפשר יהיה להעלותו למדרגת 'לשמה', והיא נקודת החיות של המעשה, נקודה פנימית טהורה. כשראה

על יום הכיפורים אמרו (פרקי דר"א פמ"ו): "ריבוננו של עולם, יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת בשמים. מה מלאכי השרת אין להם קפיצין, כך ישראל עומדים על רגליהם ביום הכיפורים. מה מלאכי השרת אין להם אכילה ושתייה, כך ישראל אין להם אכילה ושתייה ביום הכיפורים. מה מלאכי השרת נקים מכל חטא, כך ישראל נקיים מכל חטא ביום הכיפורים. מה מלאכי השרת שלום מתוך ביניהם, כך הם ישראל שלום מתוך ביניהם ביום הכיפורים". היפך ה'כמלאכים' הוא 'שלא לשמה', ולכן אפילו כשהיו יוצאים לחולל בכרמים היו בגדי לבן שאולים (תענית כו:), כדי שלא תהיה בחינה של 'מקבל'.

ידועה הסוגיה הגמרא (ב"ב י:): "האומר סלע זה לצדקה בשביל שיחיו בני, ובשביל שאזכה לעולם הבא הרי זה צדיק גמור וכו', לא קשיא: כאן בישראל, כאן בעובד כוכבים". בעכו"ם אין מושג של שלא לשמה שיכול להיות 'לשמה', אצל בלק נאמר 'מתוך שלא לשמה בא לשמה', וזאת משום שהיו בו ב' חלקים, מצד 'בלק' הוא היה כולו מקבל, ומחמתו מתו מ"ב הנערים שאין בהם לחלוחית של מצוה, ונתעברה אמם ביוה"כ.

בלק - שורש הגרים

מאידך, נעוץ בבלק שורש לגרים, כל גר יש בו בחינה של 'מתוך שלא לשמה בא לשמה', ומהחלק הזה יצאה רות. אצל ישראל מציאות נפשם היא לשמה. הגר הראשון שבא להצטרף אל כלל ישראל הוא יתרו, משה רבינו אמר ליתרו "והיה כי תלך עמנו והיה הטוב ההוא אשר ייטיב ה' עמנו והטבנו לך" (במדבר י, לב), ומכח הבטחה זו קיבלו בניו את "דושנה של יריחו" (תנחומא יתרו ד). ביריחו, שהיא המקום שקיבל הגר הראשון, מתוך המדרגה של 'מתוך

אלישע על אותם הנערים שאין בהם לחלוחית של מצוה, פירוש הדבר שלא היתה בהם אפילו אותה בחינה של עשיה שיכולה להעלות את המעשה למדרגת 'לשמה'.

ב' מהלכים שונים אצל בלק

מכיוון שמהמעשה של בלק השתלשלו ב' דברים שונים, רות המואביה ומ"ב הנערים, פשוט וברור שאותם מ"ב הנערים באו מהחלקים של המעשה שהיו ללא כל 'לחלוחית של מצוה' אצל בלק. כשה'שלא לשמה' הוא בלי שום נקודה של חיות וטהרה, אין אפשרות לבנות על גביו מהלך של 'לשמה'. חלקים אלו נותרו 'שלא לשמה', ומהם בא הקלקול של מ"ב הנערים שהיו מנוערים מכל לחלוחית של מצוה.

יש בדברים עומק נוסף, לחד מ"ד בגמרא ראה שכולן אמן נתעברה ביום הכיפורים, ונבאר את תוכן הדברים. עיקר כח 'שלא לשמה' באדם הוא בתאות העריות. דוד המלך אומר (תהלים נא, ז): "הן בעוון חוללתי ובחטא יחמתני אמי", ואין על המעשה הזה ברכה כי יסודו של 'לשמה'. יום הכיפורים הוא יום בו האדם פורש מכל ענייני 'שלא לשמה', אכילה, שתייה, סיכה, רחיצה ותשמיש המיטה. יום הכיפורים הוא גם היום בו ניתנו לוחות שניות והתכפר לעם ישראל מעשה העגל, לא עבדו ישראל את העגל אלא להתיר להם עריות, הפכו את קבלת התורה 'לשמה' לעבירת 'שלא לשמה', נמצא שיום הכיפורים הוא יום שעניינו ההיפך הגמור ממדרגת 'לא לשמה', הן בתוכנו והן בדינינו.

חטא העגל ותיקונו ביום הכיפורים

רות המואביה היא 'בת עגלון' (נזיר כג:), מבני בניו של בלק. 'עגל' הוא ה'שלא לשמה', ומי שנתעברה אמו ביוה"כ הוא 'כולו שלא לשמה'.

* אמנם יש את ברכת 'פרו ורבו', אבל הקלקול הוא מתולדת חטא אדה"ר, וברכה זו שורשה קודם החטא, אולם סוף כל סוף מאיר ברכה זו ככל אור שהיה ונסתלק שנשאר ממנו רשימו.

שלמה בתכלית השלמות, וממילא לא יהיה מקום ל'תוספת' שעניינה 'שלא לשמה'.

כשנתכונן בעזרת ה' לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, צריך להכין את מעמקי הנפש שתהיה מכוונת לצאת מהמהלך של מתוך שלא לשמה בא לשמה. שנזכה בס"ד לקיים את התורה והמצוות כולו לשמה יתברך.

שלא לשמה בא לשמה' כמשנ"ת, שם דייקא נהרגו מ"ב הנערים שהיו מופקעים מכל מהלך של 'מתוך שלא לשמה'.

דווקא יהושע הוא זה שהנחיל לו משה, אם כן במעמקים שבדבר שלא לשמה הוא הכוח של התוספת בבריא. יהושע משבט יוסף, הוספה, בחינת תלמיד של משה, "שומע ומוסיף".

בשורשי הבריא. התוספת על השלם היא מכח ה'שלא לשמה', וכל תוספת פירושה 'הולדה' שהיא ב'אות ברית קודש', סגולתו של יוסף הצדיק. איתא בגמ' שלעתיד לבוא אין מקבלים גרים (ע"ז ג:), לעתיד לבוא תהיה מדרגת 'לשמה'

פרשת השבוע תשע"ז 017 בלק נקרא בלק
מספר שיעור בקול הלשון 33535264

אוצר האותיות בלק בן צור

בלק בן ציפור

"וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי" (במדבר כב, ב).

בלק בן ציפור נקרא 'בן ציפור' משום כמה טעמים: מצאנו למ"ד שהיה עושה את הקסמים שלו על ידי ציפור, וללשון אחר משום שהיה משכים בבוקר (צפרא) ועושה את מעשיו בבוקר (פסיקתא זוטריתא קכו). באופן כללי מי שעומד כנגד משה רבינו הוא בלעם בן בעור, אולם הצירוף של 'בלק ובלעם' עומד כנגד 'משה וציפורה' בהבחנה של זכר ונקבה, בלעם כנגד משה רבינו, ו'בלק בן ציפור' כנגד 'ציפורה'. 'בלק' בהיפוך אותיות הוא 'קבל', וזוהי בחינת הנקבה, שהיא 'מקבל'.

בלק בן צור וכזבי בת צור

"ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוך השור את ירק השדה, ובלק בן ציפור מלך למוואב בעת ההיא" (שם, ד). על המילים 'מלך למוואב בעת ההיא' פירש רש"י: "לא היה ראוי למלכות. מנסיכי מדין היה, וכיון שמת סיחון מינוהו עליהם לצורך שעה". מקומו האמיתי של בלק הוא כבנו של צור, כמבואר בחז"ל (תנחומא בלק ד, והיינו 'נסיך מדין', שכן לקמן (לא, ח) נתבארו חמשת מלכי מדין, "ואת מלכי מדין הרגו על חלליהם את אוי ואת רקם ואת צור ואת חור ואת רבע חמשת מלכי מדין ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב", ובלק הוא בנו של צור. כמו"כ מי שבאה להחטיא את עם ישראל, ואמורה היתה להישמע רק ל"גדול שבהם", דהיינו למשה רבינו, היא כזבי בת צור (ילקו"ש רמז תשעא).

על כזבי בת צור נאמר (תרגום יב"ע במדבר כה, יט): "ושום אתתא קטילתא מדייניתא כזבי ברת

צור דמתקרייא שלונאי ברת בלק ריש אומא דמואב במדין בית מותביה הוא". בתרגום מבואר ש'כזבי בת צור' היא בתו של בלק מלך מואב, והיינו מה שכתב התרגום 'ראש אומות של מואב במדין בית מושבו', שכן היה מלך מואב שמקורו במדין.

א"כ בלק בן ציפור התמנה להיות מלך במואב על אף שהוא נסיך מדין, וזאת משום שסיחון נהרג, אולם מצד עצמו הוא ודאי שייך למדין ולא למואב. אמור מעתה כי ממדין יצאו 'צור', 'ציפורה' ו'בלק בן ציפור', ועליהם גם נאמר לשון 'צריה', "צורור" את המדיינים" (במדבר כה, יז).

צורים - אבות, צור - אברהם

בברכותיו של בלעם נאמר "כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו" (במדבר כג, ט). ידועה דרשת חז"ל (שמו"ר טו, ז) ש'צורים' היינו האבות, ובעומק השייכות של 'צור' לאבות היא כפולה, רש"י (שם) פירש: "אני מסתכל בראשיתם ובתחילת שורשיהם, ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כצורים וגבעות הללו ע"י אבות ואמהות". אולם בחז"ל (אסתר"ר ז, י) העמידו את המושג 'צור' ביחס ליצירת כלל ישראל, כמו שנאמר (ישעיהו נא, א): "הביטו אל צור חוצבתם", ובפרטות זהו אברהם אבינו, אברהם הוא הנקרא 'צור', כמו שדרשו שם במדרש.

נמצא כי בתוך כלליות הברכות שברך בלעם בעל כרחו, עומד בלק בן ציפור שהיה בנו של 'צור' ומתנגד בפרט לאברהם אבינו שנקרא 'צור', ובכלליות לאבות שנקראו כולם 'צורים'. ננסה לעמוד מעט על עניינה ומהותה של מדרגת 'צור'.

בחינת 'צור' בהרן

הרמז הראשון בתורה ל'צור' הוא בפסוק "וימת הרן על פי תרח אביו בארץ מולדתו באור כשדים" (בראשית יא, כח). סופי התיבות של 'בארץ מולדתו באור' עולה 'צור', והיינו שיש 'צור דקדושה' שהוא אברהם אבינו, ויש את הצד כנגד, ונבאר.

ידועים דברי חז"ל (בר"ר מב, ח) על אברהם אבינו ש'כל העולם כולו מעבר אחד ואברהם אבינו מהעבר השני'. חז"ל נתנו דוגמא של ב' עברי הנהר, כאשר הגבול בין אברהם לשאר העולם הוא 'נהר'. 'נהר' אותיות 'הרן', הוא הגבול בין אברהם לשאר העולם, ולכך אמרו חז"ל (בר"ר מב, ח) שנמרוד שאל את הרן אם הוא מצטרף לאברהם אבינו או שמה מצטרף אליו, והרן התלבט וכשראה שאברהם ניצל אמר שהוא 'משל אברהם', ונזרק לכבשן האש ומת. הרן מת על פני תרח אביו, אבל לאחר מכן נאמר "וימת תרח בחרן" (בראשית יא, לב), וכידוע אותיות ה' וח' מתחלפות בלשון הקודש, והרי זה כאילו נאמר כאן 'וימת תרח בהרן', וביותר ש'הרן' בצירוף ג' (ג' אותיות 'הרן') עולה בגימטריא 'חרן'. נמצא שהרן הוא בחינת 'קליפת אברהם'.

בגמרא (יבמות סד.) אמרו: "אמר רבי אמי: אברהם ושרה טומטמין היו, שנאמר: הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם, וכתוב: הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם", ועיין שם עוד שדרשו ששרה אמנו היתה איילונית. השורש של המציאות של טומטום ביחס לאברהם אבינו היתה כשמת הרן על פני תרח אביו, כמבואר בחז"ל (זוה"ק ח"א עז:). שמיתתו של הרן היתה הפעם הראשונה מיום שנברא העולם שמת בן לפני אביו^א מיתתו של בן לפני אביו פירושה 'הפקעת תואר בן', ובזה

מונחת המציאות של 'אברהם אינו מוליד', שהוא 'מופקע' מבן. ומכיוון שהרן הוא ה'נהר' שבין אברהם לאוה"ע, הרי שאותה נקודה של 'ממוצע' הוא ה'קליפה דאברהם'.

משה הכה בצור

כשמששה רבינו היכה בסלע, נאמר "הנני עמד לפניך שם על הצור בחורב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש כן משה לעיני זקני ישראל" (שמות יז, ו), הסלע שהיכה משה רבינו נקרא צור. חז"ל אומרים (ב"מ פו:.) שבשכר "יוקח נא מעט מים" (בראשית יח, ד) שאמר אברהם אבינו למלאכים, זכו בניו ל'בארה של מרים', ורמז לדבר שבתוך המילים 'יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם' כתוב 'צור', בצירוף של סוף מילת 'ורחצו' ותחילת מילת 'רגליכם'. נמצא ששורש ה'צור' שהכה בו משה רבינו הוא באותה רחיצת הרגליים של המלאכים.

יש בזה חידוד נוסף, הרי אברהם אבינו לא לקח בשביל אורחיו מים מתוך הצור, הוא נטל מים בעלמא לרחיצת רגלים, ואם כן עדיין יש להבין מהו השורש ל'צור'. אמנם נראה כי טעם הדבר הוא, שהרי אברהם אבינו הציג להם לרחוץ את רגליהם מפני שחשב שהם ערביים המשתחוים לאבק רגליהם, 'אבק' הוא גרגרי חול שמגיעים לפעמים מאבן שמתפוררת, וזהו ה'צור דקלקול'.

מצינו כי האבות בכלליות נקראים 'צורים', ובפרטות אברהם אבינו נקרא 'צור'. הקב"ה ג"כ נקרא 'צור', כמ"ש "אין צור כאלוקינו" (שמואל א ב, ב), "הצור תמים פעלו" דברים לב, ד) ועוד רבים כאלו.

אם כן, הקב"ה עצמו הוא 'צור דקדושה', ובהכרח שהדבר העומד כנגד אותה בחינה היא עבודה זרה, שהיא ה'אידך גיסא' לעבודת הבורא יתברך, והיא 'צור דקלקול'. נמצא

^א הרן הוא 'קליפת אברהם', לפי שהוא נשאר בחרן ממנה פרש אברהם וניצול, והרן מת.

^ב מציאות של מיתה בחיי האב הייתה אף קודם, שהרי קין הרג את הבל בחיי אדה"ר וכדו', אבל הרן היה הראשון שמת בגלל ש"עזב דרכי אביו" שעבד עבודה זרה, ולכן לא הרגו את תרח והרגו את הרן.

שהגיעו מכח 'ורחצו רגליכם', אלא שהמים הללו התגלו בצורה של קלקול.

כוונת הדברים היא, שה'מרגלים' חטאו ב'רגליהם', שהרי היו מהלכים בארץ ישראל והוציאו דיבתה רעה. נמצא, שהמרגלים גילו את 'רגליים דקלקול'. לעומת זאת, אצל אברהם אבינו נאמר 'וקח נא מעט מים ורחצו רגליכם', והיינו שחלק מעבודתו של אברהם אבינו היתה לגלות 'רגליים דתיקון'. מכח עבודה זו של אברהם אבינו, זכה עם ישראל במדבר לבאר המים. אולם משה רבינו היה צריך לדבר אל הסלע, ובזה היו מתגלים 'מים דתיקון', ששורשם ב'רגליים דתיקון' שהתגלו אצל אברהם אבינו. בשעה שמשה רבינו היכה בסלע, התגלו המים בקומתם המקולקלת, ולא במדרגתם המתוקנת.

נמצא כי הגילוי של מים שמתגלה דרך 'צור', פירושו גילוי דרך מקום הרגליים. ולפי זה מה שנאמר 'וימת הרן על פני תרח אביו' ו'וימת תרח בחרן', פירושו שהרן ותרח נותרו בחרן, בעוד שאברהם אבינו קיים 'לך לך', וזאת מכח הרגליים (שהן איברי ההליכה), ובזה התחיל אברהם אבינו לבנות את 'רגליים דתיקון', שהיה מהלך ברגליו לארץ ישראל.

כח הצור שביוסף

נרחיב את הסוגיא, ירידת עמ"י למצרים הייתה בעקבות יוסף שירד ראשון למצרים, ואחריו ירדו כל בית אביו. אחרי שאחי יוסף ירדו לשכור בר ותבן במצרים, ויוסף לקח את שמעון והשליך אותו לבית האסורים, אמר יעקב אבינו "כן אפוא זאת עשו קחו מזמרת הארץ בכליכם והורידו לאיש מנחה מעט צרי ומעט דבש נכאות ולוט בוטנים ושקדים" (בראשית מג, יא). 'מעט צרי' הוא כנגד 'צור', אלא ש'צרי' הוא צורת תיקון ל'צור דקלקול', שכן הצרי הוא אחד מ"א סממני הקטורת (כריתות ו.), והקטורת יפה כוחה לעצור את מלאך המוות (שבת פט.).

שבאמצעות ה'צור' במדבר התברר לעם ישראל ש'אין צור כאלוקינו', המוציא להם מים מצור החלמיש, ומאידך משמשים המים לרחוץ את העבודה זרה שמקורה באבק שמגיע מ'צור' שנחלק לחלקים קטנים.

הכנסת האורחים של אברהם - שורש ה'צור דקדושה'

בעומק, אברהם אבינו שמידתו חסד, הכניס את המלאכים שנדמו כערביים ביום השלישי למילתו, ודווקא משום הכנסת אורחים זו זכה אברהם אבינו וזיכה את בניו ב'בארה של מרים' במדבר, ולא על מצוות אחרות של הכנסת אורחים, ובהכרח שיש גם שייכות בין מצות המילה לבין 'כח המים'. ביאור הדבר הוא במה שאמרו חז"ל (בכורות מד:): ב' צינורות יש באדם, באחד יוצאים מי רגליים, ובשני יוצא כח ההולדה, וביניהם יש קליפת השום. נמצא שצינור אחד הוא של בניין, והצינור השני הוא של פסולת. אם כן, כשהביא אברהם אבינו מים לאחר שעשה ברית מילה במקום אות ברית קודש, אז זכה לבניו ב'צור מים', משום שהיה גילוי של מים ממקום האות ברית קודש. מצד הקדושה זהו כח ההולדה, "דע מאין באת - מטיפה" (אבות ג, א), ובצד הקלקול זה הוצאת מי רגליים. כל עירוב של 'מי רגליים' בכח ההולדה מהפך את כח ההולדה ל'טיפה סרוחה'.

כשאמר אברהם אבינו שיקחו מים וירחצו רגליהם, המים הללו הם כנגד אותה טיפה שיוצאת מבין הרגליים, דהיינו כח ההולדה, ועל כן זכה לזה דווקא אחרי שחתם בבשרו חותם אות ברית קודש.

'צור דקלקול' שבמי מריבה

כידוע, משה רבינו לא זכה להיכנס לארץ ישראל בגלל חטא מי מריבה (במדבר כ, יב), ועם ישראל לא נכנס לארץ ישראל בגלל חטא המרגלים. מכיוון שמשה רבינו הוא מנהיגם של עם ישראל, הרי ששורש החטאים הוא אחד, ו'חטא המרגלים' מצטרף לאותם המים

משה רבינו ו'אות ברית קודש'

גם כשבא משה רבינו לגאול את עם ישראל ממצרים, התעסק במלון וביקש מלאך ה' להורגו, ואז נאמר "ותיקח ציפורה צור ותכרות את עורלת בנה" (שמות ד, כה). ציפורה שהיא ממשפחת 'בלק בן ציפור', שהוא מבניו של 'צור' מלך מדין, כורתת בעזרת 'צור' את ערלת בנה. רבותינו נחלקו מהו ה'צור' שלקחה ציפורה, האונקלוס מתרגם 'טינרא' שהוא לשון סלע, אך התרגום יב"ע מתרגם 'איזמל', והיינו מלשון "חרבות צורים" (יהושע ה, ב). מכל מקום כבר התבאר לעיל שבאר המים של כלל ישראל היא בזכות אותו תיקון ל'אבק רגליים' ששורשו ב'צור', והיה זה דווקא אחרי חותם ברית קודש במקום הערלה שאברהם אבינו שם בבשרו. אם כן, אותו הגילוי של 'ברית קודש' שהתחיל אצל אברהם אבינו, נמשך בירידת יוסף (שמידתו היא יסוד - ברית קודש), ובגאולת ישראל דרך משה רבינו שהיה צריך למול את בנו.

זאת ועוד, ידועים דברי רש"י (ריש בלק) שמואב ומדין היו שונאים זה לזה, אלא שהצטרפו יחד משום ששניהם שנאו את עם ישראל ופחדו מפניו, "עשו שלום ביניהם. ומה ראה מואב ליטול עצה ממדין, כיון שראו את ישראל נוצחים שלא כמנהג העולם, אמרו מנהיגם של אלו במדין נתגדל, נשאל מהם מה מדתו. אמרו להם אין כוחו אלא בפיו. אמרו אף אנו נבוא עליהם באדם שכוחו בפיו". כאמור לעיל, צור היה אחד ממלכי מדין, ורבותינו אומרים שציפורה מצאה את הצור לכרות את ערלת בנה במדין, א"כ מקומו של ה'צור' (הן המלך והן האבן) הוא במדין.

בארה של מרים ושייכותה ליוסף

בארה של מרים ג"כ נקראת צור, "המוציא לכם מים מצור החלמיש" (דברים ח, טו). עוד נאמר בתורה (במדבר כ, ח) "ודיברתם אל הסלע ונתן מימיו", 'סלע' אותיות 'סע ל', ואכן בארה של מרים נכנס אל ארץ ישראל, שלשם

היתה נסיעתם של בנ"י. חילוף המילים 'סלע' ו'חלמיש' הוא משום ש'חלמיש' פירושו 'יש חלם'. מקומו של החלום ביחס למדין מבואר בספר שופטים, כאשר גדעון חושש לצאת למלחמה נגד המדיינים, והקב"ה אומר לו שירד למחנה מדין וישמע מה הם מדברים, ויבוא גדעון והנה איש מספר לרעהו חלום ויאמר הנה חלום חלמתי והנה צליל לחם שעורים מתהפך במחנה מדין, ויבוא עד האוהל ויכהו ויפול ויהפכהו למעלה ונפל האוהל. ויען רעהו ויאמר אין זאת בלתי אם חרב גדעון בן יואש איש ישראל נתן האלוקים בידו את מדין ואת כל המחנה" (שופטים ז, יג-יד).

ה'יש חלם' של החלמיש שהוא בעצם 'צור', התברר במלחמה נגד צאצאי 'צור' שמקומו ושורשו במדין, ותיקונו ב'מוציא לכם מים מצור החלמיש', שהמים שיוצאים מהצור הם 'מים מתוקנים' ולא 'מי רגליים' ו'טיפה סרוחה'.

בחינת 'צור דקלוקל' בבנות מואב

כזבי בת צור הייתה ה'נקבה' במעשה החטא של בנות מדין, וכנגדה ה'זכר' היה 'זמרי בן סלוא', "נשיא בית אב לשמעוני" (במדבר כה, טו). הגמרא (סנהדרין פב). אומרת שזמרי בן סלוא הוא שלומיאל בן צורישדי, ונמצא שגם אצלו יש את בחינת 'צור' [וכן מופיע 'צור' אצל 'אליצור בן שדיאור', ואין זה ענייננו כעת]. אצל שלומיאל בן צורישדי התגלתה בחינת הקלוקל של 'צור' [וכדברי הגמרא 'זרזיר' מתניין, שבא עליה זמרי תכ"ד בעילות, והיינו כח ההולדה בקלוקל], וכנגד כח ה'צורים' הללו דקלוקל אמר דוד המלך (תהלים עה, כ): "הכה צור ויזובו מים", לא 'צור' בלשון יחיד, אלא נקט דייקא ב'צורים', כנגד 'צור' של כזבי ו'צור' של זמרי.

צרור כנגד ב' צור

במחייית מדין ג"כ נאמר לשון צור, "צרור את המדיינים" (במדבר כה יז). 'צרור' הוא 'פעמים צור', והיינו כנגד ב' הצורים, כזבי וזמרי. לפי"ז

במעשה זה התגלה צד קלקול במים², שבא על ידי משה רבינו שהוא בחינת מים, כמ"ש "מן המים משיתיהו".

והנה, גם לאחר חטא העגל נאמר "כאשר ידבר איש אל רעהו ושב אל המחנה" (שמות לג, יא), והיינו שמשה רבינו לא היה בכלל החטא, והקב"ה הוסיף לדבר אתו כבתחילה. אמנם, כשעלה משה למרום וביקש "הראיני נא את כבודך" (שם לג, יח), השיבו הקב"ה שאינו יכול לראות את פניו, אולם הוא יראה את אחוריו, וזאת על ידי "הנה מקום איתי ושמתיך בנקרת הצור ושכותי כפי עליך עד עברי" (שם, כב). אם כן, על אף שהקב"ה מדבר עם משה רבינו 'פה אל פה', בכל זאת הוא איננו יכול לראות את פניו של הקב"ה. שורש הגילוי של 'פני לא יראו' וראיית אחורי ה', היא דוקא בנקרת הצור. הקב"ה אף מוסיף ואומר למשה רבינו שישם עליו 'כפו', בפשטות זוהי אותה ה'כף' שהניח הקב"ה על אדה"ר ומיעט קומתו, "ותשת עלי כפך" (תהלים קלט, ה). אותה בחינה של התמעטות שחלה באדה"ר, היא ההתמעטות שיש במשה רבינו שאינו יכול לראות את פני ה', ונמצא שה'צור' שמתגלה בנקרה הוא צור שאיננו שלם דהיינו צד דקלקול בצור.

צור דתיקון ודקלקול

בעומק, בחינת 'צור' לא הושלמה אצל אברהם אבינו. כאמור לעיל, שורש ה'צור' הוא בחינת היסוד, חותם ברית קודש, שהיא מידתו של יוסף, והצור הוא 'חלמיש' שפירושו 'יש חלום', זה יוסף שנקרא 'בעל החלומות'. דא עקא, שחלומותיו של יוסף לא יצאו בשלמות, שהרי אחיו לא קיבלו את החלומות, ואף מכרו אותו למצרים. במצרים יצאו 'טיפין מבין ציפורני ידיו', והיינו יציאת טיפה בצורה של קלקול, שהרי לא יצאו על ידי ביאה מתוקנת. אצל אברהם אבינו עצמו ג"כ בא הקלקול בכך שהיה 'טמטום', משורש הרן, וכדלעיל. אם כן,

מתבאר לשון הצייוי שנאמר ליהושע כשהיה צריך למול את באי הארץ שלא נימולו במדבר, "עשה לך חרבות צורים" (יהושע ה, ב), שכן הכוונה היתה לתקן את ב' הקלקולים שהתגלו ב'צור', וכדלעיל.

שורש התיקון ד'צור' הוא אצל אברהם אבינו באותה 'רחיצת רגליים' של המלאכים, וגילוי התחלת התיקון הוא אצל משה רבינו, כשציפורה לוקחת צור למול את בנה. תוספת גילוי לתיקון נעשית מכוח מה שמשה רבינו מוציא מים מצור החלמיש ('יש חלום'), ומכוח 'בעל החלומות' הוא יוסף שמידתו 'ברית קודש', וכאמור שורש המים הוא בתיקון הברית, שזו מידתו של יוסף.

א"כ שורש התיקון שבדבר מתגלה מכוח אברהם אבינו, "יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם" בבחינת צור כמשנ"ת. הגילוי של התיקון הוא במה שלוקחת ציפורה צור וכורתת את ערלת בנה, ומכוח משה מתגלה לאחר מכן בהכאת הצור צד נוסף של תיקון, ובדקות על הוצאת המים נאמר "המוציא לכם מים מצור החלמיש", חלמיש - 'יש חלום', זהו רמז לבעל החלומות, יוסף. א"כ מה שנאמר שהוא מוציא להם מים מצור החלמיש, היסוד הוא ששורש היציאה של המים הייתה ממדרגה שנקראת חלמיש-יש חלום.

בחינת 'צור' במשה רבינו

ונבאר עומק נוסף בדבר. ההבדל בין נבואת משה לנבואת שאר הנביאים היא, שאצל שאר הנביאים נאמר "במראה אליו אתודע" (במדבר יב, ו), בעוד שאצל משה רבינו "פה אל פה אדבר בו" (שם, ח). משה רבינו, שהוא איננו 'בעל החלום', ביקש להעניש את החוטאים בעגל, "ויקח את העגל אשר עשו וישרוף באש ויטחון עד אשר דק ויזור על פני המים וישק את בני ישראל" (שמות לב, כ), וכמבואר ברש"י הוא השקה אותם על מנת לבודקם כסוטה.

² ביאור הדבר הוא שאלו מים שהורגים, אולם הריגה דתיקון, ולכך יש בהם גם צד קלקול, הריגה, וצד תיקון הריגה החוטאים.

ובן, שהרי יוסף כמעט ונכשל, אלא ש"נתגלה אליו דמות דיוקנו של אביו" (סוטה לו:), וכמ"ש "יסר בנך ויניחך ויתן מעדנים לנפשך" (משלי כט, יז). בזה מונח שורש ההכאה שהיכה משה בסלע ולא דיבר אליו, וזה שורש מיתתו של אברהם אבינו שמידתו מים, ולא נתקן בשלמות, אי תיקונו בשלמות זה עומק מהות מיתתו.

לפי"ז נבאר עניין נוסף. כידוע, במי מריבה נגזרה על משה רבינו גזירה שימות במדבר ולא יכנס לארץ ישראל, נמצא שמיתתו נגזרה בשעה שהיכה על הצור ולא דיבר אליו. אמנם לאמיתו של דבר נראה לומר, שהרי בשעה שנתעסק משה במלון תחילה ביקש מלאך ה' להמיתו, וכפי שמבואר בפסוקים סיבת הגזירה הייתה משום פגם באות ברית קודש, שלא מל את אליעזר בנו. אם כן, אותה הגזירה עצמה שנגזרה עליו מחמת אות ברית קודש, היא גם הגזירה שבפועל נגזרה עליו בצור, שכן ה'צור' מגלה את ברית קודש, ובשעה שהיכה את הסלע ולא דיבר אליו היתה בזה פגימה ב'ברית קודש'. אשר על כן אמר הקב"ה למשה רבינו "נקום נקמת ה' ממדין ואחר תאסף" (במדבר לב, ב), ולמדו מכאן חז"ל שמיתתו של משה רבינו היתה תלויה בנקמת ה' במדין, דהיינו שרק אחרי קיום ה'צור' (שהוא ב' צורים, וכדלעיל) היתה באה גזירת המיתה של משה רבינו, שכן הכל משורש אחד.

נמצא שישנו 'צור דקלקול' ו'צור דתיקון', אברהם אבינו הוא 'צור' דתיקון, וכנגדו פגם באות ברית הוא 'צור דקלקול'. צור דקלקול נתגלה בכלל ישראל אצל כזבי בת צור, זמרי בן סלוא ובלק בן ציפור, וכנגדם נתגלה צור דתיקון אצל משה רבינו וציפורה.

שלמה, מצרים וחירם - צירוף צור לקדושה

בריש ספר מלכים מסופר על 'משפט שלמה' אודות ב' נשים שילדו ומת אחד הבנים, כל

אותו החסרון שהיה בנקרת הצור, שמחמתה לא היה יכול משה רבינו לראות את כבוד ה', נעוץ כבר בחסרון שהיה אצל אברהם אבינו ויוסף הצדיק. ואם היו זוכים לגילוי שלם של 'צור', גם משה רבינו היה יכול לראות את כבוד ה'.

כאמור, הקלקול של כח ההולדה וה'מים' התגלה אצל יוסף, באותן י' טיפין שיצאו מבין אצבעותיו. הקלקול הנ"ל גרם שגם הגילוי של 'וקח נא' שהוא התיקון של 'צור' לא יהיה גילוי שלם דתיקון, אלא דוקא על ידי הכאה ולא על ידי דיבור. טיפה שיוצאת בצורה מתוקנת היינו על ידי מעשה זיווג, שאז יש 'כלי קיבול' לטיפה, וההקבלה של טיפה באופן דתיקון זה הדיבור, וכלשון המשנה (כתובות ג:): "ראוה מדברת", ולא הכאה.

'בלק' הוא אותיות 'קבל', והיינו שהוא קבלה בצורה של קלקול, ולכן כזבי בת צור מציעה עצמה כ'מקבלת' באופן של קלקול, שהרי הבועל ארמית קנאים פוגעין בו, והוא מפקיע את זרעו מכלל ישראל (רמב"ם פ"ב מאיסור"ב ה"ד-ה"ז). זוהי קבלה שיש בה פגם וחסרון, והיינו משורש 'בלק-קבל'. כל מעשה שאין בו זיווג ראוי נקרא 'הכאה'.

ביתר ביאור, נראה לומר שבאדם יש ב' מקבלים. האחד הוא האשה, והשני הוא הבן. ביחס לאשתו נחשב החיבור כ'דיבור', וכדלעיל, וביחס לבן החיבור נקרא 'יסור', "יסר בנך ויניחך" כשיש זכר ונקבה ממילא יש 'כלי קיבול', והיינו 'קיבול דקדושה', אולם כאשר נעשה קלקול בבחינת 'קבל-בלק', שלא נעשה גילוי של קיבול מתוקן, אז מתקיים מ"ש ביוסף, 'ויפוזו זרועי ידיו'. יוסף היה הראשון שעמד בניסיון 'בועל ארמית', והגם שלא בא עליה, מכל מקום בדקות היתה בחינה של 'בועל ארמית' אצל יוסף. במעשה זה התגלה האופן של 'הכאה', והוא היה באופן של 'אב

חלם' כמשנ"ת לעיל. שהרי החלמיש הוא צור, והחלום שייך ליוסף, שהוא צד התיקון של 'צור'. שורש הדבר הוא שבנפש האדם יש ב' דרגות, יש דברים שהאדם 'רוצה' אותם, ויש דברים שהוא 'צריך' אותם. ההבדל בין 'רוצה' ל'צריך' הוא ש'רוצה' זה משורש 'צר', שכן כל זמן שאין לו את רצונו הוא מרגיש ש'צר לו המקום', וזהו 'צור דקלקול', אולם כשהדבר הוא 'צורך' ששורשו 'צרך', זהו צור דתיקון. גם בדיני צדקה מצאנו שנותנים לעני 'כל צרכו', צורך דייקא ולא רצון, זאת מדרגת 'צר' דקדושה.

ה'צר' שמתגלה במצרים ובמדין הוא מקום הקלקול, אצל מדין נאמר "צוררים" הם לכם", הם בבחינת המיצר הגמור, שסגור מראשו ומסופו. ביאור זה מגלה דבר נפלא, בלעם אמר 'כי מראש צורים אראנו', ובארנו לעיל ש'צורים' אלו האבות, ובפרטות זהו אברהם אבינו. אמנם, בחז"ל מבואר שבלעם התבונן במקור יצירתו של כלל ישראל, והיינו אחד מהדברים שעלו במחשבה לפני שנברא העולם. קודם בריאת העולם לא היה כלל מושג 'צר', שהרי כל העולם כולו היה אורו הפשוט [אפשר לומר על דרך רמז ש'מראש צורים אראנו' כולל גם את 'אין צור כאלוקינו', והיינו ששורשם הוא עוד לפני צמצום הבריאה], והבריאה בעצמותה היא ה'מיצר', שכן היא צמצום של אותו האור. אם קיומו של כלל ישראל קודם לבריאה, פירושו ששורש הקיום הוא עוד לפני תחילת הצמצום. הבריאה כולה נבראה משום שבורא העולם בחכמתו ראה צורך בבריאת העולם, דהיינו שיש 'צורך' שיהיה דבר 'צר', וזהו התיקון הגמור של 'צר'. ניתן דוגמא לדבר, כשאדם מצייר קו דק, הקו צר בראשיתו ובאחריתו, וכך כל צדדיו הופכים להיות 'צר'. אמנם, ביחס לכלל ישראל, קדמה מחשבת בריאתם לאותו 'קו דק' של צמצום אורו ובריאת העולם, ובזה מתגלה ששורשם

אשה טענה שהבן החי הוא שלה, ולאחר שגילה שלמה המלך מי היא אם הילד, התפרסמה חכמתו בכל העמים. מי ששלח שליחים אל שלמה המלך מחמת חכמתו^ה אחרי שהמליכוהו היה חירם מלך צור, שאהב את שלמה המלך הן משום שהיה בנו של דוד המלך, והן משום חכמת שלמה עצמו ובהמשך סיפר שלמה המלך לחירם שהוא חפץ לבנות את ביהמ"ק, ובשביל כך הסכים למכור לשלמה המלך את 'ארזי הלבנון', מהם נבנה ביהמ"ק. פשוט שצור וצור עניינם אחד, ואם כן אצל שלמה המלך התגלה מהלך הפוך, וכדלקמן.

עד עתה התבאר צד הקלקול שיש ב'צור', על דרך 'איש צר ואויב', וכמו 'צורר'. אולם יש גם מהלך של תיקון בצור, שאז נעשה הוא כמו 'צורך'. נתבונן, 'חירם' בגימטריה 'זמרי' (עם הכולל), וכנגד מה שהתחבר זמרי (שלומיאל בן צורישדי) לצד הקלקול, חוזר ומתגלה החיבור לקדושה דרך חירם, כלומר, כשנתקן 'צורר' את המדינים' התגלה ה'צורך'.

אמנם, יחד עם ארזי הלבנון, בניין ביהמ"ק הצריך גם את האומנים ממצרים. משה רבינו עצמו התגדל במצרים ובמדין, דהיינו שהולדתו היתה במצרים, ואחרי שהלשינו עליו הוא ברח למדין, וכמבואר (ילקוט ש רמז תשפה) היה 'גידולו' במדין, ולכן ביקש בלק שבלעם יבוא, שכן גם הוא ממדין, מקום גידולו של משה רבינו. במצרים יש הבחנה של 'צור-צר', שהרי היא 'מצר-ים', וכל עניינה צמצום וצרות. נמצא שבביהמ"ק נעשה תיקון לב' אופני 'צור', הן ל'צור' דמצרים והן ל'צור' דמדין. יתרו גם הוא במצרים, מיועצי פרעה (סוטה יא.), וברח משם למדין כשהתחילה גזירת השעבוד על כלל ישראל, ומיתרו יצאה ציפורה, כדלעיל.

צור - מיצר או צורך

בתוספת עמקות, שורש 'צורך' הוא 'צרך', 'צרך' בגימטריה ש"י, שהוא סוד החלמיש 'יש

^ה חירם מלך צור אהב אותו אף מחמת חכמתו.

בכורא עולם שברא את השמים ואת ה'ארץ', 'ארץ' יש בה אותיות 'צר', אולם קודמת להם האות א', והיינו שכל הבריאה של 'צר' היא לצורך ולא ל'מיצר', כי א' רומזת ל'אלופו של עולם'.

בניין ביהמ"ק הראשון והשני בצירוף חירם מלך צור ואומני מצרים, הוא מעין מהלך חייו של משה רבינו כגואלם של ישראל. ראשית שליחותו היא להוציא את בני ממצרים, ואחרית שליחותו היא 'צרור את המדיינים'. המהלך של משה רבינו פותח ונגמר בב' אופני 'צור' דקלקול, שכנגד שניהם הוא צריך לעמוד ולהכריע, 'והכית אותם'. שורש הדבר הוא במ"ש 'ושכותי כפי עליך', שמשה רבינו היה ב'נקרת הצור', מקום צר שצמצם את גילוי אורו, כעין המהלך של 'ותשת עלי כפך' שצמצם את קומת אדה"ר והשגותיו.

מדרגת ביהמ"ק נקראת 'צור' בבחינת המקום, כשם שהקב"ה הוא מקומו של עולם, כך 'מקום הצור' הוא מקום ביהמ"ק. המלחמה של אומות העולם היא דווקא כנגד ביהמ"ק משום שהוא מגלה את ה'צורך' במקום 'מיצר'. בעומק, כל דבר שאדם 'צריך' יוצר מציאות של 'מיצר', שהרי יש לו צורך שהוא הכרח מסוים. זוהי בחינה של 'צר' שמתגלית בתוך ה'צורך'. וכמו"כ, דרך ה'צרור את המדיינים' מתגלה ה'צורך' של חירם מלך צור שמצטרף לבניין ביהמ"ק, ובכל מקום שמתגלה צורך, נעשית גם בחינה של 'צר'.

שורש 'צור דקלקול' אצל לבן

'בלק בן ציפור מלך למואב בעת ההיא', בזה נעשה צירוף של בלק עם בלעם. כשיעקב גונב את לב לבן הארמי, רחל גונבת את התרפים אשר לאביה (בראשית לא, יט). כידוע, בלעם ולבן שורשם אחד, (עיין ערך בלעם). לשון הפסוק הוא "ולבן הלך לגזז את צאנו ותגנוב רחל את התרפים אשר לאביה", ראשי התיבות של המילים 'צאנו ותגנוב רחל' הם 'צור', ונמצא

שרחל גנבה את ה'צור' של לבן-בלעם. התרפים נקראים כך מלשון 'פתר', שמכוחם היה לבן 'פותר' את ספקותיו ורואה בהם עתידות, והיינו מה שנאמר אצל בלעם "פתורה' ארץ בני עמו" (במדבר כב, ה). רחל שגנבה את התרפים היא אמו של יוסף 'בעל החלומות', כל חלום מקומו ב'דמיון' בקומת האדם, והוא שורש המוציא לכם מים מצור החלמיש. לבלעם היה כח של נבואה מעין נבואת משה רבינו, אך לא ממש כמדרגת משה רבינו, אצל בלעם היתה הנבואה בחלום ואילו אצל משה רבינו הנבואה הייתה בהקיצ, ועוד חילוקים כיוצא בזה. על כל פנים, אצל בלעם הגילוי של הנבואה היא במדרגה שהיא כעין 'חלום', שהיא מדרגת יוסף הצדיק, בנה של רחל שביקשה לגנוב את התרפים של לבן שהוא בלעם.

בלעם ויוסף - חלום דקלקול ודתיקון

נמצא שבלעם גדול הנביאים של אוה"ע מקבל את נבואתו בחלום, וממילא הוא מתנגד למדרגת 'חלום' שבכלל ישראל. משה רבינו לוקח "את עצמות יוסף עמו" (שמות יג, יט), משה רבינו נבואתו בהקיצ, ובלעם נבואתו בחלום. מקום הצירוף של משה רבינו לבלעם הרשע הוא ב'יוסף' שהוא בבחינת 'בעל החלומות', ולכך משה רבינו לוקח איתו את עצמות יוסף כשהוא הולך להילחם בבלעם, בלקיחת עצמות יוסף הוא לוקח איתו את המדרגה המתנגדת ל'חלום' של בלעם. בלעם היה בעצת 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו' (שמות א, כב), להשליך את משה ליאור, ונתנגד לכח דיבור של משה, ע"י הכאה. ואח"כ חזר להתנגד למשה פעם נוספת, לשם לקח עמו משה את כוח יוסף.

למשה רבינו הייתה נגיעה מסוימת לבחינת 'צור דקלקול' במה שהיה ב'נקרת הצור', ושם נאמר "וראית את אחורי ופני לא יראו", 'אחור' הוא בחינת נקבה, שהרי "אחור וקדם צרתני" (תהלים קלט, ה), ובתחילת בריאת האדם היה

הזכר מקדימה והנקבה מאחורה (ברכות סא.).

התיקון של נקבה הוא במדרגה של צורך. נפרש מעט את עניין 'אחור וקדם'. בהעמדת היחס שבין זכר לנקבה אמרו חז"ל (יבמות סג.): "אשכחיה רבי יוסי לאליהו, א"ל: כתיב אעשה לו עזר, במה אשה עוזרתו לאדם? א"ל: אדם מביא חיטין, חיטין כוסס? פשתן, פשתן לובש? לא נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו?!" דהיינו, שהאשה היא אמנם מהצד ה'צר', שהרי היא 'אחור', אולם היא איננה 'מיצר' אלא 'צורך'. גילוי מקום הקלקול של האשה הוא כאשר מתקיים 'לא זכה - מנגדת' (יבמות סג.), ואז האשה נעשית 'צר' מלשון 'מיצר'.

'צור דקלקול' שהתגלה אצל בלק

כח הקלקול של בלק הוא בכך שהעמיד את מציאות הנקבה כ'צר-מיצר', במקום שתהיה בצד התיקון 'צר-צורך'. כזבי בת צור איננה 'עצם החטא', אלא רק דוגמא ופרט מתוך כלליות חטא בנות מדין, אולם כזבי בת 'צור' הראתה את החיבור של זכר ונקבה בצורת הקלקול שבה, במדרגת 'צור', כפי מקומו של 'צור' שהוא מדין, מקום קלקולו של בלעם ונסיונותו של בלק-קבל, במקום שעם ישראל יצא למלחמה נגד מדין, בבחינת 'לצור'.

בריאת הנקבה - 'צר' ו'צורך'

והנה, שורש בריאת הנקבה הוא מתוך "ויפל ה' אלוקים תרדמה על האדם וישן" (בראשית ב, כא), וכבר אמרו רבותינו שכל חלום שיש בלילה שורשו הוא בבחינת 'תרדמה'. התרדמה שנפלה על אדה"ר ביום היא שורש לצורך האדם, אצל יוסף הצדיק מתגלה שהחלום הוא לא 'מיצר' בבחינת 'לילה', אלא באופן של 'צוהר', שהוא מקום 'אור'.

מכיוון שהתברר ששורש יצירת האשה היא

לצורך האדם, ולא 'מיצר' גרידא, א"כ גם עניין משה וציפורה היה נישואין שהם 'צורך', בעוד שהחטא בבנות מדין היה 'מיצר' ולא צורך. כשבלעם הולך לקלל את עם ישראל הוא "רוכב על אתונו" (במדבר כב, כב), וכל כח הנבואה שלו הוא מחמת אותה האתון, שהיה עושה בה אישות בלילה (סנהדרין קה:). אצל עכו"ם כל ביאה על נשותיהם היא כביאה על בהמה (עיין גיטין לח.), וכמבואר, שאצלם האשה היא 'מיצר' ולא 'צורך'. כל האישות שעשה בלעם עם האתון היתה 'צר' ולא 'צורך'. חיבור של קדושה פירוש 'צורך', אולם אדם שבא על בהמה זהו 'מיצר', הרי שזה כוחו של בלעם, ואת הכח הזה עורר בלעם על ישראל בחטא בנות מדין, כמשנ"ת.

נתבאר א"כ ב' כוחות של קלקול, 'בלק' ו'בלעם'. בלק הוא בבחינת 'קבל' והקלקול מתגלה אצלו דרך כזבי בת צור, ובלעם הוא 'בא על בהמתו', והיינו בחינת 'צר' שבנקבה. אם כן, עניין הקלקול של שניהם הוא אחד, והוא זיווג חסר של האדם עם נקבה, באופן שמתגלה 'צר' (בחינת אחור) במקום 'צורך'. זהו גם יסוד מה שנאמר למשה רבינו 'וראית את אחורי ופני לא יראו', והיינו כל צורת גילוי של אחור ופנים באופן שאינו שלם ומתוקן.

לעיל הובא ששורש 'מוציא לכם מים מצור החלמיש' היינו 'יש חלום', 'יש' הוא התיקון למדרגת 'חלום'. חלום יכול להיות לצד הקלקול, שכן אין אדם בא לידי טומאה אלא מתוך חלום (ע"ז יט.), וזהו הקלקול של בלק (שהוא 'מקבל'), קבלה דקלקול כמו שהתגלה בכזבי בת צור ובאתונו של בלעם. 'קרי' עולה בגימטריה 'יש', וצד התיקון הוא שיש יציאת מים מהצור בבחינת 'יש חלום', כמו השינה של אדה"ר שהפכה להיות ל'צורך', היפך הקלקול של בלק ובלעם.

¹ [אצל אברהם התרדמה הייתה עם אפילה, שהוא בחינת לילה, ולפי"ז נפלא, שאצל אדה"ר היה באופן שונה, תרדמה בחינת יום].

² [בחטא אדה"ר מכות האשה, זו נפילה מחיבור זכר ונקבה, ובפרט אצל עכו"ם שאין אישות גמורה לעכו"ם, ולעולם אף שיש לו אישה נשאר חסר.]

משמעות גניבת התרפים

מעשה יש להבין, לעיל הובא ש'צאנו ותגנוב רחל' הם ר"ת 'צור', רחל הייתה אמו של יוסף שהיה 'בעל חלומות'. אם כן, בלעם הוא פותר חלומות (ושורשו בלבן, שהיה פותר חלומות באמצעות התרפים) ויוסף פותר חלומות, והם עומדים 'זה לעומת זה'. ויש להבין מהו שורש החילוק ביניהם.

בלעם ולבן פותרים חלומות בבחינת 'רץ' - צר', והיינו שהיו פותרים את החלום כפי מה שרצו שיהיה הפתרון. לעומת זאת, יוסף פותר את החלומות בבחינת 'צורך'. כשיוסף חולם ששר המשקים חוזר למקומו, פירושו שהטיפה הקדושה חוזרת למקומה, שכן 'שר המשקים' הוא 'שר המים', ומכיוון שלפרעה יש צורך בו הוא גם מחזיר אותו למדרגתו, ובמהותו הוא 'שר המים'. לעומת שר המשקים, אין לפרעה צורך בשר האופים, ולכן נגזר דינו למוות, שכן מה שאין בו 'צורך' הופך להיות 'צרור'. נמצא שפתרון החלומות של יוסף הוא כפי צורך האדם, בעוד שבלק ובלעם התחברו ופתרון החלומות שלהם הוא בבחינת 'צר' גרידא.

אם כן, כשרחל גונבת את התרפים מלבן, היא גנבה את שורש היניקה של לבן ובלעם, ובזה גופא יש שורש ללידת יוסף. כמבואר בפסוקים, רק לאחר לידת יוסף ביקש יעקב לחזור לארץ ישראל, וידועים דברי חז"ל (בר"ד עג, ז) שכשנולד יוסף נולד "שטנו של עשו", ולכן סבר יעקב שיכול הוא לחזור לבית אביו. ואולם ליעקב היתה מלחמה גם כנגד לבן עצמו, ומכיוון שיעקב הסכים להילחם נגד לבן רק אחרי לידת יוסף, בהכרח שיוסף הוא גם שורש הכח למלחמה הזו. לבן הוא 'פותר חלומות' על ידי התרפים, ויוסף פותר חלומות משום ש'לאלוקים פתרונים' (בראשית מ, ח). השורש של קבלת כח פתרון החלומות בצד הקדושה הוא בשעה שרחל לקחה את כח פתרון החלומות מלבן אביה.

אברהם והאורחים

ובחינת 'צור' ו'חלם'

כשאמר אברהם אבינו למלאכים "יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והישענו תחת העץ. ואקחה פת לחם וכו'" (שם יח, ה), מים נתן להם אברהם, אולם לחם הוא לא הביא לסעודתם. חז"ל (זוה"ק ח"א קב.) ביארו שאברהם היה אוכל חולין בטהרה, ובאותו יום שרה פירסה נידה וטימאה את העיסה, ולכך לא הביא אברהם לחם. לעומת שרה, כשרחל גנבה את התרפים היא לא קמה מעל הגמל משום ש"דרך נשים לי" (בראשית לא, לה), דהיינו שפירסה נידה (רש"י עט). א"כ הכח שאצל אברהם אבינו הביא לכלל חסרון בהכנסת האורחים (שהרי לא הביא לחם), הוא הכח שאצל רחל שמר אצלה את התרפים, ולבן לא מצא אותם. כאן מונח צד הקלקול הראשון שנאמר באברהם, ורחל תיקנה את צד הקלקול הנ"ל.

והנה, אצל שרה אמנו נטמאה העיסה ממנה מכינים את הלחם, ו'לחם' אותיות 'חלם'. כששרה אימנו פרסה נידה, זה גרם לשורש החלום של יוסף שלא להיות בשלמות, והדבר בא לידי ביטוי בכך שרחל היתה צריכה לגנוב את התרפים, דהיינו לקחת אותם בהסתר ובצורה שנראית כאסורה, ולא לקיחה של היתר גמור. כידוע (שם לב) מיתתה של רחל נסבבה מחמת אותה גניבה, שהרי יעקב אמר ש"אשר לקחם לא יחיה, ולא ידע כי רחל גנבתם". פגם זה גרם ליעקב אבינו שלא לקבל את חלומו של יוסף באמונה שלמה, אלא רק "ואביו שמר את הדבר" (שם לו, יא), ואף אמר לו "הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחוות לך ארצה". רש"י (שם) פירש שהרי אמו מתה, וממילא 'אין חלום בלי דברים בטלים', אבל בעצם, המיתה של רחל באה מחמת אותה הגניבה של התרפים, וזהו צד הקלקול שבשורש החלומות של יוסף.

ירידת יוסף למצרים עם 'צור'

לפי זה אפשר להבין את עומק ירידת יוסף למצרים עם ישמעאלים שנושאים "נכאות

[שכן כל צורה היא צמצום והגבלה, שבשורשים אין להם מיצר ואכל מעץ החיים וחי לעולם.], אולם כשהקב"ה צר צורה, הרי שמתוך הצמצום נוצרים חיים, וזהו 'צורך' ולא 'מיצר'. לפי"ז כל הבריאה כולה היא 'יצירה', וכולה נבראה ל'צורך', כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו, יצרתיו אף עשיתיו (ישעיהו מג, ז) - הרי שכל הבריאה היא גילוי כבוד שמים, ואין לך צורך גדול מזה.], כמ"ש "וייצר את האדם עפר מן האדמה" (בראשית ב, ז), שכן מתחילתו יש בו קיום לעוה"ז ולעוה"ב (רש"י שם). ה'צורה' מתגלה כ'צורך' לדבר העליון, וזה צורך דקדושה, והיינו 'צור-שדי', דהיינו שורש המקום לצד הקדושה והתיקון. על השם ש-ד-י אמרו חז"ל (חגיגה יב.) שאמר לעולמו די, והיינו שקבע לו מקום, בחינת 'צור דתיקון'. 'א-ל-ש-ד-י' עולה בגימטריה 'משה', והיינו שגם משה רבינו עניינו 'צורה של מעלה'. עניין התיקון של צור, הוא בלקיחת התרפים והכנסת כח החלומות אל יוסף הצדיק.

תיקון כח הצור אצל משה רבינו

כשגילה מלאך המוות את סוד הקטורת למשה רבינו, הוא לקח את צד התיקון שב'צור'. אלא שאצל משה רבינו לא היה התיקון שלם, בגלל שהיכה בצור במקום לדבר איתו. אשר על כן, בא התיקון של צור ב'חירם מלך צור' שהצטרף אל שלמה המלך לבניין ביהמ"ק. 'חירם' עולה בגימטריה 'רנח', והיינו מדרגת 'חרן' דלעיל. אותו צד קלקול שהיה אצל הרן-חרן מחמתו מת על פי תרח אביו, בא לכלל תיקון בהצטרפותו לבניין ביהמ"ק. [ביהמ"ק, ג' חרן, הוא מתקן את הצור דקלקול ששורשו בחרון אף שר האופים שהוזכר שהקיץ מן החלום דקלקול, היפך שר המשקים שהוא קאי על כנו שהוא מקום הצורך. בביהמ"ק נגלה שלמות התיקון ע"י חירם, גימט' חרן, לשון חרון אף, וע"י נתקן חרון אף דקלקול, היפך שר האופים, לשון אף דקלקול.].

וצרי ולוט" (שם לו, כה). להבנת הדברים נחזור על מה שהתבאר עד עתה, ה'צור' הראשון הוא בורא עולם, 'אין צור כאלוקינו'. בחינת 'צור דקלקול' מתגלה מכח בלעם ובלק, וה'ממוצע' הוא יוסף, שכן יוסף לוקח את צד המיתה [התרפים] והופך אותו ל'צרי', דהיינו לקטורת, שהיא מסלקת את כח המיתה (שבת פט.). הרן מת על פני תרח אביו, מחמת המיתה שב'צור', ואותו 'צור' הוא סיבת המיתה של המדיינים שעליהם נאמר 'צרור', וכן משה רבינו מכה את הצור להוציא ממנו מים, אולם מכיוון שהיה צריך לדבר אל הסלע, נגזרה גם על משה רבינו גזירת מיתה מחמת 'צור'. בכל מיתה אדם חוזר ל'ארץ', אלא שכשהוא מת זה מבחינת 'צר' בלי ה-א'. הקטורת היא תיקון ל'צור', ולכן יש בתוכו 'צרי וציפורן', ושם מגיעים הם לתיקונם.

בריאת האשה - 'צר צורה'

כשמבקשים לעמוד על שורש המיתה בעולם, מתבאר בחז"ל ש"כיוון שנבראה אשה נברא שטן עימה" (בר"ר יז, ו) אותה מציאות של 'אחור', שהיא 'צר' יכולה להפוך ל'צורך', אך כשלא זוכה - חוטא ופוגם וממילא נגזרת עליו מיתה. זמן המוות הוא הלילה, וכמ"ש ש"שינה אחד מששים במיתה" (ברכות נז.). כשיוסף יורד למצרים שהיא מקום 'מיצר', כדלעיל הוא יורד עם 'צרי', ועל כן גם מתברר לבסוף ש"עוד יוסף חי" (בראשית מה, ו), לפי ש'צור' דתיקון כולל בתוכו גם חיים, וכמו שאמרו חז"ל על הקב"ה ש"אין צור כאלוקינו - אין צייר כאלוקינו" (מגילה יד.), ונקודת העומק שבציורו של הקב"ה היא שבכוחו לתת חיים לציור אותו צייר. "אדם שצר צורה על גבי הכותל אינו יכול להטיל בה רוח ונשמה וקרבים ובני מעיים, אבל הקדוש ברוך הוא צר צורה בתוך צורה, ומטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעיים" (שם).

נמצא שכשהאדם צר צורה, הרי שהיא 'מיצר',

^ח עיין באריכות בשיעור 'ב-ל. בלעם' שגם 'בליעה' שהיא אל תוך מקום סגור, והיינו 'מיצר', יכולה להיות בליעה שמולידה חיים במדרגה גבוהה יותר.

חירם - 'חי רם' או 'חי מר'

בעומק, 'חירם' יכול להתגלות במדרגת 'חי-רם' או 'חי-מר'. מבואר בחז"ל שמדין הצטרפו אל עמלק, ומצד מסוים יתרו שהיה שייך למדין ישב גם הוא עם עמלק, כמבואר בנביא (שמואל א טו, ו) ששאול שלח לבני הקיני לסור מקרב העמלקי, בטרם יצא להילחם בהם. כידוע, 'בלק בלעם' נוטריקון 'עמלק' כבל' בחילוף אותיות, אולם יש גם אופן של צירוף (לא יודע איפה) עמלק ומדין. המלחמה הגמורה היא 'מלחמת עמלק', 'מלחמה לה' בעמלק מדור דור' (שמות יז, טז), אולם לחם הוא כמו לחם, ושניהם אותיות 'חלום'. חירם הוא 'חי-רם', 'רם' בגימטריה 'עמלק', חירם מתקן את הצירוף של מדין ועמלק, ועל ידי זה יש חיבור שלם של בניין ביהמ"ק. משה רבינו נאסף אל עמיו אחרי מלחמת מדין, והמלחמה האחרונה היא של עמלק. הקב"ה יוצר צורה ונותן בה חיים, והיינו 'רם-חי', נמצא שבחירם יש צירוף לב' הכוחות של מלחמת מדין ומלחמת עמלק. כמובן שאין זה תיקון שלם, שהרי ביהמ"ק נחרב, אך יש בזה בחינה של תיקון מסוים, והיינו שביהמ"ק נקרא 'לבנון' (בר"ר טו, א), ואמרו חז"ל שזאת משום שהוא מלבין עוונותיהם של ישראל (יומא לט:), ועציו של ביהמ"ק הגיעו מחירם מלך צור, שכרת את ארזי הלבנון, כמשנ"ת

אמרו חז"ל (במדב"ר כ, כב): "כל אותן מ' שנה לא סרחו במדבר עד שבאו לשטים לכך כתיב (במדבר כה, א): 'וישב ישראל בשיטים ויחל העם לזנות', שיטים שעשו שטות (משלי ו, לב) 'נואף אשה חסר לב', ויחל העם לזנות: יש מעיינות שמגדלין גיבורים ויש חלשים, ויש נאין ויש מכוערין, ויש צנועין ויש שטופין בזימה.

ומעייין שיטים של זנות היה, והוא משקה לסדום, אתה מוצא שאמרו (בראשית יט, ה): 'איה האנשים אשר באו אליך הוציאם אלינו וגו'". ולפי שנתקלל אותו מעין, עתיד הקדוש ברוך הוא לייבשו, שנאמר (יואל ד, יח): 'ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השיטים'. מימות אברהם לא נפרץ אחד בזנות כיון שבאו לשטים ושתו מימיו נפרצו בזנות". אמנם, סוף כל סוף גם מלך המשיח יצא מסדום, וכדרשתם (בר"ר מא, ד): "א"ר יצחק (תהלים פט, כא): 'מצאתי דוד עבדי'. היכן מצאתיו, בסדום". נמצא ששורשו של משיח צדקנו הוא מצירוף של מלחמת עמלק עם מלחמת מדין". מלבד מה שנתבאר לעיל ש'צור' הוא לשון כפול בגלל כזבי ובגלל זמרי, יש גם רמז למלחמה כפולה, מלחמת מדין ועמלק.

כאשר תהיה מלחמה שלמה כנגד שניהם והם יוכרעו, אז תתגלה מדרגת 'אין צור' כאלוקינו, ובחינת 'חירם - חי-רם', שהקב"ה צר צורה ונופח בה נשמה, ויתברר כוח ה'צרי' (קטורת) שב'צור', ו'חי-מר' יהפוך ל'חי-רם'. בזה יתבאר מה שאמר הנביא שלעתידי לבוא יצא מעיין מביהמ"ק, בחינת הוצאת מים מצור, וזה יהיה גילוי של 'צור' בתכלית השלימות.

פרשת השבוע תשע"ד 046 בלק צור
מספר שיעור בקול הלשון 1131242

^ט לוט בא על בנותיו פשע קרי, פגם בנות כמדין, ועמלק זורק מילותיהם של ישראל כלפי מעלה ואומר להקב"ה הא לך אשר בחרת כמ"ש חז"ל. וזהו שורש סוד אות ברית קודש.

אוצר האותיות בלק בן ציפור

ב-ל בלק בן ציפור

בלק בן ציפור נקרא 'בן ציפור' משום כמה טעמים: מצאנו למ"ד שהיה עושה את הקסמים שלו על ידי ציפור, ובלשון אחר משום שהיה משכים בבוקר (צפרא) ועושה את מעשיו בבוקר (פסיקתא זוטרותא קכו). עוד אמרו רבותינו שנקרא 'בן ציפור' משום שהביא את בלעם שיקלל את עמ"י, ועליו נאמר הפסוק (משלי כו, ב): "כצפור לנוד כדרור לעוף כן קללת חנם (לא) לו תבוא", דהיינו שבלק הביא את בלעם על מנת שקללותיו יתרוממו וינחו על כלל ישראל, כמו ציפור שמתרוממת למרומים ונוחתת במקום שרוצה. עוד אמרו שנקרא 'בן ציפור' משום ש'צפור' אותיות 'פורץ', והיינו משום שביקש לפרוץ פרצה בישראל (רש"י כג, יד), ואף עלה הדבר בידו בעצת בלעם להחטיא את בני ישראל בכנות מואב.

ב' משמעויות ב' ציפור

והנה, בגמרא (ברכות נו:) אמרו שהרואה ציפור בחלומו ישכים ויאמר "כציפורים עפות כן יגן ה' צבאו-ת על ירושלם גנון והציל פסח והמליט" (ישעיהו לא, ה), שמא יקדימנו פסוק אחר "כציפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו" (משלי כו, ח), שהיא ציפור של גלות. יש כמה תכונות במציאות הציפור. תכונה אחת היא גלות, 'נודדת מקינה', כמו שמצאנו אצל קין "נע ונד תהיה בארץ" (בראשית ד, יב). תכונה אחרת היא מה שאמרו בגמרא (שבת קו:): "תנא דבי ר' ישמעאל למה נקרא שמה צפור דרור מפני שדרה בבית כבשדה" דהיינו שיש לה מדור גם בבית, ולא רק בשדה. עומק הדבר

הוא שלאדם יש מדורים בביתו, אולם כשהוא יוצא מביתו הוא בגלות, כ'ציפור נודדת מקינה'. אולם ציפור דרור דרה בשדה כשם שהיא דרה בבית, וממילא היא לא בגלות גם כשיוצאת מהבית לשדה.

נמצא שצד הקלקול שבציפור הוא 'כציפור נודדת מקינה', וצד התיקון הוא 'ציפור דרור' שדרה בבית ובשדה בשווה.

לפי זה יש להבין את הגילוי של 'ציפור' שהוא שורש לגלות ושורש לתיקון הגלות. בלק בן ציפור הביא את בלעם לקלל את ישראל כשהם לקראת כניסתם לארץ ישראל, שהיא מקומם של ישראל. גלות מצרים היא שורש כל הגלויות, וממילא רצונו של בלק הוא שבני ישראל לא יכנסו לארץ ישראל, אלא יישארו במדרגת הגלות. גם אחרי שיצאו בני ישראל ממצרים, עדיין אין זו גאולה שלמה עד שניחלו את ארץ ישראל, שם יתקיים 'גם ציפור מצאה בית ודרור קן לה'.

בלק בן ציפור ביקש להשאיר את עמ"י במדרגת 'ציפור נודדת מקינה', וכאשר הופכת הקללה לברכה, מתקיים בעם ישראל 'כציפורים עפות כן יגן ה' צבאו-ת על ירושלם גנון והציל פסח והמליט'. מציאות הברכה של 'ציפור' היא 'ציפור דרור' שהבית והשדה שווים בעיניה כאחד. לדידן פירוש הדבר הוא שאותן "ארבעים שנה אקוט בדור" (תהילים צה י) שעם ישראל סבב במדבר, היה בבחינת 'קן לה'. דוגמא לדבר, הגמרא (שבת לא:): אומרת שבהקמת המשכן וסתירתו היה איסור סותר, אע"ג שלא היו בונים במקום הסתירה, שהרי

מקום 'ציפור' באדם

עד עתה נתבארה בחינת 'ציפור' במקום, עתה נבאר מעט את מקומה של 'ציפור' בנפש. הדמיון הראשון לציפור הוא בכח הדיבור, וכמו שאמרו חז"ל (ערכין טז:) שהמדבר לשון הרע יקריב לכפרתו ציפורים, כיוון שהוא פטפט כמו ציפורים, וגילוי נוסף של ציפור בקומת האדם זה ב'ציפורניים'. שורש הבנת הסוגיא בקצרה הוא, שיש את 'עצם האדם' ויש את הדברים ש'מחוברים לאדם'. הגמרא (גזיר נא.) אומרת "כל שבמת טמא, חוץ מן השיניים, השיער והציפורניים". חלקים אלו אינם איברים גמורים באדם, ולכן כל זמן שהם מחוברים לאדם הם מטמאים, אולם אם הם תלושים ממנו הם טהורים.

האיבר הגבוה ביותר בקומת האדם הוא הראש, 'ישראל' נוטריקון 'ראש-לי', ולמעלה מן הראש מתפשטות השערות. עם ישראל נקרא 'אדם', וכנגדו עשוי נקרא 'אדום'. הדרך של עשוי לעלות למעלה מקומת 'ישראל-לי ראש' היא על ידי השערות. בדרך רמז, 'צפור' עולה בגימריא 'עשו', כלומר, הדרך לעלות מעל ל'ראש' היא 'ציפור' שנמצאת למעלה מהכל, והיינו 'עשו'. כך מצאנו שדוקא על עשוי נאמר בנביא (עובדיה א, ד): "אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנך משם אורידך נאום ה'", דהיינו שעשוי נמשל לציפור, אלא שהוא סבור שהוא יגביה עוף מעל לראש, ועל זה מעיד הנביא שעתיד הקב"ה להורידו משם.

ציפור-ציפורניים

אמנם, ישנו איבר שיכול להיות מעל לראש, והוא הידיים. אמנם, עשו השתבח בכח הידיים - הידיים ידי עשו, ויתבאר להלן. בכח הידיים לרדת עד לגובה הרגליים, ולעלות עד מעל

היו נודדים ממקום למקום, כיוון שנאמר 'ויסעו ויחנו' והיה הכל 'על פי ה', נחשבת כל בנייה כבניין 'במקומו הראשון', שכל המקומות הם 'על פי ה'. אם כן, כל ארבעים שנות הנדודים במדבר היו כולן 'על פי ה', וכולן נחשבות כמקום אחד. זוהי בחינה של קביעות, ולא של 'ציפור נודדת מקינה'.

משמעות תיקון וקלקול ד'ציפורי'

נבאר בחינה נוספת בציפור, יש בארץ ישראל מקום שנקרא 'ציפורי'. הגמרא (שבת לג:) מביאה את המעשה ברבי יהודה ורבי יוסי ורשב"י שדיברו במעשיה של מלכות רומי, גזירת המלכות היתה שרבי יהודה ששיבח יעלה לגדולה, רבי יוסי ששתק יגלה, ורשב"י שדיבר בגנותם יהרג. את רבי יוסי ששתק הגלו לציפורי, וזאת משום שיש בחינה מסוימת של גלות במקום 'ציפורי', שהוא כציפור הנודדת מקינה. סנהדרין גם גלתה מבית שערים לציפורי (ר"ה לא.), משום שאחד המקומות בדרך לגלות הוא 'ציפורי', שיש בו בחינה מסוימת של גלות.

לאידך גיסא, ישנה בחינת 'ציפור דרור', וגם היא באה לכלל גילוי בציפורי, עליה אמרו (מגילה ו.) שנקראת 'רקת', "ולמה נקרא שמה רקת, משום דמידלייא כרקתא דנהרא". לפי המהלך הזה ציפורי נמצאת במקום גבוה, וכמו שאמר דוד המלך (תהלים קב, ח): "שקדתי ואהיה כצפור בודד על גג". הגמרא (כתובות קג:) מספרת שכשרבי חלה ונחלש העבירו אותו מטבריה לציפורי, משום שהיא גבוהה ואוירה טוב. נמצא שיש גם גילוי של 'ציפור' שהיא גבוהה, ומצד גילוי זה הפשט בציפורי הוא שיש בה כח שעולה ומתעלה למעלה.

* כוחו של עשו הוא משום שהוא 'איש שעיר'.

[ל-ראש], ומעליו מתנשא עשיו מכח היותו 'איש שעיר', ומקום השערות הוא מעל לראש. אלא שמעל לכח השערות של עשיו, מתרומם יעקב אבינו שהוא חלק כציפורן, והציפורן גבוהה יותר מהשערות.

זאת כוונת הכתוב במ"ש "הקול קול יעקב והידיים ידי עשיו" (בראשית כז, כב), מדין 'ידיים' יש לעשיו יתרון על יעקב, שהרי הידיים עולות למעלה מהראש, אולם למעלה מהכל יש את הציפורניים החלקות.

בדקות, משה רבינו נשא את 'ציפורה' שהיא בת יתרו, וגם בלק היה מבני בניו של יתרו (זוה"ק ח"ג קצו:), א"כ מיתרו יצאו 'ציפור' ו'ציפורה', ונמצאת ציפורה אשת משה עומדת כנגד 'בלק בן ציפור', וזהו כח הציפור להתעלות מעלה, כשם הציפורן היא הגבוהה ביותר בקומת אדם.

הראש. יותר מגובהן של הידיים, יש את מקום הציפורניים, הציפורן מצד עצמה יכולה לצמוח מעבר לשיעור הבשר של האצבעות. מצד כך, כשמגביהים את הידיים למעלה הציפורניים הן החלק שמתגבה יותר מכל ב'צורת אדם'. נמצא שהראש הוא למעלה, והידיים מעל לראש, והציפורניים בולטות מעבר לגבולי הידיים, והן למעלה מהכל.

זוהי גם הבחינה של 'ציפורי' שהייתה גבוהה, והאוויר שלה היה טוב לחולים. גובהה של ציפורי הוא כגובה הציפורניים, שהן מתרוממות מעל לשאר חלקי צורת האדם. זהו התיקון שב'ציפור', וזוהי התרוממותה של כנסת ישראל, ובלק בן ציפור ביקש לקלל את עם ישראל, על ידי שיביא את בלעם עליהם כ'ציפור' שמתרוממת מעל הראש.

להשלמת פן נוסף בסוגיא, חכמים מנו בי"א סממני הקטורת את הציפורן, ופירש רש"י "שחלת דמתרגמינן טופרא שחלקה כציפורן". דברים אלו מתאימים למה שמפורש בתורה שעשיו היה שעיר ויעקב איש חלק, נמצא שכוחו של יעקב הנקרא ישראל הוא עד לראש

פרשת השבוע תשע"ז 018 בלק ציפור
מספר שיעור בקול הלשון 33535265

אוצר האותיות

תיקון חטא בנות מדין

בלק

"וישב ישראל בשיטים ויחל העם לזנות אל בנות מואב, ותקראנה להר לזבחי אלוהיהם ויחל העם וישתחוו לאלוהיהם" (במדבר כה, א).

ג' עבירות חמורות בבנות מואב

מבואר להדיא בפסוק שחטא 'בנות מואב' כולל ב' חלקים, חטא דבנות אל נכר, שהוא חטא דעריות, וחטא דע"ז שהשתחוו לבעל פעור.

רש"י (שם, ב) מבאר את נקודת השייכות שבין ב' חטאים אלו: "כשתקף יצרו עליו ואומר לה השמע לי, והיא מוציאה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה", א"כ נמצאו במעשה זה ב' מתוך ג' החטאים עליהם נאמר 'הרג ואל יעבור'. איסור רציחה לא מצינו בבנות מואב, אולם היה גם לו קיום מצד הקדושה, והיינו במה שאמר הקב"ה למשה רבינו (שם, ד): "ויאמר ה' אל משה קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש וישב חרון אף ה' מ'ישראל". הריגה זו היתה על פי ציווי ה', ועל כן זו הריגה דקדושה.

במעשה פעור ישנם כל ג' העבירות החמורות, בין אם מצד הקדושה (הריגה של החוטאים) ובין אם מצד הקלקול (עבודה זרה וגילוי עריות). והנה, על הפסוק "ויצמד ישראל לבעל פעור" נאמרו בגמרא ב' פירושים: "הנצמדים לבעל פעור - כצמיד פתיל, ואתם הדבקים בה' אלוהיכם - כשתי תמרות הדבוקות זו בזו. במתנייתא תנא: הנצמדים לבעל פעור - כצמיד על ידי אשה, ואתם הדבקים בה' אלוהיכם - דבוקים ממש" (סנהדרין סד). ב' הלשונות נחלקו עד כמה עם ישראל היה 'דבק' בעבודה-זרה דפעור, לחד מ"ד היה זה ממש כ'צמיד פתיל',

הסגור היטב ומהודק, ולחד מ"ד זה היה כצמיד על יד האשה שאיננו דבוק לבשר. על כל פנים חזינו שהדביקות בבעל פעור עומדת 'זה לעומת זה' לדביקות בהקב"ה.

ג' דברים שהעולם עומד עליהם, כנגד ג' עבירות חמורות

אמרו חז"ל (אבות א, ב), "על שלושה דברים העולם עומד, על התורה, על העבודה ועל גמ"ח", ופשוט שכנגד ג' עמודים קדושים אלו עומדות ג' עבירות שהן 'הרג ואל יעבור'. מתוך הסוגיא עולה בפשיטות שג' ענייני העבודה הללו שורשם בדביקות, וממילא ג' העבירות שכנגדן ענייני פירוד גמור, והוא על ידי דביקות בצד הקלקול. הדביקות ברע באה לכלל גילוי במה שנאמר 'יצמד ישראל לבעל פעור'.

במעשה דבעל פעור יש גילוי ברור יותר לרציחה, והוא הריגת זמרי וכזבי על ידי פנחס, שעל אף שגם הוא היה 'מותר', מכל מקום זה לא היה בדרך של 'מיתת בית דין', וכמו שאמרו חז"ל (סנהדרין פב): "אם פירש זמרי והרגו פנחס - נהרג עליו. נהפך זמרי והרגו לפנחס - אין נהרג עליו, שהרי רודף הוא". זמרי לא היה חייב מיתה מצד עצם המעשה, אלא רק מחמת הדין של 'קנאים פוגעין בו'. א"כ מצד עצם הדין, יש בחינה דקה של 'רציחה' במעשהו של פנחס בן אלעזר, עד שבלשון חז"ל הוא נקרא רודף, שכן אם לא היה נקרא 'רודף', לא היה כל היתר לזמרי להרוג את פנחס. נמצא שזהו מעשה שמחד גיסא מותר מדינא ד'קנאים פוגעין בו', ומאידך נחשב כרדיפה, ומותר לנרדף להציל עצמו אפילו בחיי הרודף. מכל מקום, יש חילוק מהותי בין ע"ז וג"ע

היתה ב'עצם' ולא ב'לבושים', וצורת הגילוי לכך בלשון חז"ל הוא שיוצאה ערומה.

פגם בעל פעור הוא 'בעצם'

נמצינו למדים ששורש פגם חטא בעל פעור הוא במה שהיו 'בעצם', דהיינו שהיו דבקים בזה. והנה, צורת העבודה של בעל פעור היא שפוערים לפניו ועושים עליה צרכים, זוהי 'עבודה של פסולת'. עומק העניין הוא שעשיית צרכים היא דבר שהאדם עושה ביחידות ובצניעות, על פי דין הצורה של עשיית צרכים היא ביחידות, עד שנקבע בהלכה שמעיקר הדין הנכנס לבית הכיסא אומר "התכבדו מכובדים" (א"ח ג, א), משום שהמלאכים שמלווים אותו אינם נכנסים איתו לבית הכיסא (ברכות ס: וברש"י שם). נמצא שכנגד בחינת 'יחיד דקדושה' ניצב בעל פעור כ'יחיד דטומאה', והדבק בבעל פעור דבק בקליפת הטומאה שעומדת כנגד 'יחיד'.

העמדת הדברים מאירה סוגיא נוספת: "תנו רבנן: מעשה בסבטא בן אלס שהשכיר חמורו לנכרית אחת, כיון שהגיעה לפעור אמרה לו: המתן עד שאכנס ואצא. לאחר שיצאה אמר לה: אף את המתניני עד שאכנס ואצא. אמרה לו: ולא יהודי אתה? אמר לה: ומאי איכפת לך. נכנס, פער בפניו, וקינח בחוטמו, והיו כומרין מקלסין לו: ואומרים: מעולם לא היה אדם שעבדו לזו בכך", הקילוס הגדול שקילסו את אותו היהודי הוא על שקינח לע"ז בחוטמה. על משיח צדקנו נאמר "רוח אפינו משיח ה'" (איכה ד, ט). בכללות אפשר לומר שהגילוי של משיח הוא בבחינה של אף, ומכיוון שבעל פעור הוא הקליפה כנגד בחינת 'יחיד', היתה התפעלות גדולה אצל כמרי פעור שקינחו בחוטמו של הפסל, שכן נקודת העומק הפנימית ביותר של פעור היא דווקא באף.

נחדד, אין 'יחיד דקליפה' באופן גמור, שכן 'יחיד' יש רק בצד הקדושה והוא 'יחידו של עולם'. אמנם, עד כמה שיש בחינה של

לשפ"ד. ביחס לשפ"ד, גם אם בהריגת זמרי קיימת בחינה דקה מאוד של רציחה, סוף כל סוף יש ציווי ה' 'הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל פעור', והוא צד התיקון שבזה. לעומת זאת לחטאי ע"ז וג"ע לא מצאנו בפסוקי התורה צד תיקון במעשה דבנות מדין, וצריך להבין את פשר החילוק הנ"ל.

עוד יש להבין כי במקום בו מתגלים ג' גילויים שהם בבחינת 'לבושים', בהכרח שיש גם את ה'עצם', שהוא בלתי מתחלק. ה'עצם' בנידון דידן הוא ה'דביקות', בעוד שג' העבירות לכשעצמן הן ה'לבושים'. לפי יסוד זה אפשר לגלות רובד נוסף בדברי חז"ל (סנהדרין קו:): "ותקראן לעם לזבחי אלוהיהן", רבי אליעזר אומר: ערומות פגעו בהן, רבי יהושע אומר: שנעשו כולן בעלי קריין". אין ספק שהליכתן ערומות היתה בשביל לפתות את כלל ישראל, אולם יש בזה גם גילוי של 'עצם הדבר' בלי 'לבושים'.

לפי"ז נבאר עניין נוסף בדברי המדרש: "עשו להם קלעים והושיבו בהם זונות ובידיהן כל כלי חמדה והיתה זקנה יושבת מבחוצ' ומשמרת לילדה שהיתה לפניו מן החנות, כשישראל עוברין ליטול חפץ בשוק זקנה אומרת לו בחור אי אתה רוצה כלי פשתן שבא מבית שאן והיתה מראה לו ואומרת לו הכנס לפניו ותראה חפצים נאים, הזקנה אומרת לו ביותר וילדה בפחות, מכאן ואילך אומרת לו ילדה הרי אתה כבן בית שב ברור לעצמך וצרצור יין מונח אצלה ועדיין לא נאסר יין של גוים נערה יוצאה מקושטת ומבוסמת ומפתה אותו..." (במדב"ר כ, כג).

בפשטות היו גם הזקנה וגם הצעירה לבושות בבגדיהן, אחרת לא היו מתפתים אחריהן, ולפי זה מבואר במדרש שהן לא היו ערומות, שכן רק אחרי שהיה 'בן בית' והיה שותה יין, היתה 'נערה יוצאה מקושטת ומבוסמת'. לפ"ז מה שנאמר בגמרא שיצאו 'ערומות', באו לרמוז לכך שהדביקות של כלל ישראל בבעל פעור

יותר שהתורה היא למעלה מן החיים, יסוד היחידה. סוד היחידה, סוד זה שהוא 'למעלה מן החיים' נתגלה במעשה פנחס שהרגו לזמרי. מכיוון שרדיפה אחרי הבעל ארמית יש לה 'דין רודף', ולרודף והנרדף אין זכות חיים, מתגלה ששורש הדבר הוא בגילוי של למעלה מן החיים.

כשם ש'ואתם הדבקים בה' אלוכם חיים כולכם היום' הוא גילוי של מציאות שהיא למעלה מהחיים עצמם, כך גם הדבקים בבעל פעור קלקלו בנקודה שהיא מעל לעצם החיים. שורש ב' המדרגות הללו הוא ב'כתר-חכמה'. כידוע יש ב' ראשית, ה'כתר' נחשב כראשית, אולם משום שהוא נעלם וסתום לגמרי, יש גם בחינת 'ראשית' במדרגת חכמה, שהיא תחילת הגילוי. רבותינו העמידו את ב' ההבחנות הללו בסוגיות רבות, הדבק ב'ראשית חכמה' זוכה גם ל"חכמה תחיה בעליה" (קהלת ז, ב), זוהי דביקות שהיא בבחינת חיים.

אולם ישנה מדרגה גבוהה יותר, והיא דביקות של אמונה פנימית, דהיינו התבטלות גמורה להקב"ה, הרי שזו דביקות שהיא למעלה מהחיים, ונקודה פנימית זו התגלתה במעשה דפנחס וזמרי.

בזה גם מתברר הדין של 'הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל פעור'. כל מי שעובד ע"ז מתחייב סקילה, ואין זה דין מיוחד לבעל פעור בדווקא, אולם הגילוי של 'הרגו איש אנשיו' הוא גילוי של 'למעלה מהחיים'. ה'נצמד' לבעל פעור נצמד לדבר שאין בו חיים. הרי עבודת בעל פעור היא בצוואה, וכל עניינה של צוואה הוא הפסולת שלא נקלטת בתוך החיים של האדם. מי שנצמד לבעל פעור, בהכרח גם 'נצמד' לדבר שאין לו זכות חיים, ולכן דווקא הנצמדים לבעל פעור נתחייבו במיתה זו של 'הרגו איש אנשיו', שכן מדרגת הצמוד היא זאת ששללה ממנו את זכות החיים.

בפשטות הריגת העובדים לבעל פעור היא עונש על ע"ז, אולם בתפיסה פנימית אין זה

'יחיד' בצד הקלקול, הוא מופיע בבעל פעור. וכך מצינו שמי שעבד את בעל פעור באופן הנעלה ביותר היה דווקא יהודי, שאצלו יכולה להתגלות בחינת 'יחיד דקדושה', אלא שכשנפל בחטא גילה את 'יחיד דטומאה'. כשעם ישראל חטא בבנות מואב ובבעל פעור, היתה בזה יציאת פגם בבחינת 'יחיד דקדושה', ומ"ש 'ישוב חרון אף ה' מ'ישראל' פירושו שהיה הכרח לחזור ולגלות את 'יחידה דקדושה'. גילוי זה נעשה בפועל על ידי פנחס, שלדעה אחת בדברי רבותינו הוא אליהו (זוה"ק ח"ב קצ). שעתיד לבשר על הגאולה האחרונה, שתהיה הגילוי השלם של אותה 'יחידה דקדושה'.

זמרי ופנחס ב' אפשרות הריגה כדין
יש בזה נקודה עמוקה מאוד. בכל 'רוצח נרצח' דעלמא, לנרצח יש זכות חיים ואסור להורגו, והרוצח שנוטל את חייו עושה זאת שלא כדין. לרוצח, לעומת זאת, אין 'זכות חיים', שהרי ב"ד מצווה להורגו, ככל שהיתה רציחתו בעדים והתראה. במעשה דזמרי ופנחס, היה מותר מדינא הן לפנחס להרוג את זמרי (מדין 'קנאים'), והן לזמרי להרוג את פנחס (מדין רודף). אם כן, כשקם פנחס על זמרי היתה זו מציאות שלשניהם 'אין חיים', וזאת מדינא, לפי שכל אחד מהם שהיה נוטל את חיי האחר היה נוהג כדין, ומעשהו היה מותר לכתחילה. אם היה אסור לפנחס להרוג את זמרי או להיפך, היה גדר הדבר שלאחד מהם יש זכות חיים, אלא שהאחר אינו מאפשר לו לחיות, וכדרך 'בן בחירה' הוא נוטל ברשעות ובאיסור את קיום החיים של רעהו. בזמרי ופנחס לא זו היתה מציאות מלחמתם, אלא שניהם היו 'גברא קטילא', ובזה התגלתה מדרגה שהיא 'מעל לחיים'.

ב' מדרגות בתורה - 'בחיים' ו'למעלה מהחיים'

בתורה עצמה יש מדרגה שנקראת 'תורת חיים', "חיי עולם נטע בתוכנו", וגילוי פנימי

משה ולעיני כל עדת בני ישראל" פירש רש"י: "אמרו לו, משה, זו אסורה או מותרת, אם תאמר אסורה, בת יתרו מי התירה לך וכו'". נמצא, שזמרי טען שמשה רבינו אמור להיות ללא אשה, והרי נאמר "ראה חיים עם אשה" (קהלת ט, ט), ואם כן ביקש זמרי שתתקיים במשה רבינו בחינה של מיתה.

נקודת הגילוי שמתבררת בטענתו של זמרי היא תפיסה של 'משה מת', שזהו גילוי למציאות שהיא למעלה מהחיים של משה רבינו. כל סדר השתלשלות המעשים שהביאו את זמרי לכלל חטא ולמיתתו, היו בגלל נקודת ה'מיתה'. חז"ל (סנהדרין פב.) אומרים שבשעה שציוה משה רבינו אל שופטי ישראל 'הרגו איש אנשיו', "הלך שבטו של שמעון אצל זמרי בן סלוא, אמרו לו: הן דנין דיני נפשות, ואתה יושב ושותק? מה עשה - עמד וקיבץ עשרים וארבעה אלף מישראל, והלך אצל כזבי, אמר לה: השמיעי לי!!!". נמצא שטענת שבט שמעון היתה שהם מתים, ומחמת כן לקח זמרי את כזבי אל משה רבינו ותבע ממנו שיחיה בלי ציפורה, ולאחר מכן חטא עם כזבי, ונעשה 'בועל ארמית' שקנאים פוגעים בו, ובזה נעשה פנחס רודף ולבסוף נהרג זמרי. שורש כל העניין הוא מיתה, בתחילה מיתה של בני שמעון, לאחר מכן בחינת מיתה של משה רבינו, ולבסוף מיתה של זמרי עצמו.

זה מה שנתבאר בתחילת הדברים, שבכנות מדין אנו מוצאים את כל ג' העבירות החמורות, ג'ע, שפ"ד וע"ז. סוף בחינת ה'שפיכות דמים' היתה בשעה שהרגו פנחס לזמרי. והנה, היתר 'קנאים פוגעים בו' איננו כהיתר של הפגיעה בשאר חוטאים. כשיש אדם הרודף אחר רעהו או אחר הערווה מותר לכל אדם להורגו. ב'בועל ארמית' אין היתר לכל אדם, אלא רק ל'קנאים', ומאידך אין כל היתר לשאר בני האדם להרוג את הקנאי, אלא רק לנרדף עצמו, משום שעצם הרדיפה אחרי הבועל ארמית היא מצוה.

עונש אלא מציאות, שהדבק בהיעדר גמור מאבד את אפשרות החיים והקיום שלו. צירוף בחינת 'אין חיים' של בעל פעור, מצטרפת לכך שזמרי ופנחס היו מותרים להרוג זה את זה, ומגלה את בחינת 'למעלה מן החיים' שהיתה במעשה הריגתו של זמרי.

ב' מדרגות דביקות ברע

"אמר רב יהודה אמר רב: מעשה בנכרית אחת שהיתה חולה ביותר, אמרה: אם תעמוד ההיא אשה מחוליה - תלך ותעבוד לכל עבודה זרה שבעולם, עמדה והלכה לכל עבודה זרה שבעולם. כיון שהגיעה לפעור שאלה לכוזרים: במה עובדין לזו? אמרו לה: אוכלין תרדין, ושותין שכר, ומתריזין בפניה. אמרה: מוטב שתחזור ההיא אשה לחוליה, ולא תעבוד עבודה זרה בכך" (סנהדרין טד.).

בפשטות היא העדיפה לחזור לחוליה משום שהיא קצה בצורת העבודה של בעל פעור, אולם בדקות אפשר לומר שהאשה הבינה שאם תעבוד את בעל פעור היא נדבקת בהיעדר, בדבר שהוא עצמו היפך החיים וכל עניינו גילוי של מיתה. שורש הארה זו היה אצל פנחס וזמרי, והוא המגלה שיש קומה מעל ל'קומת החיים', והיא קומת האמונה הפשוטה והתמימה, בה מתעלים מעל לבחינת החיים.

אשר על כן, דוקא במעשה זה 'נשתכחה הלכה ממשה רבינו'. כל מהותו של משה רבינו היא גילוי 'תורת משה', כשחטא זמרי בדביקות בבעל פעור, ארעה בחינה של 'מיתה' בתורת משה רבינו, והיינו שכחת ההלכה. ואמנם לדורות עולם נקרא מקום קבורת משה רבינו "מול בית פעור" (דברים לד, ו).

המיתה של משה רבינו היא גילוי של 'זה לעומת זה' כנגד הפעור. המהות של פעור היא 'מיתה דקליפה', ו'נתעלמה ממנו הלכה' הוא גילוי של 'למעלה מחיים דקדושה', והיינו אורו של משיח. תדע שכן הוא, שהרי על מעשהו של זמרי "ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני

ביאור התיקון שברציחה שהתגלה בזמרי

מעשה אפשר לפרש מדוע דווקא ברציחה התגלתה בחינת התיקון והקדושה, בעוד שבע"ז ובג"ע לא נתגלתה בחינת הקדושה שבהם. 'רציחה דקדושה' פירושה מציאות של דבר שהוא 'למעלה מהחיים', וזהו שורש תיקון כל עבירת בעל פעור. כנגד ה'דביקות' בצד הטומאה יש 'דביקות' בקדושה, והיא 'למעלה מן החיים', וזהו הגילוי של רציחה ע"י 'קנאים פוגעים בו'. ביתר ביאור, מכיוון שהתגלה אצל פנחס בחינת התיקון של 'למעלה מהחיים', והיינו תיקון על ידי בשר ודם, יש גם תיקון ל'שפיכות דמים', מה שא"כ בע"ז וג"ע, שלא היתה התעוררות תיקון על ידי משהו מכלל ישראל.

על מנת להבין את גודל הקלקול שהיה בכלל ישראל, יש לעיין בדברי המפרשים על 'הרגו איש אנשיו'. רש"י מפרש "כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים, ודייני ישראל שמונה ריבוא ושמונת אלפים". נמצא, שההרוגים מתוך כלל ישראל הם כמעט מאה ושמונים אלף, שהם יותר מרבע ממניין הגברים מבני עשרים עד בני ששים. הרמב"ן תמה איך יתכן שהיו חוטאים רבים כל כך, אולם ביטל דעתו לדברי רש"י, משום שמצא מפורשות בירושלמי כדברי רש"י.

אם כן, דין 'הרגו איש אנשיו' היה גילוי רחב מאוד של מיתה ככנסת ישראל. על אף שזה לא היה כמו 'חטא המרגלים', בו נתחייב כל עם ישראל מיתה מגיל כ' עד גיל ס', אולם זוהי גזירת מיתה רחבה מאוד בכלל ישראל. זהו כוחו של 'פעור', שהוא בחינת דביקות במיתה. כשבלעם הולך לארצו, הוא אומר "ועתה

הנני הולך לעמי לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים" (במדבר כד, יד), ופירש רש"י לכה איעצך מה לעשות, ומהי העצה אלוקיהם של אלה שונא זימה הוא, כדאיתא בחלק, תדע שבלעם הציע זו להכשילם בזימה שהרי נאמר הן הן היו בבלעם. לפי רש"י הפסוק לכאורה לוקה בחסר, שכן 'לך איעצך' היינו עצת בלעם להכשיל את כלל ישראל בבנות מואב, ו'אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים' הוא עניין אחר לגמרי.

אבל בעומק למשנ"ת העצה הזאת של פעור היא עצה של אור אחרית הימים, הגילוי של האחרית הימים זה האור של משיח צדקנו, אור השלם של ההתדבקות וההתכללות ביוצרנו. עצתו של בלעם, היא כמובן מצד הקלקול, אולם בשורשה היא עצה של 'מעבר לחיים', של 'דביקות במיתה'. בלעם ביקש להביא את כלל ישראל לדביקות במיתה מכח בעל פעור, אולם שורש המציאות של 'מעבר לחיים' הוא האור של עתיד לבוא, בו תהיה דביקות גמורה בהקב"ה. בלעם הוא זה שמבקש "תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו" (במדבר כג, י). מדרגת 'ישרים' היא "האלוקים עשה את האדם ישר" (קהלת ז, כט), ובלעם ביקש שמיתתו תהיה באותה בחינה של 'ישר' כמו שהאדם נברא, והיינו שלימותו של העתיד לבוא, כשתבטל קליפת פעור, ותתגלה דביקות השלימות של הנבראים ביוצרים.

פרשת השבוע תשס"ו 035
בלק מיתה דקדושה
מספר שיעור בקול הלשון 1131181

סוגיות במחשבה בלק

שבנפש, ודו"ק היטב. וזהו עומק מ"ש (נזיר, נג, ע"ב) א"ר יהודה אמר רב, לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמן, שמתוך שלא לשמן בא לשמן, שבשכר מ"ב קורבנות שהקריב בלק הרשע (שלא לשמה), זכה ויצאה ממנו רות. ורות שורש משיח, שהוא סוד ושורש נקודת הלשמה. ונקודת לשמה זו הייתה גנוזה בבלק שהיא היא נשמת רות.

וז"ש (סוטה, מז, ע"א) בשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק מלך מואב זכה ויצאה ממנו רות, שיצאה ממנה שלמה (שלמה - לשמה), שכתוב ביה (מלכים, א, ג, ד) אלף עולות יעלה שלמה. והיינו אלף דייקא, בבחינת חזרת מנין אלף (מלשון אלפים), לבראשית, לאל"ף. וסוד הראשית, סוד האל"ף, הוא הוא סוד הלשמה, והבן.

ובהוריות (י, ע"ב) אמרו, מ"ב קורבנות הקריב בלק כדי שיתרצה האלקים לקלל את ישראל (עיין מהרש"א שם), וזכה ויצא ממנו רות. שיצא ממנה דוד שרוויהו לקב"ה בשירות ותשבחות, כמ"ש רש"י (שם, ד"ה יצאה). והיינו שמקללה יצא הברכה, שירות ותשבחות לקב"ה, וזה כבר נגלה בקללה שבקש בלק לקלל את ישראל, ויהפוך ה' את הקללה לברכה. ובמקום השלא לשמה שייך ברכה וקללה, אולם בנקודת הלשמה שייך רק ברכה, וזה שורש "ויהפוך", ודו"ק.

בלק נקרא כן מלשון שבא ללוק דמן של ישראל. עיין פסיקתא זוטרתא בריש פרק בלק. ובעל הטורים (במדבר, כב, ב). וזהו בלק, בא-לק. עוד נקרא בלק, מלשון מבוקה ומבלוקה. עיין שער הפסוקים (בלק). ולקוטי תורה (שם) וז"ל, ונקרא בלק על שם שכולקין ומבקעין וכו', עכ"ל, עיי"ש סודם של דברים, מהי מהות בליקה זו.

ואמרו (ברכות, יב, ע"ב) בקשו לקבוע פרשת בלק בק"ש, ומפני מה לא קבועה, משום טורח צבור. והטעם שבקשו, מפני שכתוב בה (במדבר, כד, ט) כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו, כמ"ש. ופירש בשפתי צדיק (ויחי) וז"ל, משמע שכוונת הכריעה תחת עול שמים, עכ"ל. וזהו מהות ק"ש, קבלת עול מלכות שמים. ועיי"ש בפרשת בלק.

וביאר בריססי לילה (אות מ) וז"ל, דגם בשעת שכיבה ושינה הוא כארי, כטעם אני ישנה ולבי ער, שע"ז אמרו רז"ל (שהש"ר, ה, ב) דהקב"ה לבן של ישראל, וה' יראה ללבב, אין מסתכל אלא לנקודה זו שבלב, עכ"ל. עוד כתב שם (אות מד) וז"ל, דבקשו לקבוע פרשת בלק בק"ש, היינו לכוונה זו, שאף פושע ישראל בכלל אחדות האומה ויש להם חלק בה' אחד ונבדלים מעמים כאמור, עכ"ל.

והבן שנקודה זו היא סוד ה"לשמה", כי כל פגמי הנפש אינו אלא בנקודת ה"שלא לשמה"

מדור
רל"א
שערים

צירוף
ב-ל / ב-ק / ל-ק

ב-ל

ביום אכלך ממנו מות תמות. ומעשה זה הוגדר בחז"ל, היא שפכה דמו של עולם.

והנה יש רציחה בפועל, ויש אביווריהו, מלבין (לב - ן) פני חבירו, הנקרא עלב. ע-לב. והנה אמרו, עשרה דורות מאדה"ר עד נח וכו', אולם במקום שיהא תיקון הלב, נעשה קלקול כמ"ש ויתעצב ה' אל לבו. וכתוצאה מכך נעשה מבול. לב-מו. ועיקר גזר דינם לא נחתם אלא על הגזל, היפך צדקה-נותן. גזל כולו מקבל, קבל, לב-ק, שהוא בחינת בלק אותיות קבל, כנודע. ותולדת כך נעשה הסבל הגדול בעולם כמעט לכל יושבי תבל. סבל, לב-ס. וחל על עצם העולם הנקרא תבל. לב-ת. כלומר על עצם שורש העולם הנקרא לבו של העולם, כמ"ש חז"ל שיש במקום לב, כמ"ש דברו על לב ירושלים, זהו לבד דתיקון. וכתבי תולה ארץ על בלימה, לב - ימה, והוא שורש לבו של העולם. ולב דקלקול שבעולם הוא בבלי, לב-ב. ובנפש זהו בלק, בל - יעל.

ואחר עשרה דורות בא אברהם לתקן זאת. ולעומתו בלק, בל - עס, כמ"ש במסכת אבות. ועיקר הפסולת היוצאת לתרבות רעה ביום מיתתו הוא עשו, בחינת אדם בלק, היפך אדם, אדום, בלק, לב-עלי. ושורשו הוא מזרעו של בתואל, לב-תאו. ולעומתו יעקב נושא את בלהה, לב-הה, תחלת תיקון הלב. ובשבטים עיקר התיקון לכך, זבולון, לב-זון, זון ר"ת זכר ונקבה, תיקון אחדותם. והמתנגד ליעקב לבן, לב-ן. שהוא נבל כנודע, ופסולתם של אלו בבחינת זבל, לב-ז. ושורשם נחש, פורץ גדרו של עולם, פורץ את הגבול, גבול, לב-גו, פורץ את הלב.

ושלמות התיקון בבנין המשכן ע"י בצלאל, וכל חכם לב. בצלאל, לב-אצל. ובכניסה לא"י ע"י כלב, לב-כ. ובמצות יובל הנוהגת בארץ, יובל, לב-ו. ושורשו יום החמישים של מתן תורה, במשך היובל המה יעלו בהר.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אביאל, אבימלך, אבל, אבשלום, אהליאב, חלב, זבל, חבל, לבן, אלגביש, אלישבע, בבלי, בדלח, בהלה, בלק, בעל, ברזל, בתולה, גבל, גבול, בגלל, בבלי, בול, זבולון, בחל, חלב, כלב, בל, בלל, לב, יובל, יבול, לבש, להב, בלהה, בלה, בלט, בלקם, בלשאצר, בלתי, סבל, בצל, בצלאל, בישל, גבעל, גבריאל, גבלה, הבל, מבול, לבנון, נבל, איזבל, בתואל, גבול, לביא, עיבל, קבל, שביל, שבלים, תבל, יבלת, בלק, מהיטבאל, מלבן, עלב, שבלול, בטל, בלג, בלימה, בלק, בלם.

רבותינו לימדנו (מבואר היטב בעץ חיים) שמדרגת לב שורשה ל"ב נתיבות חכמה עליונה שבראש. הנקראת בלימה, לב - ימה, והיינו י' ספירות וככ' אותיות גימט' לב, כמבואר בספר יצירה. וכאשר הארה זו מתפשטת לתוך גופו של האדם נעשה "לב". וכאשר ח"ו אינה מתפשטת, אזי זהו בחינת "בל", לשון שלילה. וזהו בול, בל - ו, לשון בלה, בלתי. וכן בלק, בל - ע, אור שאינו מתפשט אלא נשאר בלוע במקורו.

הארה עליונה זו היא ממדרגת הלובן העליון. לבן לב-ן. כמבואר בדברי רבותינו. וכאשר הארה זו מאירה אצל נקבה נעשה במקום הלב, מקום דדיה, חלב, לב-ח. ומדרגת חלב מקשרת את הולד לאמו, ללובן העליון, ללבה של האם. חלב אותיות חבל, שהחלב נעשה חבל המקשר בין הולד לאם. ומכאן נעשו האם והולד בלולים זה עם זה, בלק, בל - ל. ונגלה אצל בלהה, בל - הה, שיפחת רחל, שנולד בנימין ומתה רחל, וגידלה בלהה את בנימין כאמו, ואף דאגה לחלב בעבורו. ובעומק הכח המקשר הוא ה"לב" כנ"ל. וכאשר מקיא חלב שינק משדי אמו, זהו בחל. וזהו ביטול של החלב, בטל, בל - ט.

וכשם שהוא הכח המקשר בין הולד לאמו, כן שורש כח ההולדה, "זכר" ונקבה" שורשו חיבורם בלב. והוא בחינת בעל, לב-ע. כי תחילת החיבור הוא בחינת חיבוק, אח"כ נישוק, ואח"כ חיבור גמור, ומקום החיבוק במקום הלב, חיבור לב אל לב, זהו מהות עומק החיבוק. ועיקר החיבור בין בחור לבתולה. בתולה, לב-תוה. ובמלכי אדום הנזכרים בפרשת וישלח, ז' ראשונים שבהם לא הוזכר נקבה בהם. ובמלך השמיני (בחינת חלב, לב, ח, כנ"ל) הוזכרה אשתו ושמה מהיטבאל, לב-מהיטא. ובו לא כתוב מיתה, כי היה חיבור במדרגת לב. וזהו בדלח, לב - חד, לב מחובר, לב אחד, ובבדלח מונח כח הצירוף והחיבור.

והנה תולדות ראשונים שהיו בעולם, קין והבל, הבל, לב-ה. כי בהבל נתגלה חיבור הלב של אדה"ר וחוה ונגלה חיבורו של הבל אל ליבה של חוה. וכאשר קם קין על הבל והרגו, ביטל חיבור הלב. ובשעה זו נתחדשה אכלות בפועל ראשונה בעולם. אכלות, אבל א-לב. בבחינת טוב ללכת אל בית האבל וגו', והחי יתן אל לבו. אבל אל-לבו. ואבל אין לו פה, בבחינת מש"כ 'מבליגייתי עלי יגון', בל - ג, ליבא לפומיה לא גליא מכח הבלגה. ובבחינת בלם, בל - ס, בולם פיו. ושורש אכלות זו נעוץ בחוה שנתנה לאדה"ר לאכול מעץ הדעת, שעליו נאמר

ב-ק

ושורש לתפיסת היזק זה נקרא עקרב, רע-קב, שקשה מנחש כמ"ש בברכות, מפני שנוגע בשורש נקודת הקב. והוא בחינת קבה, לשון קללה, כי המקלל מקלל את שורש הקב שבדבר. ובעיקר דבר זה מתגלה אצל בלק קב-ל, שבקש לקלל את בני ע"י בלעם. וכן סופו של אות מעשה ע"י עצתו של בלעם לפתותם בעריות נעשה בקובה, דייקא. ואחריתו כמעט של כל אדם מיתה, קבורה, קבר, קב-ר. כי שם מתכלה ע"ד כלל, ונשאר רק בחינת קב שבו, רקב עצמות. רקב, ר-קב. ומה שקנא בזולתו נרקב, ומה שנשאר זהו רק חלקו עצמו, אדם רוצה בקב שלו, ומה שרצה בט' קבים של חבריו נרקב, ונעשה בוקה ומבולקה, מלשון קב. ובחינת היזק זה נקרא קטב מרירי, קטב, קב-ט. ועיקר הרחבתו של אדם ע"י אכילתו, ובית קיבול האדם הוא הקבה (וקורקבן). קב - ה, קב - ורקן, וכאשר האדם מת אין הרחבה של קבה, ונשאר רק קב כנ"ל.

ולעת"ל כתיב "אז יבקע כשחר אורך" יבקע, קב-עי. אותיות יעקב כנודע, שנולד מרבקה, הר-קב, ותחילת הארה זו, כשחר אורך, הוא בבחינת ברכ, ר-קב, שיחזור ויאיר הארת הקב (מתוך עצם הלוח) ועי"כ יחזור ויתרחב מתוך חלקו שלו דייקא. ומה שהשתא נתגלה בדור ההפלה מצד הקלקול שמצאו בקעה, בקע, קב-ע, ושם נחלקו לע' לשונות, קב-ע, לכל אחד יש קב לעצמו, אולם לעת"ל כתיב אז אהפוך את העמים לשפה ברורה, כולם יתאחדו יחד.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבק, בקש,

קב, קבה, דבק, קבץ, קבר, בזק, בקע, בקעה, בקר, קרב, קרבן, בוקה, בקע, יעקב, יקב, בלק, בצק, בקבוק, בקי, קרוב, ברק, נקב, נקב, חייב, קטב, קצב, רבקה, רקב, חבוק, קבל, קשב, עקב, עקרב, קבה, קורקבן, בדק, בהק.

אמרו חז"ל בפרק המפקיד, אדם רוצה בקב שלו יותר מתשעה קבים של חבריו. והיינו שהמדרגה שלו הוא מדרגת "קב". וזהו מקום הבית קיבול שלו, קב-ל. וכל מה שמקבל נכנס לתוך לתוך קב זה, וקב זה מתרחב לפי רוב השפע, ושפע זה נקרא בהק, בק - ה, הארה המתפשטת. ומילוי של הקב הוא ע"י בחינת קבץ, כי כח הקב מקבץ את החלקים ומקרבם זה לזה. קרב, קב-ר. וקרבתם של החלקים זה לזה ע"י הקב, הוא בחינת חבק, ח-קב, שהם חבוקים וקשורים זה לזה. ויתר על כן נעשים דבוקים זה לזה דבק, ד-קב. ונצרך בדיקה את מה לדבק ואת מה לא לדבק. בדק, בק - ד. ודבר זה ביחוד בעיסה הנעשית מקמח ומים שמתאחדים זה בזה ואזי נקרא שמו בצק, צ-קב. והוא בחינת חבוק, קב-חוק, שעליו אמרו בשלהי מדות, בא חבוק והעמידן על אחת, וצדיק באמונתו יחיה, והכח להגיע לאחת הוא מכח הקב. ותנועת הכח לדבק זה עם זה הוא בחינת בקש, קב-ש, הביקוש מצרפם. וזהו סוד הקרבן, קב-רן. קרוב חלקים זה לזה.

ודבר זה מתגלה בענבים שמקום סחיטתם נקרא יקב, י-קב. כי הענבים צורת אשכול, ודרשו בתמורה, איש האשכולות, איש שהכל בו. כצורת אשכול שמתחיל לעילא בריבוי, ולמטה במקום סופו, עקבו, נעשה מאוחד, אחד. יקב, נודע, ר"ת, יחוד - קדושה-ברכה. והוא בחינת יעקב, יע-קב, שמקום העקב, מקום הפרוד, מאחד הכל, בחינת י - עקב, שבעקב כל ה' מתאחדים, בחינת "האספו, ואגידה לכם את אשר יקרה אתכם באחרית הימים", והיינו שבאחרית יהיה "האספו".

ו"שורש" צורף זה מתגלה במקום הצר ביותר, צואר, צר-אור, ששם הכל מתאחד. והוא בחינת בקבוק, קב, קב-ו. צואר הבקבוק כנודע. והוא בחינת הקשבה, קשב, קב-ש, שהמקשיב מחבר כל מה ששומע לנקודת התמצית, לקב שבדברים. וכאשר זכר משפיע לנקבה, נקב, נ-קב, הוא משפיע לקב שבה, הנקראת נקודת ציון. ולהיפך כאשר רוצים לבטל דבר ולהזיקו, נוגעים בעצמיות שבדבר שהוא בחינת קב, וזהו בלק קב - ל, שבא לפגוע בקב של ישראל.

ל-ק

ושוורש לק). וזהו משקל, מש-קל, שוקל חלק לעומת חלק.

והיפוכו, קהל, קל-ה, והוא קיבוץ כל החלקים יחדיו. וכן קלע, קל-ע, שקלע הקב"ה לחוה, כמ"ש חז"ל, וקלע המקבל, כנ"ל, שהוא קיבוץ חלקים וחיבורם, היפך עקל - קלע, ודו"ק. וכן מלקחים, קל-מחים, נעשה בהם חיבור ב' החלקים. וזהו בחינת קלח היפך חלק. והחלק מתהפך לחלק, בבחינת יעקב איש חלק. והיינו שכל החלקים מצורפים יחד, ונגלה ביעקב שבו כלולים כל י"ב שבטים יחד. בחינת חלקלק, חלק-קל, והיינו שדבר שאינו חלקלק קשה להרכבה, לעומת החלקלק נח להתמזג עם זולתו. וזהו לקט, לק-ט, צירוף הנפרדים. וזהו בחינת קול, קל-ו, והיינו שקל להתערב קול עם קול אחר. והוא משורש קהל, כי דרך השירה ששורשה שירת הלויים, ע"י ריבוי בחינת קהל, שקולם מתמזג יחד. וזהו קלס, קל-ס, שמתוך כך עולה קלוסו של מקום כי האחדות ראויה לשבח לאחר.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אליקא, אליקים, אלקום, אלקטה, אלקנה, קעילה, אלתקא, אשקלון, הקהל, קלשון, חלקה, חלקלקות, בלק, מחלקות, מלקחים, מקהלות, מקל, משקל, עמלק, קלקל, קהל, קהלתה, קלעים, קללה, קלחת, קלחת, קלע, קעילה, שקל, דקלה, דלקת, אלקשי, קטל, דליקה, קול, חלקה, קדמיאל, לקח, לקש, מלקוח, מלקק, מקלט, קבצאל, משקל, נקל, קהל, קהלת, קללה, עקלקלות, עקלתון, אלקנה, אלתקה, ילקוט, יקבצאל, עמלק, מתלקחת, ציקלג, מלקחים, חלקיה, סקל, יקתאל, קטל, קלס, לקח, לקט, קלי, מבלקה, מלק, מלקחיה, מקבילת, קהלתה, נקל, מקבצאל, קדמיאל, קיקלון, קל, קלוט, קלון, מלקוח, לקיש, לקח, קעילה, חדקל, חלק, חלקיה, יחזקאל, ילק, יקותיאל, לקוח, קהת, יקתאל, חלקלקות, אליקים, קדמיאל, עלוקה, קבל.

חלק, ח-קל. קל במשקל היפך כבוד. וכן היפך חשוב, כבוד, בלשון חז"ל קל שבקלים, ועוד.

ובחינת קל היפך כבוד, הוא בחינת בלק, ב-לק, ששכר את בלעם לקלל את ישראל, קלל, קלל. כי המקולל נעשה קל. וכן כל דבר שנתקלקל, היינו שנעשה קל ואיבד את חשיבותו. וזהו מלקות, ונקלה אחיך לעיניך, נעשה קל, מלקה, מה-קל. ומכים ע"י מקל, מ-קל. ועיקר גילוי קלקול זה בעמלק, עמ-לק, שכל היותו ליצנות היפך כבוד.

ובעומק חשיבות הנברא בהיותו "ישר", כמ"ש אלקים עשה את האדם ישר. וכאשר מאבד ישרות זו נעשה קל, ודו"ק. וזהו דרך עקלתון, עקל, ע-קל. וזהו עלוקה (משלי, ל, טו), קל-עוה. ופירש בצרור המור (בראשית, יח, לג) וז"ל, עלוקה הוא שטן, הוא דרך עקלתון המעוות (כנ"ל, עלוקה, קל-עוה) אדם בריבו, עכ"ל. וכמ"ש (ישעיה, כז, א) לויתן נחש עקלתון. וכאשר מאבד היושר ודבק בעקלתון, זהו מיתה, קטל, קל-ט. וזהו חיוב מיתת סקילה, סקל, ס-קל. ודו"ק. וסקילה חמורה מכולם לרבנן, ולר"ש שריפה חמור מכולם, כמ"ש בסנהדרין. שרף, ע"י דלקה, דלק, ד-לק. וכן נעשה קלי, קל-י. והאש מתלקחת, קל-מתחת. והיינו שהוא חמור מכולם ועושה הנשרף קל מכל ד' מיתות. וזהו דין עיר מקלט, קלט, קל-ט, שקולט את מי שרצח ונתחייב מיתה. והיינו שקולט את מי שנעשה קל. והבן שמצד הכובד, הקל עולה, ומצד הכבוד, הקל יורד. ודו"ק. וזהו שריפה - עולה, סקילה - יורד. כי המת יורד וכאשר מתכפר עונו ע"י מיתתו עולה.

וכן כאשר מחלק דבר, חלק, ח-לק, נעשה קל, בלתי חשוב ביחס לשלם. ועיקר כח זה נגלה בנקבה שנבראה מחלק של הזכר. והיא בחינת מקבל, קבל, קל-ב. וכן כלב המלקק (שופטים, ז, ה), מל-קל, שדרך הכלב לקחת מעט מן המשקה ולשתותו. וכן ארבה, ממין ילק, י-לק (עיין חשק שלמה, השורשים, שורש קל

מדור קבלה

בלבביפדיה קבלה
בלק
מילון ערכים בקבלה
בלק

בלבביפדיה קבלה בלק

אור א"ס

כתב במגיד מישרים (בלק) וז"ל, בלק ומואב חשיבו דלא הוי חד יחיד ומיוחד דשליט על כולא, אלא חשיבו דאינון סטרינ דאינון מתדבקין בהו הוי שלטא עלמא, עכ"ל.

צמצום

גבול. ואמרו (מד"ר, כ, טז) מה ראה (בלק) לקדמו (לבלעם) לגבולין, אמר הגבולין הללו שנקבעו מימי נח שלא תכנס אומה בגבול חברתה, אלו באין לקלקל, והיה מראה לו האיך פרצו ועברו גבול סיחון ועוג.

כתיב (נחום, ב, יא) בלקה ומבלקה וגו'. ופרש"י, "מפורצת בחומותיה". ובאבן עזרא (שם) פירש וז"ל, מבולקה - כמו שממה, עכ"ל. וכתב הרד"ק (ספר השורשים, ערך בלק) וז"ל, פירש בו הר' יונה, חרבה מבלי יושב וכו', ואמר עוד אבלק"ת, א"ל בא"ב, ר"ל מסגרת השער, עכ"ל.

קו

קו גימט' דבק, וזהו מדרגתם ישראל, שדבוקים בקב"ה. וכמ"ש (מדרש אגדת בראשית, פרק טו) ואמרו רבותינו בשם ר' יהודה בן פזי, בשעה ששלח בלק אחר בלעם לקלל את ישראל, א"ל בלעם מה אתה עושה, אתה רוצה ליגע בהקב"ה שהוא עמהם כשני אנשים שהם מדובקים זה בזה, אם יבוא אחד ויכה את אחד מהם לא כאילו שניהם הכה, כביכול הקב"ה מדובק עם ישראל.

חוט א"ס. ועיין חולין (יט, ע"א) "בילק". ופירש בפסקי רי"ד (שם) וז"ל, ר' יוסי קורא "בילק", שרוצה להתיר מלא החוט על פני רובה אע"פ שהגרים המיעוט בחוץ, עכ"ל.

עיוגולים

אמרו (סוטה, מז, ע"א) וא"ר יוסי בר חוני, רות בתו של "עגלון" (לשון עיגול) בנו של בלק היתה, עיי"ש שיצאה ממנו בזכות שהקריב בלק מ"ב קורבנות.

וכן בלק שכר את סיחון ועוד "שישמרוהו". עיין עץ הדעת טוב (בלק), ומקורו במד"ר (כ, ב).
יושר

כתיב (במדבר, כג, כז) ויאמר בלק אל בלעם לכה נא אקחך אל מקום אחר אולי "יישר" בעיני האלקים וקבתו לי משם.
שערות

לשון שער של כניסה. וכתב במגלה עמוקות (פנחס) וז"ל, שאו מרום עינכם (ר"ת שמע) על סוד שמע שרצה בלק ובלעם מלעבור על ק"ש ולעקור כ"ה מתאריה אינון כ"ה שערם עליונים, עכ"ל, עיי"ש.

אזן

כתיב (במדבר, כב, לו) וישמע בלק כי בא בלעם. וכתיב (שם, כג, יח) וישא משלו ויאמר קום בלק ושמע האזינה עדי בנו צפור. ובפסיקתא (בלק) אמרו, וירא בלק - יש ראייה שהוא שמיעה, כגון וכל העם רואים את הקולות, וכן שמע בלק וכאלו ראה בלק. ובדרך רמז, כתיב (ישעיה, נח, ד) להשמיע במרום קולכם, ר"ת בלק.

חוטם

כתיב (במדבר, כד, י) ויחר אף בלק אל בלעם. ואמרו (ילק"ש, במדבר, כב, רמז תשס"ה) כיון שלא הצליח בלעם, התחיל בלק חורק שניו, רשע יראה וכעס זה בלק. ובתיקון, כתיב (שמות, ל, כג) קח לך בשמים, ר"ת בלק.

פה

בלק בן צפור, צפור, כוחה בפיה. ועיין זוה"ק (ח"ג, קפד, ע"ב) כיצד היה פועל עם הצפור, וזה הלשון שם, נטיל צפור, מכשכשא בעשבא, מפרח באוירא, עביד עובדין ולחיש לחישי וכו', עיי"ש. ועיין עמק המלך (שער יד, פרק קיא). וז"ל שער הפסוקים (בלק) נקרא בלק בן צפור, ע"ש חכמתו שהיה קוסם ע"י צפור אחת. הגה"ה א"ש, אני פרשתי בזוהר כפי דבריהם, כי בן

צפור, ירצה דדריש כן מלשון בינה, שהיה מבין חכמתו באמצעות אותו צפור הנקסם, עכ"ל.

עינים - שבירה

לשון פרוד ושבירה. וכמ"ש (נחום, ב, יא) בוקה ומבוקה ומבולקה ולב נמס ופק ברכים וחלחלה וגו'. לשון שממה, כמ"ש המפרשים שם. בלק, קב-ל, סוד ק"ב חרובין. וכתב ר' גרשום (חולין, יח, ע"ב) וז"ל, בלק לשון מבולקה, דבר המתקלקל, עכ"ל. ועיין רש"י (סנהדרין, צח, ע"ב, ד"ה אלא חילק ובילק).

ובדרך רמז, כתיב (מלכים, ב, ה, ח) למה קרעת בגדיך, ר"ת בלק.

עתיק

בלק אמר (במדבר, כב, ד) כלחך השור את ירק השדה. שעוקרו משורשו, והיינו מעתיק, ודו"ק, שעתיק עוקר ומעתיק הדבר משורשו.

אריך

כתב הרמ"ע מפאנו (מאמר צבאות ה', ח"א, אות יט) וז"ל, ויעקב עם סיוע המטה השלמה זכותא דרבים, מגיע בגובה קומתו לגרגרת אריך, אשר שם משה מלגיו יעקב מלבר. וכן בקליפה, בלעם מגיו בלק מלבר, עכ"ל, עי"ש.

וז"ל שער הפסוקים (בלק) ונמצא כי בחינת האורות דאימא, שהם חלק המגיע אל שתי עקבים עצמם דלאה, "הבולקים" ונכנסים תוך ראש רחל, מה שיוצא מהם לחוץ אל החיצונים, הוא נקרא בלק, אחת כפי הבנת הלשון, כי העקבים ההם בולעים ובוקעים ראש רחל, ונכנסים בתוכו, ואינם יוצאים אלא ע"י בליקה הנזכר, וזהו בלק, עכ"ל.

ואמרו חז"ל (ילק"ש, במדבר, כב, רמז תשס"ה) וירא בלק - עליהם נאמר תחשכנה עיניהם מראות.

אבא

כתיב (במדבר, כב, ד) ובלק בן צפור מלך ל"מואב" בעת ההיא. מואב, מ-אב.

ובזוה"ק (ח"ב, יז, ע"ב) א"ל ר' יצחק, בלק מכשף גדול היה, וכן דרך המכשפים לקחת הדבר שאין בו חשדא, וכן אין מזכירין לעולם שם אביו של אדם, אלא שם אמו, דבר שאין בו חשדא.

ובזוה"ק (ח"ג, קצו, ע"ב) אמרו, וירא בלק בן ציפור - וכי מאי שנא דאדכיר שמא דאבוי משאר מלכין, אלא יתרו (נקרא צפור שבתו צפורה) אתמשיך ואתעבר מן ע"ז ואתא לאתדבקא בישראל הוא ובנוי, וכל עלמא נידוהו ורדפו אבתריה, בלק מבני בנוי הוה ואתעבר מארחא דאבוי, עי"ש. ובתנחומא (בלק, יג) אמרו שניהם (בלעם ובלק) היו עושין עצמן גדולים מאבותיהם. אמרו (תנחומא, מצרע, א) מן ארם ינחני בלק מלך מואב, מן הרמים הייתי ממחיצת האבות הנחני בלק וזרקני לגיהנם.

אמא

מלכות אמא, תבונה, לאה. וכתב בעמק המלך (ש"ד, פרק קו) וז"ל, בלק היה מקומו למטה בין רגלי לאה לראש רחל, מקום עזא ועזאל, עכ"ל, עי"ש. ועיין עץ חיים (שער לח, פ"ג, מ"ח). ועיין שער הפסוקים (בלק) וז"ל, ובלק הוא בנו (של יתרו) נמשך ממנו כנזכר, והוא מאימא, אשר ממלכות שלה שבה נעשת לאה, עד העקבים שלה. והנה הארות היוצאות מאורות דאימא שבו"א אל לאה, הם ד' מוחין, ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, ושרשם נשארים בז"א, והמלוים לבד יוצאים אל לאה, כנודע כי הנקבה רמוזה במלוי השם. והנה ד' מילוים הנזכרים עם ד' כוללים שלהם, הם בגימט' בלק, כי בהם היה נאחז בבחינת תרין עקבים דלאה הבולקים ראש רחל, עכ"ל.

ז"א

ילד. ואמרו (סוטה, מז, ע"א) א"ר חנינא, בשביל מ"ב קורבנות שהקריב בלק מלך מואב הובקעו מישראל מ"ב ילדים. ז' מזבחות, ובכל אחד ו' קורבנות, כנגד ז"א, ודו"ק.

ובלק ר"ת בז ליום קטנות.

נוק'

רחל. וכתב בעמק המלך (שער יד, פרק קיד) וז"ל, בלק מלך למואב הוא, שהוא כנגד קליפת רחל, עכ"ל. ועיין ערך קטן אמא. ודוד יצא משם. ועיין מגלה עמוקות (בלק).

בלק אותיות קבל, נוק' מקבלת. וז"ל שער הפסוקים (וירא) הנה בלק מלך מואב היה, שהוא כנגד קליפת רחל, עכ"ל.

חסד

ידיים. וכתוב (במדבר, כד, י) ויחר אף בלק אל בלעם ויספק את כפיו. וכתב בשער הפסוקים (בלק) וז"ל, בלק הוא מבחינת קין, שהם גבורות כפות הידיים והאצבעות והזרועות, והם סתומות, ואין הבל יוצא משם, וסופק את כפיו מרוב דאגתו, על כי אין כח בשרשו לקלל את ישראל, עיי"ש.

אברהם. ואמרו (תנחומא, בלק, יב) שאלולי אברהם אביהם לא היה בלק, שנאמר (בראשית, יט) ויהי בשחת אלקים את ערי הכנען וכו', ואלולי אברהם לא פלט לוט מסדום, ואתה מבני בניו של לוט. ופסולת אברהם, ישמעאל, ונקרא "בילק", עיין בן יהוידע (סנהדרין, צח, ע"ב).

גבורה

הבל חסדים, קין גבורות, כנודע. ובלק חלק הרע שבקין, וחלק הטוב שבקין לקחו יתרו. עיין בהרחבה בשער הפסוקים (בלק). אולם כתב בלקוטי תורה (בלק) וז"ל, אמנם גם בלק יש בו קצת רע מן הבל, ולכן יש בו ב' אותיות מן הבל שהם בל, ובלעם יש בו ג"כ ב' אותיות אלו, עכ"ל, עיי"ש, שגם בלעם יש בו מקין. וכתב שם וז"ל, שעיקר בלק מן קין ועיקר בלעם מן הבל, עכ"ל. ועיין חסד לאברהם (עין משפט, נהר כה).

בלק ר"ת קהלת בן לוי. והוא מה' גבורות דדעת דנוק', כמ"ש בלקוטי תורה (נשא).

בלק אותיות לקב, שקרא לבלעם לקב ולקלל את ישראל, כדי להשליט בהם את מידת הדין, וכמ"ש בתורת משה (במדבר, כג, יא) וז"ל, שמעתי בשם גאון קדוש אחד מדבר [רעק"א, כמצויין במהדור"ק] ע"פ מה דאיתא בחסד לאברהם (נהר מ"ה), כי בשנה פשוטה יש שנ"ד ימים, רכ"ב ימים ואומרים בהם תחנון והמה ימי הדין, וקל"ב ימים אין אומרים בהם תחנון והם ימי רחמים ורצון, יעוין שם ע"פ הסוד, והנה אמחז"ל (סנהדרין ק"ה ע"ב) כל בישא שיכולין לכוין בבלעם ובלק יכולין לחשוב ולחשוך אותם, ומברכתו של אותו רשע ניכר מה היה בלבו לקלל ההיפך מהברכה. ועפ"ז יש לומר שבלק רצה שקל"ב

ועיין מחברת הקודש (פורים) וז"ל, בלק ובלעם גימט' רחל ולא, עיי"ש. שם. וכתוב (ירמיה, י, כה) בשמך לא קראו, ר"ת בלק.

כתר

עיין לקוטי תורה (בלק) שכתב, שבלק הוא סוד הרגלים של לאה, ונקרא בלק ע"ש שבולקין ומבקעין אותן הרגלים תוך כתר רחל, עיי"ש. כתר - כרת. וכתב הרד"ק (נחום, ב, יא) וז"ל, ומבולקה - כרותה, עכ"ל. וכן הוא במצודות ציון (ישעיה, כד, א).

חכמה

איתא בזוה"ק (ח"ג, קיב, ע"ב) בלק, חכם הוא רב חרשין בעבודי ידוי יתיר מן בלעם, וכו', בקסם הוא בלק רב מכל חכימין, ובלעם בנחש, וכו', ועד דא בעא לאשלמא כלא, קסם ונחש. ואיתא במדרש (והובא בילקוט ראובני, בלק, אות יח) אמר בלק לבלעם, שמות שלנו גורמים לכלות ישראל. בלא, בא-לק, בא מי שילקה אותם. בלעם, בל-עם, לא יהיה העם בעולם. אבל הקב"ה אמר איפכא, כל מן בלק וכל מן בלעם, הרי בלבב, נשארו אותיות עמק, פירוש, הקב"ה בלבב עמק מחשבתם. וז"ל האמרי יוסף (בלק) שראה בלק "במשקופא דחכמתא", עכ"ל. פתח, פתיחה. ומבלקה לשון דבר והיפוכו, סגור ופתוח. עיין ספר השורשים (ערך בלק).

בינה

שמחה. ואמרו (תנחומא, בלק, י) וילך בלעם עם שרי בלק - שכשם שהם שמחים לקלל את ישראל כך הוא שמח.

דעת

עמלק ובלק, אותיות לק מן עמלק, כמ"ש בזוה"ק (ח"ג, קצד, ע"א: קצט, ע"ב, ועוד מקומות). עם-קל, עמלק. ואמרו (פסיקתא, בלק) בלק, בא לקוק דמם של ישראל. מעין עמלק, עם-לק, כנ"ל. ועיין קהלת יעקב (ערך בלק). ובסוד דעת דהבדלה, בלק ר"ת בין קדש לחול.

יצחק יעקב ומשה. וכתב במגלה עמוקות (בלק) וז"ל, ועתה לכה נא ארה לי את העם וישלח בלק לבלעם - כ"ח תיבין אית בהווא קרא, הם כ"ח קוסמין ששלח לו, לכן אמר בלק לכה נא ארה לי, לבטל כ"ח עתים של לבנה שהם כ"ח מחנות שכינה, עכ"ל.

מלכות, מזל שעה. ואמרו (תנחומא, בלק, פ"ד) משנהרג סיחון המליכו אותו תחתיו בעת ההיא שגרמה לו שעה.

נפש

מעשה. ואמרו (זוה"ק, ח"ג, שד, ע"א) בלק חיליה ותוקפיה הוה בעובדין ידין, עיי"ש. וז"ל שער הפסוקים (בלק) בלק מן קין, בחינת המעשה, שהוא הקסם, כי הוא מן גבורות דרועין וידיים ואצבעות, ולכך כתיב וקסמים בידם, עכ"ל.

ואמרו (מד"ר, כ, יז) ורשעים אומרים הרבה ואפילו מעט אינם עושים. בלק אמר כי כבוד אכבדך מאד, וכשבא לא שיגר לו אלא בקר וצאן אחת.

רוח

ז"ל הלקוטי תורה (בלק) בלק היה רוצה שבלעם יקללם בסודו שהוא סוד הבל המקיף שהוא שם אהי"ה, עיי"ש. אולם אמרו חז"ל (ילק"ש, במדבר, כג, תשסה) בלעם נזקק לרוה"ק, כשנזדווג עם בלק נסתלקה ממנו רוה"ק וחזר להיות קוסם כבתחלה, שנאמר ואת בלעם בן בעור הקוסם, לכך צווח רם הייתי (מן ארם) והורידני בלק.

נשמה

לשמה - נשמה, כנודע. ואמרו (נזיר, כג, ע"ב) א"ר יהודה אמר רב, לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמן, שמתוך שלא לשמן בא לשמן, שבשכר מ"ב קורבנות שהקריב בלק הרשע זכה ויצאה ממנו רות.

חיה

בקשו לקבוע פרשת בלק בק"ש (ברכות, יב, ע"ב), וזהו מקור חיותו הנעלם.

יחידה

משיח מרות, והיא מעגלון, בן בנו של בלק.

ימים ימי רחמים ורצון יקלל להשליט בהם חלילה מדת הדין, ורכ"ב ימים יניחם כמות שהם, אבל הקדוש ברוך הוא היפך הקללה לברכה והיה מברך הרכ"ב ימים שיהי' ימים רחמים ורצון, וקל"ב ימים ימי רצון הניח כמו שהם, וזה לק"ב בגמטריא קל"ב לקחתך ועתה ברכת בר"ך הרכ"ב ימים וק"ל, עכ"ל.

תפארת

ישראל, ובלק נכנס בעובי הקורה להלחם בישראל.

וכתב רבינו בחיי (בלק) וז"ל, רצה (בלעם) שיסייעו בלק, כדי שיהיה בלעם שוחט למדת הרחמים ובלק זורק למדת הדין, עכ"ל, עיי"ש. ועיין רקאנטי וצינוי ורמב"ן שם. ועיין מדרש הנעלם, הובא בילקוט ראובני (בלק, אות קכ"ו).

אמת. ואמרו (תנחומא, בלק, ד) שהיה (בלק) בעל קסמים ונחשים יותר מבלעם, שכך כתיב וירא בלק, אלא שלא היה מכין הדברים לאמיתן. ועיי"ש (פרק יא).

נצח

נו"ה, הליכה. וכתיב (במדבר, כד, כה) וגם בלק הלך לדרכו.

הוד

נו"ה, כליות יועצות. וכתיב (נחום, ו, ה) עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב. עיין קהלת יעקב (ערך בלק) שבלק כנגד הוד. וכתיב (תהלים, צו, ט) השתחו - לה' בהדרת קדש, ר"ת בלק.

יסוד

יוסף. ואמרו בזוה"ק (ח"ג, שה, ע"א) אמר בלק, ואנא אסדר קסמין לשמא דאקרי ישראל, בהווא שעתא נפק רוחא חדא מסטרא דיוסף מגו ענפי אילנא ונשיב באינן נחשים ובטיל לון, והיינו דאמר יוסף, כי נחש ינחש איש כמוני.

מלכות

מידה שביעית, ולכן ערך שבעה מזבחות. ועיין זוה"ק (ח"ג, ר, ע"א). ועיין שושן סודות (אות קי"ד) ענין מספר שבע. ועיין עוד במד"ר (כ, יח) שהוא כנגד ז' שהקריבו, אדם והבל ונח אברהם

מילון ערכים בקבלה בלק

מפרח באוירא, עביד עובדין, ולחיש לחישי, וההוא צפור הוה אתי, וההוא עשבא בפומיה מצפצפא קמיה, ואעיל ליה בכלוב חד, מקטר קטרתין קמיה וכו', ואיהו אתי, וכל מלוי בההוא צפור הוו, וכו'.

ואמרו שם, מה שמיה דההוא צפור, ידו"ע, וכל אינון דמשמשי וידעי לשמשא בההוא צפור, לא ידעי חרשוי כמה דהוה ידע בלק וכל חכמתא דהוה ידע, בההוא צפור הוה ידע, והכי הוה עביד, גחין קמיה, וקטיר קטרתא, חצי רישיה וגחין, ואמר איהו אמר העם, וציפרא אתיב ישראל. איהו אמר מאד, וציפרא אתיב רב, על שום רב עלאה דאזיל בהו, שבעין זמנין צפצפו דא ודא. איהו אמר דל, ויצפרא אמר רב, כדין דחיל, דכתיב ויגר מואב מפני העם כי רב הוא, רב הוא ודאי. עיי"ש עוד בהרחבה. ועיין שער הפסוקים (בלק) סוד צפור זו.

ואמרו (זוה"ק, ח"ג, קצו, ע"א) יתרו אתמשך ואתעבר מע"ז, ואתא לאתדבקא בישראל הוא ובנוי, וכל עלמא נדוהו ורדפו אבתריה. בלק מבני בנוי הוה, ואתעבר מארחא דאבוי, עיי"ש.

ובלק כנגד קליפת רחל. עיין שער הפסוקים (וירא). והוא מן הרע של קין, עיין שם פרשת בלק. ומקומו בין רגלי לאה לראש רחל, וע"ש כן נקרא בלק, שבולק ויוצא לחוץ, עיי"ש. ויש בו אף אותיות ב"ל מן הבל, עיין לקוטי תורה (בלק).

בלק בן ציפור מלך למואב (במדבר, כב, ד). וכתוב (יהושע, כד, ט) ויקם בלק בן צפור מלך מואב וילחם בישראל וישלח ויקרא לבלעם בן בעור לקלל אתכם, ולא אביתי לבלעם ויברך ברוך אתכם ואציל אתכם מידו. וכתוב (מיכה, ו, ה) עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה בלעם בן בעור מן השיטים עד הגלגל למען דעת צדקות ה'. וכתוב (במדבר, כד, י) ויחר אף בלק אל בלעם ויספק כפיו ויאמר בלק אל בלעם לקב איבי קראתיך והנה ברכת ברוך זה שלש פעמים. וכתוב (שם, כה) ויקם בלעם וילך וישב למקומו וגם בלק הלך לדרכו. עיין סנהדרין (קה, ע"ב).

ואמרו (זוה"ק, ח"א, כה, ע"א) בלעם ובלק מסטרא דעמלק הוו, טול ע"ם מן בלעם, ל"ק מן בלק, אשתאר בבל. והרי שיש שורש לבלק בעמלק, ושורש בבבל. ועיין זוה"ק (ח"ג, קצד, ע"א: קצט, ע"ב; רפא, ע"ב).

ועל כוחו של בלק אמרו (זוה"ק, ח"ג, קיב, ע"ב) בלק חכים הוה ורב חרשין בעובדי ידוי יתיר מן בלעם. ושם אמרו, ואע"ג דבלעם חרשא הוה, רב מכל חרשין דעלמא, חרשא עלאה מניה הוה בלק, בקסם הוה בלק רב מכל חכימין, ובלעם בנחש, וכו', ועל דא בעא בלק לאשלמא מלה, קסם ונחש.

וצורת חרשיו, אמרו (זוה"ק, ח"ג, קפד, ע"ב) בן צפור - בן צפור ממש, דהא חרשוי הוו בכמה זיגין דההוא צפור, נטיל צפור, מכשכש בעשבא,

מילון ערכים בקבלה בלק

מפרח באוירא, עביד עובדין, ולחיש לחישי, וההוא צפור הוה אתי, וההוא עשבא בפומיה מצפצפא קמיה, ואעיל ליה בכלוב חד, מקטר קטרתין קמיה וכו', ואיהו אתי, וכל מלוי בההוא צפור הוה, וכו'.

ואמרו שם, מה שמיה דההוא צפור, ידו"ע, וכל אינון דמשמשי וידעי לשמשא בההוא צפור, לא ידעי חרשוי כמה דהוה ידע בלק וכל חכמתא דהוה ידע, בההוא צפור הוה ידע, והכי הוה עביד, גחין קמיה, וקטיר קטרתא, חצי רישיה וגחין, ואמר איהו אמר העם, וציפרא אתיב ישראל. איהו אמר מאד, וציפרא אתיב רב, על שום רב עלאה דאזיל בהו, שבעין זמנין צפצפו דא ודא. איהו אמר דל, ויצפרא אמר רב, כדין דחיל, דכתיב ויגר מואב מפני העם כי רב הוא, רב הוא ודאי. עיי"ש עוד בהרחבה. ועיין שער הפסוקים (בלק) סוד צפור זו.

ואמרו (זוה"ק, ח"ג, קצו, ע"א) יתרו אתמשך ואתעבר מע"ז, ואתא לאתדבקא בישראל הוא ובנוי, וכל עלמא נדוהו ורדפו אבתריה. בלק מבני בנוי הוה, ואתעבר מארחא דאבוי, עיי"ש.

ובלק כנגד קליפת רחל. עיין שער הפסוקים (וירא). והוא מן הרע של קין, עיין שם פרשת בלק. ומקומו בין רגלי לאה לראש רחל, וע"ש כן נקרא בלק, שבולק ויוצא לחוץ, עיי"ש. ויש בו אף אותיות ב"ל מן הבל, עיין לקוטי תורה (בלק).

בלק בן ציפור מלך למואב (במדבר, כב, ד). וכתיב (יהושע, כד, ט) ויקם בלק בן צפור מלך מואב וילחם בישראל וישלח ויקרא לבלעם בן בעור לקלל אתכם, ולא אביתי לבלעם ויברך ברוך אתכם ואציל אתכם מידו. וכתיב (מיכה, ו, ה) עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה בלעם בן בעור מן השיטים עד הגלגל למען דעת צדקות ה'. וכתיב (במדבר, כד, י) ויחר אף בלק אל בלעם ויספק כפיו ויאמר בלק אל בלעם לקב איבי קראתיך והנה ברכת בך זה שלש פעמים. וכתיב (שם, כה) ויקם בלעם וילך וישב למקומו וגם בלק הלך לדרכו. עיין סנהדרין (קה, ע"ב).

ואמרו (זוה"ק, ח"א, כה, ע"א) בלעם ובלק מסטרא דעמלק הוה, טול ע"ם מן בלעם, ל"ק מן בלק, אשתאר בכל. והרי שיש שורש לבלק בעמלק, ושורש בבבל. ועיין זוה"ק (ח"ג, קצד, ע"א: קצט, ע"ב: רפא, ע"ב).

ועל כוחו של בלק אמרו (זוה"ק, ח"ג, קיב, ע"ב) בלק חכים הוה ורב חרשין בעובדי ידוי יתיר מן בלעם. ושם אמרו, ואע"ג דבלעם חרשא הוה, רב מכל חרשין דעלמא, חרשא עלאה מגיה הוה בלק, בקסם הוה בלק רב מכל חכימין, ובלעם בנחש, וכו', ועל דא בעא בלק לאשלמא מלה, קסם ונחש.

וצורת חרשיו, אמרו (זוה"ק, ח"ג, קפד, ע"ב) בן צפור - בן צפור ממש, דהא חרשוי הוה בכמה זינין דההוא צפור, נטיל צפור, מכשכש בעשבא,

מדור ארמית

מילון ערכים בארמית
בלק-בלסיקי-בדולקי-בסילקוון

מילון ערכים ארמית

בלק – בלסיקי – בדולקי – בסילקון

בוקה ומבולקה, ומלשון בקיעה, כמ"ש (נחום, ב, יא) בוקה ומבוקה ומבולקה. ופירש"י (שם) וז"ל, בוקה - ריקנית. ומבוקה - ומרוקנת ע"י בוקקים. ומבולקה - מפורצת בחומותיה, עכ"ל. וברד"ק (ישעיה, כד, א) כתב וז"ל, ובולקה - גוזר אותה מן הישוב, וכן ומבוקה ומבולקה, וכזה הענין בדברי רבותינו ז"ל (חולין, יט, ע"א), לא חילק ידענא ולא בילק ידענא, פירוש שתבלק הטבעת וכרותה (כנ"ל בערוך), ואדוני אבי ז"ל פירש ענין פתיחה מן הערבי בלקח אלכאב, ר"ל פתיחת השער, ופירוש בולקה פותח אותה שיצאו אנשיה ממנה, ולזה נטה דעת המתרגם שתרגם ובולקה ומסר לה לסנאה, עכ"ל. ועיין ספר השורשים לרד"ק, ערך בלק. ועיין רש"י בסנהדרין (צח, ע"ב, אלא חילק ובילק אכלי להו).

ולפ"ז לשון בלק, או לשון השחתה, או לשון פתיחה, אולם בלסיקי הוא לשון דתיקון - היכל גדול. והיינו שזהו פרוץ דתיקון, שלכך הוא מקום רחב וגדול שאין לו מחיצות מצומצמות, וכאילו מחיצותיו המצומצמות נפרצו.

עוד כתב בערוך, ערך כליל, וז"ל, י"א בסילקון (קרוב למילת בלסיקי) וכו'. א"ב, שם מין עשב בלשון ישמעאל, ובכל ענף שלו שלשה עלים וריחו נודף כמו כרכום, ומן העשב עושים עטרות, ויש לו סגולות ברפואה, עכ"ל. ונראה שבלסיקי, היכל גדול כנ"ל, דרך לתת בסילקון לצורך ריח טוב שנודף ממנו בכל ההיכל, והבן.

כתב בערוך, ערך בסילקי, וז"ל, בלשון יוני ורומי, היכל מלך ובית גדול מוכן לקהלת דיינים ושרים, עכ"ל, עיי"ש. ואמרו (ב"ר, סח) עולין לבסילקי ורואין אותו ישן, יורדין בפרוור ורואין אותו יושב ודן. ועיין תנחומא (שמות, יז) אדרת שנער פורפירא בבליקון, שהיה מלך בבל כובש ושולט ביריחו. וכתוב (במדבר, כב, יח) אם יתן בלק מלא ביתו כסף וזהב. וזהו בלסיקי של בלק, בית גדול מלא כסף וזהב, לקבל בו את בלעם, כמ"ש (שם, יז) כה אמר בלק בן צפור אל תמנע מהלך אלי כי כבד אכבדך מאד וכל אשר תאמר אלי אעשה. וביאר המהרש"א (ב"ב, עח, ע"ב) וז"ל, כי כבד אכבדך וגו', כי כבד דהיינו בסעודה (בלסיקי של בלק כנ"ל) שאמרתי, ועוד אכבדך במאד, דהיינו ממון מלשון ובכל מאדך, עכ"ל.

וכתב בערוך, ערך בדולקי, וז"ל, (מדרש שמואל, פסוק ותקח את התרפים) תני בשם רב איבו, נקודים של בדולקי וכו', פירוש, נקודים ציורים וצורות, מלשון נקודות הכסף, עכ"ל. והיינו שבלסיקי יש בהיכל מפואר זה בדולקי, צורות של נקודות כסף, וכמ"ש מלא ביתי כסף וזהב, והיינו לא רק שיש בתוך הבית מלא כסף וזהב, אלא אף קירותיו מצויירים בנקודות של כסף, והבן.

עוד כתב בערוך, ערך חלק, וז"ל, בלק, לשון מובלק, דבר המתקלקל, עכ"ל. והבן שיש כאן דבר והיפוכו, מחד בלק לשון קלקול, מלשון

